

PRIMJERI DOBRE PRAKSE U LOKALNOJ SAMOUPRAVI U CRNOJ GORI

2010. GODINE

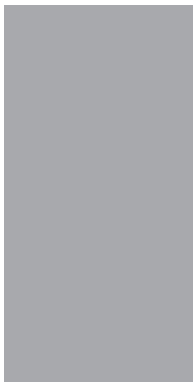
Ministarstvo unutrašnjih
poslova i javne uprave
Crne Gore

Organizacija za bezbjednost
i saradnju u Evropi
Misija u Crnoj Gori

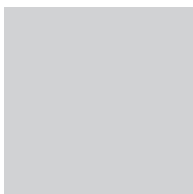

Zajednica opština
Crne Gore

PRIMJERI DOBRE PRAKSE U LOKALNOJ SAMOUPRAVI U CRNOJ GORI

2010. GODINE

1

UVOĐENJE
INFORMACIONIH TEHNOLOGIJA
U PROCES PRUŽANJA USLUGA
S CILJEM POBOLJŠANJA
KVALITETA USLUGA I PROCESA
DONOŠENJA ODLUKA

METOD UČEŠĆA JAVNOSTI U PROCESU DONOŠENJA ODLUKA

Naziv jedinice lokalne samouprave:

OPŠTINA NIKŠIĆ

Kratka informacija o jedinici lokalne samouprave (do 100 riječi):

Služba za zaštitu životne sredine, osnovana je Odlukom Skupštine opštine Nikšić 1992. godine, kao jedinstveni organizacioni oblik organa lokalne uprave, koji se bavi pitanjima zaštite životne sredine, odnosno svoju djelatnost ostvaruje saglasno propisima kojima se uređuje organizacija, djelokrug poslova i način rada organa lokalne uprave, organizacija i službi u vršenju poslova iz nadležnosti Opštine. Poslovi se uglavnom odnose na praćenje, proučavanje i predlaganje mjera na planu zaštite i unapređenja životne sredine, prirode i prirodnih resursa, praćenje promjena kvaliteta životne sredine, sumiranje rezultata praćenja stanja kvaliteta vazduha, voda, zemljišta i biodiverziteta, donošenja Programa zaštite prirodnih vrijednosti na teritoriji opštine Nikšić itd.

Razlozi za osnivanje Službe bili su sadržani u potrebi adekvatne zaštite životne sredine u opštini Nikšić koju je karakterisao izuzetno snažan uticaj razvijene privredne infrastrukture i potrebe zaštite pojedinih prirodnih vrijednosti po čemu je inače prepoznatljivo područje Nikšića.

Sažeti prikaz primjera dobre prakse (do 200 riječi):

Uvođenje ovog tipa informacionih tehnologija koristeći internet mogućnosti, ima za cilj da doprinosi poboljšanju kvaliteta pružanja usluga s jedne strane, i povećanje efikasnosti i transparentnosti procesa donošenja odluka, s druge strane, jer učešće javnosti predstavlja mogućnost da javnost (građani, nevladine, neprofitne i privatne organizacije) može izraziti svoje mišljenje i uticati na donošenje odluka u oblasti zaštite životne sredine, kao i da može uložiti žalbu na odluke.

Inicijativu za unapređenje komunikacije i transparentnosti rada pokrenuli su Udruženje građana „OZON” Nikšić i Služba za zaštitu životne sredine. Udruženje građana „OZON” je koristeći pozitivna iskustva iz prakse uspostavilo elektronsku mrežu, kroz formu pilot aktivnosti.

U Strateškom planu razvoja opštine Nikšić 2009-2014, unapređenje komunikacije između organa lokalne uprave, medija i organizacija civilnog društva je definisano kao jedan od ciljeva. Služba za zaštitu životne sredine je na predlog NVO Ozon, proceduru procjene uticaja na životnu sredinu počela realizovati i putem elektronske mreže, od početka njenog pokretanja i bila prvi organ lokalne samouprave koja je zakonske obaveze o obavještanju javnosti unaprijedila i na ovaj način.

Korisnici su lokalna samouprava, organizacije civilnog društva, političke partije i mediji, kao i građani, u cilju razmjene informacija o aktivnostima, najavama istih, objavljivanja javnih poziva, pokretanju dijaloga i sl.

Osoba u jedinici lokalne samouprave zadužena za sprovođenje/koordinaciju projekta koji nominujete:

Mirković Vera

Pozicija u jedinici lokalne samouprave:

Načelnik Službe za zaštitu životne sredine opštine Nikšić

Kontakt adresa:

Njegoševa 18, 81400 Nikšić

Telefon:

+382 40 245 710

+382 69 386 083

e-mail:

eko_opstinank@t-com.me

mirkovicvera@yahoo.com

Potvrđujem da su podaci u prijavi istiniti.

Predsjednik opštine

Nebojša Radojičić

Informacije o primjeru dobre prakse

1. Glavni problemi opštine

Glavni problemi:

- Nedovoljno učešće javnosti u donošenju odluka
- Nedovoljna zastupljenost zainteresovane javnosti i zainteresovanih organa i organizacija na javnim uvidima, javnim raspravama, tribinama...
- Nizak nivo ekološke svijesti...
- Ustav Crne Gore
- Zakon o potvrđivanju Konvencije o dostupnosti informacija, učešću javnosti u donošenju odluka i pravo na pravnu zaštitu u pitanjima životne sredine koji je donešen 15. jula 2009.godine
- Zakon o procjeni uticaja na životnu sredinu (Sl.list RCG br. 80/05; Sl.CG. br. 40/10)
- Zakon o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu (Sl.list RCG br. 80/05)
- Zakon o životnoj sredini (Sl.list RCG, br. 12/96; Sl.CG, br. 48/08, 40/10)
- Zakon o uređenju prostora i izgradnji objekata (Sl.CG, br. 51/08, 40/10)
- Zakon o slobodnom pristupu informacijama (Sl.list RCG br. 68/05)
- Zakon o lokalnoj samoupravi (Sl.list RCG br. 42/03; 28/04, 75/05, 13/06, 88/09)
- Zakon o inspekcijskom nadzoru (Sl.list RCG br. 39/03 ; Sl. CG 076/09)
- Zakon o opštem upravnom postupku (Sl.list RCG br. 60/03)
- Odluka o načinu i postupku učešća lokalnog stanovništva u vršenju javnih poslova (Sl.list RCG-opštinski propisi br. 29/05)

2. Opis problema koji je primjer dobre prakse treba da riješi

U procesu upravljanja životnom sredinom, informisanje u oblasti zaštite životne sredine je veoma važan faktor. Uticanje javnosti na donošenje odluka treba da sve više i više postaje redovni dio našeg svakodnevnog života.

Međutim, u praksi je drugačije i mala je zastupljenost zainteresovane javnosti kada je oblast zaštite životne sredine u pitanju.

Nezainteresovanost građana za učešće u procedurama iz oblasti životne sredine, nedovoljno efikasna komunikacija sa organizacijama civilnog društva i medijima, skroman budžet, uslovili su neposjećenost javnih rasprava i drugih procedura, što značajno utiče na povjerenje prema nadležnom organu.

3. Ciljevi dobre prakse

Uvođenje ovog tipa informacionih tehnologija koristeći internet mogućnosti ima za cilj da doprinosi poboljšanju kvaliteta pružanja usluga s jedne strane, i povećanje efikas-

nosti i transparentnosti procesa donošenja odluka, s druge strane, jer učešće javnosti predstavlja mogućnost da javnost (građani, nevladine, neprofitne i privatne organizacije) može izraziti svoje mišljenje i uticati na donošenje odluka u oblasti zaštite životne sredine, kao i da može uložiti žalbu na odluke.

- Iniciranje dijaloga
- Animiranje medija u cilju animiranja javnosti za učestvovanje u procesima upravljanja životnom sredinom
- Započeti kampanju obrazovanja i podizanja svijesti javnosti kako bi se što širi sloj javnosti uključio u rješavanje problema i uticao na donošenje odluka iz oblasti zaštite životne sredine
- Razvijanje alternativne procedure učešća javnosti

4. Iniciranje i priprema dobre prakse

Inicijativu za unapređenje komunikacije i transparentnosti rada pokrenuli su Udruženje građana „OZON” Nikšić i Služba za zaštitu životne sredine. Udruženje građana „OZON” je koristeći pozitivna iskustva iz prakse uspostavilo elektronsku mrežu, kroz formu pilot aktivnosti.

U Strateškom planu razvoja opštine Nikšić 2009-2014, unapređenje komunikacije između organa lokalne uprave, medija i organizacija civilnog društva je definisano kao jedan od ciljeva. Kako Služba za zaštitu životne sredine realizuje proceduru procjene uticaja na životnu sredinu učešće javnosti u procesu donošenja odluka je centralni stub „Arhuske konvencije”. Arhuska konvencija propisuje da javnost ima pravo da učestvuje u donošenju odluka o posebnim aktivnostima koje se najvećim dijelom poklapaju sa postupkom procjene uticaja na životnu sredinu.

Korisnici su sve aktivne nevladine organizacije, organi lokalne uprave, stručnjaci iz oblasti zaštite, političke partije, lokalni mediji i mediji koji egzistiraju na teritoriji opštine Nikšić.

5. Realizacija dobre prakse

Formirana je elektronska mreža NVO Nikšić u koju su uključene elektronske adrese organa lokalne samouprave i lokalnog parlamenta, organizacija civilnog društva, političkih partija i medija, kao i nekih donatora i građana, u cilju razmjene informacija o aktivnostima, najavama istih, objavljivanja javnih poziva, pokretanju dijaloga oko važnih tema i sl. Elektronsku mrežu je u januaru 2010. godine pokrenulo Udruženje građana „OZON” Nikšić u saradnji sa Službom za zaštitu životne sredine opštine Nikšić.

Služba za zaštitu životne sredine je na predlog NVO Ozon, proceduru procjene uticaja na životnu sredinu počela realizovati i putem elektronske mreže, od početka njenog pokretanja i bila prvi organ lokalne samouprave koja je zakonske obaveze o obavještanju javnosti unaprijedila i na ovaj način.

Praksa je u potpunosti primjenjena, a u arhivi mreže mogu se naći svi pozivi i obavještenja koja su ovim putem distribuirana.

Web sajt i e-mail su bili alati koji su služili za obavještanje zainteresovane i cjelokupne javnosti.

6. Rezultati dobre prakse

Zakonom o procjeni uticaja na životnu sredinu je detaljno utvrđen način obavješćavanja javnosti, tako što je propisano da nadležni organ vrši obavješćavanje javnosti najmanje jednog lokalnog ili dnevnog lista koji izlazi na području koje će biti zahvaćeno uticajem planiranog objekta. Praksa je da se vrši obavješćavanje javnosti oglasom u jednom dnevnom listu, oglasom na lokalnom mediju i objavom na web-sajt stranici organa lokalne uprave. Stvaranjem elektronske mreže informacije su postale dostupne svima i to direktno otvaranjem pošte na pojedinačne adrese. Takođe mreža omogućava internu i eksternu (vidljivu svim adresama na mreži) komunikaciju. Eksternom komunikacijom na mreži organizuje se razmjena mišljenja (FORUM).

Donosilac odluka razmatra dostavljena mišljenja i primjedbe, proces je transparentan i odgovornost je podijeljena, s druge strane zainteresovana javnost ima pristup informacijama, pravo na učešće u donošenju odluka.

Ne može se kvantitativno, tj. procentualno odrediti broj, ali se može tvrditi da je primjerom dobre prakse znatno povećan broj korisnika usluga jer su umreženi organi lokalne uprave, političke partije, NVO sektor, itd. Dokaz o unapređenju je vrlo jednostavno objasniti da je vjerovatnoća minimalna da bi umrežena javnost određenog dana pročitala obavještenje u novinama ili pak posjetila sajt organa lokalne uprave koji sprovodi postupak.

Postoji tačna evidencija u arhivi mreže nvo-niksic googlegroups.com gdje se mogu naći svi pozivi i obavještenja koja su ovim putem distribuirana ili na stranici:

<http://groups.google.com/group/nvo-niksic?hl=sr>.

Dobra praksa je promovisana na dešavanjima koja je organizovalo Udruženje građana „OZON“ Nikšić (javne tribine, okrugli stolovi, medijski nastupi), organizacije civilnog društva i Služba za zaštitu životne sredine. Organizacije civilnog društva i građani koji koriste internet su veoma zadovoljni, što pokazuje izuzetnu saradnju Službe za zaštitu životne sredine sa njima i povjerenje koje imaju. I druge jedinice lokalne samouprave, počele su komunikaciju na ovaj način, a značajan broj novinarskih članaka koji je potekao sa mrežnih aktivnosti pokazatelj je njene efikasnosti.

Naša dobra praksa uticala je na rješavanje glavnih problema opštine kroz:

- unapređenje međusobne komunikacije
- otvaranje dijaloga o aktuelnim temama, s obzirom da se zaštitom životne sredine bave različiti organi i sa različitih aspekata
- institucionalno objedinjavanje i koordiniranje informacija i aktivnosti koje se tiču životne sredine
- smanjenje troškova

7. Resursi

Troškovi održavanja elektronske mreže su simbolični i podrazumijevaju posjedovanje računara i internet konekciju, što je svakako prouzrokovalo i uštedu budžeta, imajući u vidu elektronsku formu koja se koristi, kao i nekorišćenje kurirskih i poštanskih usluga.

8. Održivost dobre prakse

Primjena dobre prakse će biti nastavljena, uz minimalne troškove koji će biti obezbijeđeni iz različitih fondova. Elektronska mreža će u budućnosti biti otvorena za sve institucije, uključujući i biznis sektor, građane. Procedure koje su otvorene za građane biće bolje posjećene, što će se provjeriti kroz prateće formulare.

9. Podrška drugim jedinicama lokalne samouprave koji žele da preuzmu dobru praksu

Ne postoje posebni preduslovi za primjenu dobre prakse. Služba za zaštitu životne sredine i Udruženje građana "OZON" Nikšić mogu ponuditi obuku i stručnu pomoć svim zainteresovanim zajednicama.

10. Naučene lekcije - preporuke

Preporuke bi bile da se uključi što veći broj zainteresovane javnosti, organa i organizacija uključujući i biznis sektor, da se partnerski odnos gradi na svim nivoima.

Pouka: "Svako ima pravo na zdravu životnu sredinu i na blagovremeno i potpuno obavješćavanje o njenom stanju. Svako je obavezan da unapređuje i čuva životnu sredinu." Uvođenje novih informacionih tehnologija je jedan od alata ostvarivanja prava na zdravu životnu sredinu.

ELEKTRONSKA OPŠTINA - *eOPŠTINA* BAR

Naziv jedinice lokalne samouprave:

OPŠTINA BAR

Kratka informacija o jedinici lokalne samouprave (do 100 riječi):

Opština Bar ima izuzetno povoljan geografski položaj. Smještena između dvije velike vodene površine, Jadranskog mora i Skadarskog jezera, ona se prostire na 505 km². Ima oko 50.000 stanovnika.

Organima lokalne uprave rukovodi predsjednik Opštine, a u najužem rukovodstvu su i dva potpredsjednika i glavni administrator. Organi lokalne uprave su: Agencija za investicije i imovinu, Sekretarijat za ekonomiju i finansije, Sekretarijat za uređenje prostora, stambeno-komunalne poslove i zaštitu životne sredine, Sekretarijat za opštu upravu i društvene djelatnosti, Služba komunalne policije i Služba zaštite. Opština je osnivač 4 javna preduzeća: JP Kulturni centar, JP Komunalne djelatnosti, JP Vodovod i kanalizacija i JP za uzgoj, zaštitu i lov divljači, kao i Turističke organizacije Bar.

Sažeti prikaz primjera dobre prakse (do 200 riječi):

eOpština je integrisani informacioni sistem koji omogućava brži, efikasniji i transparentniji rad organa lokalne uprave jer ubrzava proces rada, čini lako dostupnim baze podataka i olakšava obradu i praćenje predmeta.

Ovakav sistem podrazumijeva obradu predmeta isključivo u elektronskom formatu. Sva dokumenta koja stižu u Opštinu skeniraju se u pisarnici i pridružuju odgovarajućim predmetima, a isto se radi i sa dokumentima koji stižu preko web portala. Štampani dosijei ostaju u pisarnici, a obrada predmeta se odvija isključivo elektronskim putem. Nakon obrade, odobreni zahtjevi iz različitih oblasti rada bivaju automatski sačuvani u odgovarajućim registrima.

Građani imaju mogućnost da se u svakom trenutku preko web portala Opštine Bar informišu o statusu svojih predmeta.

eOpština obuhvata i generisanje poreskih zaduženja, praćenje naplate i dugova za svakog poreskog obveznika, kao i podršku radu Agenciji za investicije i imovinu: evidencija opštinske imovine, kompletan postupak javnih nabavki, opštinske investicije.

Zahvaljujući *eOpštini* kreirane su elektronske baze podataka za sve kulturne, sportske, obrazovne i nevladine organizacije, kao i za sve manifestacije koje se dijelom ili u potpunosti finansiraju iz opštinskog budžeta, a postoji i elektronska kadrovska evidencija zaposlenih.

Na ovaj način pokrivene su u potpunosti sve djelatnosti barske lokalne uprave i omogućen lak i brz pregled i kontrola svih aktivnosti organa lokalne uprave.

Osoba u jedinici lokalne samouprave zadužena za sprovođenje/koordinaciju projekta koji nominujete:

Zoran Radojičić

Pozicija u jedinici lokalne samouprave:

Glavni administrator

Kontakt adresa:

Opština Bar, Bulevar revolucije 1, 85000 Bar

Telefon:

+382 30 301 412

e-mail:

glavni.administrator@bar.me

Potvrđujem da su podaci u prijavi istiniti.

Predsjednik opštine

Žarko Pavićević

Informacije o primjeru dobre prakse

1. Glavni problemi opštine

Sve lokalne uprave su suočene sa problemom nedovoljne efikasnosti i transparentnosti u radu. Takođe, sve lokalne uprave se susreću sa problemom velikog broja administrativnih prepreka za razvoj biznisa. Zbog broja stanovnika i preduzeća, kao i zbog velikog broja ljudi koji imaju privremeni boravak u Baru, neophodan je relativno veliki broj zaposlenih čiji rad će biti transparentan i dobro koordiniran. Da bi se omogućili optimalni uslovi za rad koji će zadovoljiti potrebe lokalnog stanovništva i posjetilaca, neophodno je bilo primijeniti savremene informacione tehnologije u svakodnevnim aktivnostima. Pojedini segmenti opštine su već bili u određenoj mjeri informatizovani, pa ih je trebalo dodatno usavršiti i integrisati u jedinstveni sistem.

2. Opis problema koji je primjer dobre prakse treba da riješi

Opština Bar je sistem sa relativno velikim brojem zaposlenih. Neke od opštinskih službi su i ranije bile dijelom informatizovane, pa ih je trebalo objediniti u jedan funkcionalan i efikasan sistem elektronskog poslovanja koji će koristiti najnaprednije tehnologije, pokrivati u potpunosti poslovne aktivnosti organa uprave od početka do kraja i obezbijediti transparentnost svih koraka u procesu rada.

Problem nedovoljne efikasnosti i transparentnosti je odavno prepoznat i nije karakteristika samo lokalnih uprava u Crnoj Gori. Ciljne grupe koje su njime pogođene su prije svega građani, odnosno korisnici usluga organa lokalne uprave, kao i sami zaposleni u opštini.

Građani su se često žalili na nedovoljno brzo rješavanje njihovih zahtjeva i na nedovoljnu transparentnost procedura. Takođe, često su imali primjedbu da im se u kasnijim fazama obrade predmeta traže dopunski dokumenti i da različiti opštinski organi traže dokumenta koja je izdala neka od opštinskih službi, što je bespotrebno trošenje vremena i sredstava.

Kada su u pitanju zaposleni, dosta često su se javljali problemi u lociranju dokumentacije potrebne za rješavanje predmeta, što je naročito izraženo u slučajevima kompleksnih predmeta koje rješavaju više službenika. Takođe, nadređeni nisu u svakom trenutku imali tačan pregled preduzetih aktivnosti i status svih predmeta.

3. Ciljevi dobre prakse

eOpština je trebalo da omogući brz, efikasan i transparentan rad organa lokalne uprave. To znači da se skрати vrijeme neophodno za obradu predmeta, pojednostavi postupak rješavanja. Takođe, rukovodiocima organa i Opštine trebalo je omogućiti da u kratkom roku dobiju potpune informacije o statusima svih predmeta i aktivnostima preduzetim za njihovo rješavanje. Pored toga, neophodno je bilo integrisati u jedan informacioni sistem podatke o poreskim obveznicima, njihovim dugovanjima i pratiti naplatu poreza, ali i voditi elektronsku evidenciju o javnim nabavkama, investicijama i opštinskoj imo-

vini. Cilj je bio i da se naprave kvalitetne baze podataka za sva područja aktivnosti organa lokalne uprave.

4. Iniciranje i priprema dobre prakse

Inicijativu za rješavanje ovog problema pokrenuo je predsjednik Opštine kako bi se povećala transparentnost i efikasnost svih organa, a to je naveo u svom planu rada koji je usvojen nakon njegovog izbora. *eOpština* je projekat koji se sastojao iz dvije faze:

1. nabavka računarske opreme i konfigurisanje IT infrastrukture
2. izrada softvera

Za obje faze projekta formirani su radni timovi koji su nadgledali cjelokupni postupak, od raspisivanja tendera, preko realizacije do primopredaje. Prije same realizacije napravljeni su odgovarajući elaborati koji su sadržali sve relevantne informacije.

Opština još uvijek nije usvojila strateški plan, tako da se planiranje ovih projekata izvršilo na osnovu programa rada predsjednika Opštine.

Barska lokalna uprava je uvijek prednjačila u uvođenju informacionih tehnologija u poslovanje. Način na koji je riješen razrez poreza elektronskim putem sada je usvojen kao zvaničan i u ostalim crnogorskim opštinama. Pored toga, s obzirom da je jedan dio opštinskog rukovodstva, uključujući i predsjednika, prethodno radio u privredi, poznate su mu bile sve blagodeti korišćenja IT tehnologije u radu. Stoga su preduzete odgovarajuće mjere kako bi se rad organa lokalne uprave informatizovao u najvećoj mogućoj mjeri.

Ciljne grupe kojima se obraća ova praksa su prije svega građani, odnosno korisnici usluga organa lokalne uprave, kao i sami zaposleni u Opštini.

5. Realizacija dobre prakse

Uvođenjem *eOpštine* odnosno integrisanog informacionog sistema omogućen je brži, efikasniji i transparentniji rad organa lokalne uprave. Zahvaljujući primjeni sistema elektronskog upravljanja ubrzan je proces rada i omogućena laka dostupnost baza podataka. Stoga je olakšana obrada i praćenje predmeta i u velikoj mjeri povećana efikasnost rada opštinskih službi.

Projekat *eOpštine* je barska lokalna uprava samostalno sprovela i finansirala sopstvenim sredstvima, a njegovu realizaciju je nadgledao opštinski radni tim predvođen glavnim administratorom. Ovaj projekat je realizovan u dvije faze:

1. nabavka računarske opreme i konfigurisanje IT infrastrukture
2. izrada softvera

Pošto je opštinski radni tim evidentirao potrebe za nabavkom kompjuterske opreme i izgradnjom IT infrastrukture, na javnom tenderu je odabran izvođač radova koji je u roku dostavio traženu opremu, a nakon toga postavio mrežu i sve neophodne elemente za nesmetani rad cjelokupnog IT sistema. Prva faza projekta, od početka tenderske procedure, trajala je 11 mjeseci. Njenim završetkom su se stvorili uslovi za realizaciju druge faze projekta i pristupilo se izradi softvera. Nakon neophodne tenderske procedure, odabran je izvođač radova i sklopljen ugovor o izradi softverske aplikacije koja podržava elektron-

sko poslovanje. U junu 2009. godine prva verzija aplikacije je postavljena na opštinski server i započela je obuka službenika i testiranje aplikacije. Još uvijek se paralelno koriste elektronski i klasičan način poslovanja, a od naredne godine biće u upotrebi isključivo elektronsko poslovanje.

Elektronsko poslovanje podrazumijeva obradu predmeta samo u elektronskom formatu. Na pisarnici se skeniraju dokumenta koja dolaze u Opštinu i pridružuju se odgovarajućim predmetima, a isto se radi i sa dokumentima koji stižu preko web portala. Ukratko, štampani dosijei se čuvaju jedino u pisarnici, a dalja obrada se odvija isključivo elektronskim putem. Istog trenutka kada je predmet zaveden u pisarnici i kad su mu pridruženi pripadajući dokumenti u elektronskom formatu, načelnici odjeljenja su u mogućnosti da predmet dodijele na dalju obradu i da prate tok rješavanja.

U svakom trenutku oni mogu da provjere status predmeta i aktivnosti koje su preduzete na njegovoj obradi. Takođe, službenici koji su zaduženi za obradu pojedinih predmeta mogu da vrše pretragu predmeta koji su im dodijeljeni po mnogobrojnim kriterijumima, a automatski se obavještavaju o prispjeću novih dokumenata koja se odnose na predmete koje rješavaju (žalbe, dostavnice itd). Zahvaljujući elektronskom sistemu poslovanja ovlašćeni službenici mogu jednostavno izvršiti statistički pregled po statusima predmeta u određenom vremenskom periodu i utvrditi učinak svakog zaposlenog.

Pored toga, *eOpština* omogućava stvaranje različitih baza podataka i lako vođenje evidencije koje iz njih proizilazi: registri poreskih i drugih obveznika, utvrđivanje poreske osnovice, praćenje naplate tj. realizacije poreza, vođenje evidencije o organizacijama iz oblasti kulture, obrazovanja, sporta, NVO, manifestacijama, vođenje registra radnih knjižica, integrisano upravljanje i pregled javnih nabavki, evidencija boravka zaposlenih na radnom mjestu (elektronski sistem kontrole dolaska i odlaska sa radnog mjesta), vođenje kadrovske evidencije itd.

* * *

Opštinski radni tim, na čelu sa glavnim administratorom, rukovodio je procesom primjene dobre prakse. On se redovno sastajao sa predstavnicima izvođača radova kako bi se eventualni problemi riješili u što kraćem roku.

eOpština se u potpunosti primjenjuje od juna 2009. godine od kada se paralelno koriste elektronski i klasičan način poslovanja. Međutim, zbog važnosti i obima ove dobre prakse, opštinsko rukovodstvo je odlučilo da produži rok paralelnog korišćenja obje vrste poslovanja. Očekuje se da će od januara 2011. u upotrebi biti isključivo elektronsko poslovanje.

Najveći problem u primjeni ove dobre prakse je predstavljao nizak nivo informatičke pismenosti dijela zaposlenih, kao i njihov otpor prema uvođenju novih tehnologija. Zbog toga je izvođač radova za zaposlene organizovao obuku "1 na 1" i pripremio odgovarajuće priručnike za rad za sve opštinske službe.

Građani su redovno obavještavani preko sredstava javnog informisanja i web sajta Opštine Bar o realizaciji projekta elektronske opštine. Pored toga, oni su imali i imaju mogućnost da se posredstvom direktnog e-mail kontakta obrate predsjedniku Opštine i dobiju sve informacije vezane za ovaj projekat, ali i da daju sugestije i predlože neka rješenja.

6. Rezultati dobre prakse

S obzirom na relativno veliki broj zaposlenih kao i na činjenicu da su neke od opštinskih službi dijelom bile informatizovane, *eOpština* je sve objedinila u jedan funkcionalan i efikasan sistem elektronskog poslovanja koji se služi najnaprednijim tehnologijama. U velikoj mjeri je poboljšana efikasnost i transparentnost u radu organa lokalne uprave. Ovaj sistem omogućava korisnicima da u svakom trenutku, preko web portala Opštine Bar, dobiju informaciju o statusu svog predmeta, ali i da putem elektronske pošte ili popunjavanjem web formulara podnesu zahtjev za izdavanje uvjerenja i različitih dokumenata iz opštinske nadležnosti i odaberu način njegovog preuzimanja, da prijave komunalne probleme. Takođe, zahvaljujući *eOpštini* građani ne dolaze u situaciju da im se naknadno traže dodatni dokumenti koje je izdala neka od opštinskih službi, jer zaposleni u Opštini imaju mogućnost direktnog uvida u dokumenta od značaja za njihov djelokrug aktivnosti, a ne postoji mogućnost da se bilo koji od predatih dokumenata zagubi.

Uvođenjem *eOpštine* rukovodstvo lokalne uprave dobilo je mogućnost da u svakom trenutku na jednostavan i brz način dobije informaciju u statusima svih predmeta koji su obrađeni ili im je obrada u toku, ali i da dobije podatke o učinku svakog službenika ponaosob, kao i cijelog odjeljenja/službe/sekretarijata. Na jednostavan i brz način se dolazi do svih podataka vezanih za razrez i naplatu poreza, realizaciju investicija, tok procesa javnih nabavki. Pored toga, rukovodioci službi u svakom trenutku imaju uvid u podatke o prisutnosti na poslu (vodi se elektronska evidencija ulaska/izlaska sa radnog mjesta, a zaposleni se identifikuju otiskom prsta), o korišćenju odmora, bolovanja i slično.

Zaposlenima u Opštini je takođe olakšan rad budući da sva dokumenta u vezi nekog predmeta uvijek imaju u elektronskoj arhivi predmeta, sistem ih automatski obavještava o isteku roka predviđenog za izdavanje nekog dokumenta kao i o eventualnom pristizanju novih dokumenata (dostavnica/žalba itd.).

Primjena dobre prakse obuhvatila je sve korisnike usluga lokalne uprave, ne samo stanovnike Bara, nego i one koji u njemu privremeno borave. I sami zaposleni u Opštini imaju velike koristi od njene primjene jer im u velikoj mjeri olakšava rad i omogućava da budu efikasniji.

* * *

Integrirani sistem elektronskog upravljanja je tako napravljen da ovlašćena lica mogu u svakom trenutku da dobiju informaciju o tome koliko je puta svaki službenik ponaosob ušao u sistem, koliki je broj predmeta koji je obradio, da li je i koliko prekoračen rok za izdavanje nekog dokumenta. To praktično znači da se svaka aktivnost u sistemu *eOpštine* automatski evidentira, a nadležni u svakom trenutku mogu brzo i lako doći do svih podataka.

* * *

Ova dobra praksa je promovisana u sredstvima javnog informisanja, a predstavnici Opštine su učestvovali i na konferencijama iz oblasti informacionih tehnologija na kojima su predstavljena dostignuća naše *eOpštine*. Građani su obaviješteni o primjeni ove dobre prakse, a sa njom se susreću i ostali korisnici usluga lokalne uprave.

I druge jedinice lokalne samouprave u Crnoj Gori su upoznate sa primjenom ove dobre prakse i već su izrazile želju da se bliže upoznaju sa njenom primjenom.

Koliko nam je poznato, nijedna opština u Crnoj Gori do sada nije u potpunosti sprovela informatizaciju cjelokupnog poslovanja kao naša Opština.

eOpština je omogućila brz, efikasan i transparentan rad organa lokalne uprave. Skraćeno je vrijeme neophodno za obradu predmeta i pojednostavljen postupak rješavanja, te je smanjen broj administrativnih barijera za razvoj biznisa. Olakšano je sprovođenje regulatorne reforme na lokalnom nivou, odnosno "giljotine propisa". Transparentnost u radu je mnogo veća, korisnik u svakom trenutku preko web portala može da provjeri status svog predmeta. Pored toga, integrisani su u jedinstven informacioni sistem svi podaci o poreskim obveznicima, njihovim dugovanjima i naplati poreza, a vodi se elektronska evidencija o javnim nabavkama, investicijama i opštinskoj imovini. Napravljene su kvalitetne baze podataka za sva područja aktivnosti organa lokalne uprave.

7. Resursi

Ukupni troškovi realizacije ove dobre prakse iznosili su oko 480.000€ (oko 300.000€ za prvu fazu i oko 180.000€ za drugu fazu). Opština je ovaj projekat finansirala iz sopstvenog budžeta. S obzirom da je u prvoj fazi nabavljena oprema i izgrađena IT infrastruktura, a u drugoj fazi izrađena softverska aplikacija, neophodno je bilo postojanje odgovarajuće opštinske IT službe koja je podržala realizaciju projekta.

8. Održivost dobre prakse

eOpština je integrisani informacioni sistem koji zahtijeva minimalne troškove održavanja, tako da ne postoji prepreka njegovom daljem korišćenju. Štaviše, sljedeća faza u realizaciji ovog projekta trebalo bi da obuhvati u jedinstven sistem i sva javna preduzeća kako bi građani posredstvom web portala imali mogućnost pregleda dugovanja, uplata i trenutnog zaduženja. Ukoliko se ne nađe donator za ovu fazu projekta, planirano je da se u dogledno vrijeme i ona finansira iz budžeta Opštine.

9. Podrška drugim jedinicama lokalne samouprave koji žele da preuzmu dobru praksu

Druge jedinice lokalne samouprave moraju da obezbijede finansijska sredstva za realizaciju ovog projekta i da imaju sopstvenu IT službu. Opština Bar je već omogućila predstavnicima drugih lokalnih samouprava da se na licu mjesta upoznaju sa *eOpštinom*. Pored toga, spremni smo da damo stručnu pomoć i savjete svim zainteresovanim za primjenu ove dobre prakse.

10. Naučene lekcije - preporuke

Za realizaciju ovog projekta od izuzetne važnosti je da opštinski radni tim bude sastavljen od ljudi koji imaju autoritet da nametnu odluke, odnosno rješenje u slučaju problema. To znači da, pored predstavnika IT službe, članovi tima moraju biti rukovodioci Opštine i načelnici službi.

Naše iskustvo je pokazalo da je prije početka realizacije neophodno pripremiti akcioni plan koji bi sadržao mnogo detaljniji i potpuniji opis koraka koje treba realizovati da ne bi došlo do "praznog hoda", ali i da bi se na najmanju moguću mjeru sveo prostor za manipulacije.

Glavne prepreke na koje smo naišli u sprovođenju ove dobre prakse bile su nedovoljna informatička pismenost dijela zaposlenih i otpor prema primjeni novih tehnologija. Stekli smo utisak da je otpor dijelom izazvan i nedostatkom volje da se omogući potpuna transparentnost u radu svih zaposlenih.

A solid gray rectangular box, centered horizontally and vertically in the upper half of the page.

2

**TURISTIČKI POTENCIJALI
U FUNKCIJI LOKALNOG RAZVOJA**

MJESNE ZAJEDNICE U FUNKCIJI INFO PUNKTOVA

Naziv jedinice lokalne samouprave:

OPŠTINA KOTOR

Kratka informacija o jedinici lokalne samouprave (do 100 riječi):

Kotor se nalazi u jugoistočnom dijelu Bokokotorskog zaliva u podnožju planine Lovćen. Kotor je kulturni, obrazovni, naučni, zdravstveni, privredni i sportski centar, kojega karakteriše mediteranska klima, sa blagim i kišovitim zimama i toplim ljetima. Opština Kotor ima 23.947 stanovnika i zahvata površinu od 355 km². Brojna turistička mjesta na teritoriji Opštine Kotor su Bigova, Muo, Prčanj, Stoliv, Dobrota, Ljuta, Orahovac, Perast, Risan, Kostanjica i Morinj. Okosnicu turističkog razvoja grada Kotora čine najvećim dijelom izletnički programi i nautički turizam.

TO Kotor je osnovana 2005. godine kao javno preduzeće čija je osnovna djelatnost unapređenje i promocija izvornih vrijednosti Opštine, aktiviranje turističkih resursa na teritoriji opštine Kotor, realizovanje programa boravka studijskih grupa i novinara, podsticanje i organizovanje akcija usmjerenih na zaštiti i očuvanju turističkog prostora, životne sredine i kulturnog nasljeđa, pružanje servisnih usluga i informacija gostima i dr. Budžet TO Kotor čine boravišna taksa (80%), članski doprinos (70%), turistička renta (40%), izletnička taksa (u cjelokupnom iznosu pripada TO) i razna sponzorstva i donacije.

Sažeti prikaz primjera dobre prakse (do 200 riječi):

S obzirom da u onim turističkim mjestima gdje je najveća koncentracija turista TO Kotor nema svoje info punktove, zajedno sa Zavodom za zapošljavanje i Mjesnim zajednicama (Dobrota, Stari grad, Morinj, Lastva Grbaljska i Prčanj) realizovali smo javni rad "Mjesne zajednice u funkciji info punktova", koji je otpočeo 01. maja i traje do 01. oktobra. Ovaj javni rad je otpočet s ciljem da se u mjestima gdje je veća koncentracija turista obezbijedi što bolji servis turistima, pruže sve neophodne informacija turistima kao i da se pruži pomoć lokalnom stanovništvu koje se bavi turizmom u rješavanju administrativnih poslova kao što su registracija objekata za izdavanje, plaćanje boravišne i drugih taksi.

Kroz ovaj javni rad zaposleno je šest lica sa evidencije Zavoda. Ova lica su obavljala poslove informatora na info punktovima. Tokom trajanja javnog rada zaposlena lica su imala mnogobrojne svakodnevne kontakte sa turistima, a najčešće tražene informacije odnosile su se na program manifestacija, proceduru plaćanja boravišne takse i prijavu boravka. Podijeljen je značajan broj promotivnog materijala.

Osoba u jedinici lokalne samouprave zadužena za sprovođenje/koordinaciju projekta koji nominujete:

Emilija Bakočević

Pozicija u jedinici lokalne samouprave:

Koordinator u TO Kotor

Kontakt adresa:

Opština Kotor, Stari grad 328

Telefon:

+382 32 325 947

e-mail:

tokotor@t-com.me

Potvrđujem da su podaci u prijavi istiniti.

Predsjednik opštine

Marija Čatović

Informacije o primjeru dobre prakse

1. Glavni problemi opštine

TO Kotor nije imala organizovane info punktove u turističkim mjestima gdje je značajna koncentracija turista (Stari grad, Dobrota, Morinj, Prčanj, Lastva Grbaljska) gdje bi se turistima mogle pružiti servisne usluge i sve neophodne informacije počev od procedure prijave boravka, plaćanja različitih taksi pa do programa manifestacija i sl.

2. Opis problema koji je primjer dobre prakse treba da riješi

Realizacijom pomenutog javnog rada i dobrom saradnjom sa mjesnim zajednicama TO Kotor bila je u prilici da koristi prostorije mjesnih zajednica kao info punktove gdje su zaposlena lica odgovarajuće struke sa poznavanjem engleskog jezika. Zaposleni su tokom trajanja javnog rada bili na usluzi turistima i domicilnom stanovništvu pružajući im sve neophodne informacije.

3. Ciljevi dobre prakse

Krajnji cilj primjene dobre prakse je kvalitetno pružanje svih informacija i usluga turistima i zadovoljstvo turista boravkom u našem gradu. Jedan od ciljeva je i pomoć lokalnom stanovništvu koje se bavi turizmom u pružanju usluga, pružanje informacije o proceduri registracije smještajnih jedinica i sl.

4. Iniciranje i priprema dobre prakse

Inicijativu za ovim prokjetom pokrenula je TO Kotor. Projekat je realizovan u saradnji sa Zavodom za zapošljavanje i mjesnim zajednicama.

Plan i program javnog rada uradila je Stručna služba TO Kotor. Razlozi za pokretanje ovog projekta su i ranije opisani. S obzirom da u pomenutim turističkim mjestima boravi najveći broj turista neophodno je bilo aktivirati info punktove kako bi se turistima mogle pružiti sve neophodne usluge. Model javnog rada omogućio nam je da u kratkom roku, uz dobru saradnju ZZZ CG i mjesnih zajednica, obezbijedimo adekvatan servis turistima koji borave na teritoriji opštine Kotor.

Kranji korisinici ovog projekta su sami turisti.

5. Realizacija dobre prakse

Tokom realizacije pomenutog javnog rada realizovane su brojne aktivnosti. Za početak je bilo neophodno srediti prostorije mjesnih zajednica, opremiti ih kancelarijskim namještajem, inventarom i računarskom opremom. Sve ove troškove snosila je TO Kotor. Nakon toga je zaposleno šest lica sa evidencije Zavoda koji su obavljali poslove informatora u info punktovima. Lične dohotke zaposlenih finansirali su TO Kotor (25%) i ZZZ CG

(75%). Sve aktivnosti tokom javnog rada vodila je TO Kotor. Javni rad je otpočeo 01. maja 2010. godine i trajao je do 01. oktobra 2010. godine.

Proces primjene dobre prakse vodila je TO Kotor. Program je počeo 01. maja 2010. godine i trajao do 01. oktobra 2010. godine kada se završio program javnih radova. Proces primjene dobre prakse je protekao bez problema i do 01.10.2010. je u potpunosti završen.

Informacije o dobroj praksi građani su mogli dobiti putem našeg web-sajta i preko lokalnih medija.

6. Rezultati dobre prakse

Realizacijom ovog projekta turisti koji su boravili u gradu su bili kvalitetno informisani o proceduri prijave svog boravka, plaćanju boravišne takse, programu manifestacija a isto tako zabilježene su i sve žalbe i primjedbe turista. Isto tako domicilno stanovništvo, oni koji pružaju turističke usluge (najčešće usluge smještaja) su na jednom mjestu mogli dobiti sve informacije o proceduri registracije svojih smještajnih objekata i drugim obavezama.

Za svaki mjesec tokom trajanja javnog rada Stručna služba TO Kotor sastavljala je izvještaj o toku projekta koji je dostavljan Zavodu za zapošljavanje.

U svim obraćanjima medijima TO Kotor je govorila o javnim radovima koje realizuje, a posebno o pomenutom javnom radu kako bi turisti koji borave u Kotoru znali gdje i kome mogu da se obrate za sve servisne informacije. I druge LTO primjenjuju ovaj ili sličan model dobre prakse.

Realizacijom ovog javnog rada TO Kotor je proširila mrežu svojih info punktova. Do početka javnog rada TO Kotor je imala dva info punkta, Kameni kiosk na ulazu u Stari grad i info punkt u sklopu Rimskih mozaika u Risnu. Od maja 2010. do oktobra 2010. TO Kotor je imala mrežu od sedam info punktova što je omogućilo znatno kvalitetniji servis turistima.

7. Resursi

Za realizaciju dobre prakse neophodni su bili znatni troškovi. Za samo opremanje prostorija mjesnih zajednica, krećenje i opremanje kancelarijskim namještajem i računarskom opremom i postavljanje turističke signalizacije, TO Kotor je izdvojila oko 3.500 €. Za troškove zaposlenih Zavod za zapošljavanje je obezbijedio 75% ukupnog novca odnosno 9.658,30 €, dok je TO Kotor obezbijedila preostalih 25% odnosno 3.219,45 €.

Na osnovu navedenog može se vidjeti da je TO Kotor zahvaljujući ovom modelu imala znatne uštede kada je u pitanju finansiranje novozaposlenih. Bez saradnje Zavoda za zapošljavanje finansiranje troškova 5 zaposlenih lica za pet mjeseci iznosilo bi najmanje 15.000 € dok je na ovaj način TO Kotor uštedjela preko 10.000 €.

8. Održivost dobre prakse

TO Kotor već tri godine u saradnji sa ZZZ CG realizuje javni rad "Rimski mozaici" u Risnu i obje strane su veoma zadovoljne saradnjom. Na isti način i narednih sezona planiramo ponovnu saradnju za javni rad info punktova.

9. Podrška drugim jedinicama lokalne samouprave koji žele da preuzmu dobru praksu

Svojim iskustvom i savjetima TO Kotor je uvijek raspoložena da pruži pomoć kolegama iz drugih opština kako bi i oni primijenili sličan ili isti model primjera dobre prakse.

10. Naučene lekcije - preporuke

Za narednu sezonu neophodno je ranije upoznati javnost, odnosno domaće stanovništvo i turiste o postojanju info punktova u pojedinim turističkim mjestima.

UVOĐENJE KAJAKAŠTVA NA TARI

Naziv jedinice lokalne samouprave:

OPŠTINA MOJKOVAC

Kratka informacija o jedinici lokalne samouprave (do 100 riječi):

LTO Mojkovac je neprofitna organizacija čiji je osnivač Opština Mojkovac. Formirana je krajem 2007. godine i zasniva svoju djelatnost na aktivnostima od javnog interesa u oblasti turizma-promocije i valorizacije prirodnih i kulturnih potencijala opštine. Za nepune tri godine TO Mojkovac je, po svojim aktivnostima, postala prepoznatljiva kao odličan organizator manifestacija i projekata u oblasti turizma.

Od 2008. godine je članica međunarodnog programa o etičkom ponašanju u prirodi: "Leave No Trace" / "Ne ostavljaj trag", a ove godine na Novosadskom sajmu turizma nagrađena je Diplomom i zlatnom medaljom za organizaciju manifestacije Northern Challenge.

Sažeti prikaz primjera dobre prakse (do 200 riječi):

U Aprilu 2008.godine urađen je pilot projekat "Uvođenje kajakaštva na Tari" uz pomoć Kancelarije za razvoj UN u Podgorici. Ovaj projekat ima za opšti cilj razvoj kvalitetnog turističkog produkta kajakaštva na Tari, u okviru kojeg se izdvajaju specifični ciljevi, kao što su: uspostavljanje javne infrastrukture za kajak i režima plovidbe; podrška lokalnom stanovništvu i preduzetnicima da se bave kajakom i uslugama vezanim za njih; marketing Mojkovca kao kajakaške destinacije.

Projektom su predviđene aktivnosti: identifikovanje ulazno-izlaznih tačaka i postavljanje informativne signalizacije, izrada opštinskog propisa koji će urediti oblast kajakaštva i splavarenja, razvoj ponude usluga povezanih sa kajakom, obuka kajakaša i marketing Mojkovca.

Osoba u jedinici lokalne samouprave zadužena za sprovođenje/koordinaciju projekta koji nominujete:

Dejan Medojević

Pozicija u jedinici lokalne samouprave:

Direktor Turističke organizacije Mojkovac

Kontakt adresa:

Mojkovac, Mališe Damjanovića br.1

Telefon:

+382 50 472 428

e-mail:

tomojkovac@t-com.me

Potvrđujem da su podaci u prijavi istiniti.

Predsjednik opštine

Miladin Brko Mitrović

Informacije o primjeru dobre prakse

1. Glavni problemi opštine

Opština Mojkovac se iz industrijskog grada nedavno okrenula novom pravcu razvoja, noseći ekološke probleme iz prošlosti. Kako je sanirala probleme i prepoznala novu šansu u održivom, turističkom razvoju, osnovala je LTO Mojkovac krajem 2007. godine, koja sa skromnim budžetom nastoji učiniti početne korake u tom smjeru. Problemi sa kojima se na početku susrećemo su brojni, a jedan od njih je i nedovoljna informisanost turista o prirodnim, kulturnim i ostalim potencijalima kojima opština raspolaže. Usljed nedovoljne informisanosti, turistički potencijali su neiskorišćeni, iako postoje izvanredne mogućnosti za njihovom valorizacijom.

Jedan od osnovnih problema kada je u pitanju turistički razvoj naše opštine jeste nepostojanje kvalitetne turističke ponude u Mojkovcu, tj. nije postojala objedinjena ponuda koja bi turiste koji prolaze prema jugu Crne Gore zadržala nekoliko dana u Mojkovcu.

2. Opis problema koji je primjer dobre prakse treba da riješi

Tara je decenijama poznata kao rijeka evropskog značaja za sportove splavarenja i kajaka na divljim vodama. Te aktivnosti su prekinute u devedesetim godinama zbog ratova na Balkanu, ali rastom turizma u Crnoj Gori i susjednim zemljama potražnja za njima je ponovo u porastu. Rekreativno i turističko korištenje Tare tako može, da bude pogonska sila razvoja turizma u opštini Mojkovac, među ostalim i zbog toga što je Tara najprepoznatljivija atrakcija ovog područja u domaćem i međunarodnom okviru. Prema vodičima iz vremena prije 1990. godine i iskustvima ekipe njemačkih kajakaša, koji su je posjetili 2006. i 2007. godine, Tara je pogodna za plovidbu kajakom od Mateševa do spajanja sa Pivom kod Šćepan polja barem nekoliko mjeseci u godini.

Ponuda usluga za kajakaše je vrlo ograničena i većinom je nude ponuđači čiji je primarni posao rafting, nema ponude karakteristične za razvijene kajakaške destinacije.

3. Ciljevi dobre prakse

Osnovni cilj ovog primjera dobre prakse jeste razvoj kvalitetnog produkta kajakaštva na Tari. To podrazumijeva stvaranje kvalitetne i kompleksne ponude, karakteristične za razvijene kajakaške destinacije kao što su opremljene ulazno-izlazne tačke, iznajmljivanja kajaka, prodaja kajakaške opreme, instrukcije zaajak ili kajakaški vodiči.

Obukom novih članova i vodiča u okviru Kajakaškog kluba Mojkovac stvaraju se kvalitetni uslovi za formiranje Regionalnogajak centra u Mojkovcu, koji bi bio korišćen za obuku kajakaša iz Crne Gore i inostranstva, posebno iz Slovenije budući da je sa njima već započeta saradnja i koji su izrazili spremnost i interesovanje za dolazak u Mojkovac i na Taru.

Realizacijom projekta i vođenjem računa o njegovoj održivosti, rijeka Tara koja je od međunarodne važnosti i biosferno područje (program "Čovjek i Biosfera" UNESCO) turistički predstavlja vrlo bitan prirodni resurs za održivi razvoj opštine.

4. Iniciranje i priprema dobre prakse

Prepoznajući Taru kao veoma vrijedan prirodni resurs Turistička organizacija Mojkovac i Kancelarija Ujedinjenih Nacija u Crnoj Gori (UNDP), pokrenuli su Projekat uvođenja kajakaštva na Tari. Preko Kancelarije UNDP-a angažovan je konsultant Jernej Stritih iz Slovenije, koji je zajedno sa direktorom TO Mojkovac uradio Pilot projekat uvođenja kajakaštva na Tari.

Opština Mojkovac je Prostorno-urbanističkim planom (Nacrt prošao javnu raspravu) kao pravce razvoja definisala turizam i poljoprivredu. Kompletan projekat Uvođenja kajakaštva na Tari je implementiran u PUP Mojkovac i već se radi na njegovoj realizaciji.

U Evropi kajak na divljim vodama popularan je vid rekreacije koji se brzo razvija u zemljama kao što su Njemačka, Austrija, Italija, Francuska, Slovenija, Češka, Poljska, Slovačka pa i Velika Britanija i Mađarska koje nemaju dobre geografske preduslove. Zato je jako izražena potražnja za udaljenijim kajakaškim destinacijama kao što su Korzika, Grčka i Turska sa odličnim proljetnim rijekama ili Norveška. Na kajakaškim internet stranicama i u magazinim pojavljuje se i sve više zapisa o rijekama na Balkanu, koje sadašnja generacija kajakaša otkriva poslije gotovo dvije decenije izgubljene zbog ratova. Sve veći broj kajakaških agencija ove rijeke već ima u svojoj ponudi i broj kajakaša na Tari je u porastu.

Zbog toga u sljedećim godinama može se očekivati rast dolazaka kajakaša na Taru. Taj rast mogao bih se ubrzati razvojem kvalitetne ponude usluga za kajakaše i adekvatnom promocijom rijeka i ponude unutar ciljne grupe kajakaša.

5. Realizacija dobre prakse

Uz podršku UNDP-a u Mojkovcu je boravio jedan od najboljih slovenačkih instruktora Aleš Fon iz Slovenije koji je obučavao mlade, zainteresovane za bavljenje kajakom. Petnaest mladića je uspješno savladalo obuku i formiralo Kajakaški klub Mojkovac. Kajakaši ovog kluba su među prvim iz Crne Gore preveslali jednu od najtežih kajakaških staza u Evropi "Tacen – Ljubljana", prilikom studijske posjete Sloveniji 2009.godine. U saradnji sa organizacijom CIPRA iz Slovenije i Kajakaškim savezom Slovenije, urađen je film o kajakaštvu na Tari, gdje je posebna pažnja posvećena kajakaškoj ponudi opštine Mojkovac. Godine 2008 i 2009. u saradnji sa CIPROM organizovan je kajakaški kamp u Mojkovcu na kojem su učestovali kajakaši iz Slovenije i Mojkovca. Označene su ulazno-izlazne tačke i izvršena kategorizacija rječnog toka. U okviru MOSI igara "Mojkovac 2009", sa preko 2.000 učesnika, organizovano je takmičenje u kajaku uz podršku Kajakaškog saveza Slovenije, na kojem su kajakaši iz Mojkovca osvojili 3 mjesto. Ove godine, Janko Marković iz KK Mojkovac, nakon jednomjesečne obuke u Gorici, dobio je i međunarodnu licencu za učitelja kajaka i kanua na divljim vodama, čime se stvaraju uslovi za organizaciju škola kajakaštva u Mojkovcu. U cilju implementacije Projekta, UNDP Montenegro je poklonio 4 kajaka za brze vode turističkoj organizaciji Mojkovac koja je inicirala i osnivanje kajakaškog Kluba 2009.godine. Dodatno snabdijevanje KK Mojkovac opremom obezbijeđeno je kroz USAID-ov program stimulacije razvoja sjevera STARS, Kajak Kluba "Ljubljana" i Opštine Mojkovac. U cilju promovisanja kajaka na Tari, organizovana je tri puta trka "Northern Challenge", koja je dobila zlatnu medalju za kvalitet usluga u turizmu od Novosadskog sajma 2010.godine.

Proces implementacije Pilot projekta uvođenja kajakaštva na Tari vodila je Turistička organizacija Mojkovac uz podršku Kancelarije UNDP-a iz Podgorice i Opštine Mojkovac.

U realizaciju ovog projekta uključili su se: Kajakaški klub Mojkovac, Rafting klub Tara, Kajakaški savez Slovenije, NVO CIPRA iz Ljubljane, Kajakaški klubovi Ljubljana, Gorica, Bovec; USAID-ov STARS program, a kroz organizaciju manifestacije Northern Challenge (triatlon: kajak, hiking, mountainbiking) u ovaj projekat su se, pored TO Mojkovac i UNDP-a, ove godine uključili: Međunarodni Olimpijski komitet, Crnogorski Olimpijski Komitet i Program Gem Set Peace uz podršku donatora iz Nikšićkog piva i Delta City-a.

Projekat je počeo da se realizuje sredinom 2008. godine i njegova implementacija je još u toku.

Problem se javio kod nadležnosti za izdavanje licenci i dozvola za obavljanje ovih i sličnih djelatnosti, a isti će biti riješen kroz implementaciju novog Zakona o turizmu.

* * *

Metode informisanja i uključivanja građana koje smo koristili u procesu pripreme i realizacije dobre prakse:

- Prezentacija Projekta na Skupštini TO Mojkovac tj. turističkim radnicima naše opštine
- Izrada filma o kajakaškim potencijalima rijeke Tare i njegovo prikazivanje u Mojkovcu i Sloveniji
- Dokumentarni film o studijskom boravku kajakaša u Sloveniji (RTV Atlas)
- Dokumentarni film "Biti mlad u Mojkovcu" (Satelitski program RTCG)
- Sastanci i saradnja sa ostalim kajakaškim klubovima u Crnoj Gori (Lim, Morača, Eskimo...)
- Prezentacija u Turističkom vodiču opštine Mojkovac
- Medijska promocija u svim štampanim i elektronskim medijima u Crnoj Gori kroz organizaciju manifestacije Northern Challenge
- Internet prezentacija na sajtu TO Mojkovac i Opštine Mojkovac
- Brošura za avanturističke sportove NTO Crne Gore

6. Rezultati dobre prakse

Rezultati:

- Od 90-tih godina do početka realizacije projekta nije bilo kajakaša na Tari – danas su oni svakodnevna pojava
- Mojkovac je na turističkom tržištu prepoznat kao kajakaška destinacija
- Osnovan je Kajakaški klub sa 30 aktivnih članova
- 3 godine uzastopno organizovana je manifestacija Northern Challenge (100 učesnika iz Crne Gore, Srbije, Velike Britanije, Slovenije i dr)
- TO Mojkovac planira, zajedno sa opštinom, osnivanje Regionalnog kajak centra
- Povećan broj gostiju – kajakaša iz Slovenije, Španije, Švedske, Srbije, V. Britanije, Francuske, Austrije, Njemačke i Poljske

- Organizovana su 2 kajakaška kampa za kajakaše iz Slovenije
- Direktnu korist su imali: hoteli Palas, Dulović i Ravnjak, privatni smještaj Eko-oaza, restorani Tiha Noć i Izlet i drugi uslužni objekti i djelatnosti
- Ako se uzme u obzir da su u ovaj projekat uključeni: ugostiteljski objekti, smještajni kapaciteti, trgovinska preduzeća, sportski klubovi, nosioci usluga prevoza; onda se može reći da direktnu korist od ovog projekta ima od 5% do 7% stanovništva naše opštine

Evidenciju i monitoring ovog projekta vrši Turistička organizacija Mojkovac. Kroz davanje informacija o kajakaškoj ponudi vodi se evidencija o broju kajakaša koji dolaze u Mojkovac, kao i kroz analizu broja noćenja koja se dostavlja TO Mojkovac.

Osim toga TO Mojkovac organizuje kajak kampove i manifestacije poput Northern Challenge i kajak trke u okviru Međunarodnog kupa u skokovima sa mosta na Tari i kroz broj učesnika se prati zainteresovanost za ovu vrstu djelatnosti.

Takođe, kroz analizu medijskih informacija (domaćih i stranih) o kajakaškoj ponudi Mojkovca dolazi se do informacija o kvalitetu kajakaške ponude.

Krajnji rezultat: povećanje broja turista u opštini Mojkovac od početka implementacije projekta.

* * *

Projekat uvođenja kajakaštva na Tari je promovisan preko domaćih i stranih medija kroz organizaciju studijskih boravaka novinara u opštini Mojkovac, kao i kroz izradu dokumentarnih i turističkih filmova i TV emisija o kajakaštvu u našoj opštini.

Veliki broj novinskih članaka o kajakaštvu i flajera u okviru turističke ponude na sajmovima turizma predstavljaju dodatnu promociju ovog projekta.

Podrška lokalnog stanovništva je očigledna naročito kad je u pitanju naša inicijativa da se mojковаčki dio kanjona rijeke Tare otvori za kajak (zabrana NP Durmitor), a i broj mladih zainteresovanih za kajak je sve veći.

Turistički radnici iz opština Kolašin (Eko turs), Žabljak(Tara turist), Plužine (LTO), Bijelo Polje (KK Lim) i Nikšić (Rafting i PK Javorak) su zainteresovani za realizaciju ovog projekta, kao i za implementaciju istog u njihovim opštinama.

Realizacijom projekta Uvođenja kajakaštva na Tari u Mojkovcu je u prethodne tri godine formirana kvalitetna kajakaška ponuda, koja uz postojeću rafting, paraglajding, kao i hiking & biking ponudu može zainteresovati jedan broj ljubitelja avanturističkog turizma da pored odmora na moru nekoliko dana provedu u Mojkovcu.

Povećanje broja kajakaša doprinijelo je povećanju broja noćenja u našoj opštini, a direktnu korist su imale i ostale uslužne djelatnosti. Kroz osnivanje Kajakaškog kluba i usavršavanje sertifikovanih instruktora kajaka stvoreni su uslovi za organizovanje kajakaških obuka i kampova za sve uzraste (ove godine organizovan i sportsko-edukativni kamp za polaznike Doma Mladost iz Bijele i djecu iz Mojkovca).

U Kajak klubu se može iznajmiti oprema za kajakaštvo i zatražiti pomoć instruktora.

7. Resursi

Najveći troškovi za realizaciju ovog projekta odnose se na pokrivanje troškova za kupovinu kajakaške opreme, troškovi puta instruktora kajaka, izrade i uređenja ulazno-

izlaznih tačaka na rijeci, obuke i edukacije budućih instruktora kajaka i troškovi studijskih putovanja zainteresovanih za kajakaštvom.

Pored prirodnih resursa (rijeka Tara) bilo je potrebno obezbijediti kvalitetne instruktore kajaka na brzim vodama, obezbijediti kvalitetnu kajakašku opremu koje nema dovoljno u Crnoj Gori, obezbijediti prostor za skladištenje i čuvanje te opreme, uključiti zainteresovane privredne subjekte u ovaj projekat i naći model za njihovu direktnu korist od implementacije.

Ovaj projekat su finansirali Turistička organizacija Mojkovac i Kancelarija UNDP-a u Crnoj Gori.

8. Održivost dobre prakse

Obukom novih članova i vodiča u okviru Kajakaškog kluba Mojkovac stvaraju se kvalitetni uslovi za formiranje Regionalnog kajak centra u Mojkovcu, koji bi bio korišćen za obuku kajakaša iz Crne Gore i inostranstva, posebno iz Slovenije budući da je sa njima već započeta saradnja i koji su izrazili spremnost i interesovanje za dolazak u Mojkovac i na Taru.

Formiranjem kvalitetne kajakaške ponude stvaraju se uslovi za povećanje broja turista – kajakaša, što će doprinijeti boljoj popunjenosti smještajnih kapaciteta, povećanju trgovinskog prometa i drugih usluga, a stvara se i mogućnost otvaranja manjih preduzeća i agencija (iznajmljivanje i servis kajakaške opreme, organizacija kajakaških izleta, transport kajakaša, obuka, osnivanje kajak centra i sl.)

9. Podrška drugim jedinicama lokalne samouprave koji žele da preuzmu dobru praksu

Osnovni preduslov za realizaciju ovakvog projekta jeste postojanje vodene površine (rijeka, jezero ili more) gdje bi moglo da se organizuje kajakaštvo, kao i zainteresovanost lokalnog stanovništva i turističke privrede za realizaciju jednog ovakvog projekta.

TO Mojkovac, zajedno sa Kajakaškim klubom, može da pruži pomoć u vidu obuke, procjene potencijala, iznajmljivanja kajakaške opreme, marketinga odabrane kajakaške destinacije, izrade karata rijeka sa kajakaškim odsjecima (GIS), kao i povezivanja sa stručnim licima i kajakaškim klubovima u zemlji i inostranstvu.

10. Naučene lekcije - preporuke

Naša preporuka je da se najprije uspostave kontakti i saradnja sa iskusnim kajakaškim instruktorima i organizacijama kako bi se izbjegle početničke greške u obuci i kreiranju ponude, a potrebno je i tačno provjeriti zakonsku regulativu na vodenim tokovima u opštini gdje se realizuje projekat, zatim utvrditi precizne uslove ko, gdje i kako, kao i pod kojim uslovima se može baviti kajakaštvom na definisanoj lokaciji.

**POBOLJŠANJE
POLJOPRIVREDNJE PROIZVODNJE
PUTEM PARTNERSTVA
SA POLJOPRIVREDNIM PROIZVOĐAČIMA
I STANOVNIŠTVOM IZ RURALIH PODRUČJA**

ELEKTRIFIKACIJA KATUNA PUTEM SOLARNIH SISTEMA

Naziv jedinice lokalne samouprave:

OPŠTINA DANILOVGRAD

Kratka informacija o jedinici lokalne samouprave (do 100 riječi):

Opština Danilovgrad nalazi se u središnjem dijelu Crne Gore. Zauzima površinu od 501 km². Graniči se sa opštinama: Podgorica, Nikšić, Cetinje i Kolašin, sa kojima je povezana dobrim komunikacijama.

Bjelopavlička ravnica zauzima površinu od oko 160 km². Kroz nju protiče rijeka Zeta, što daje mogućnost za intenzivan razvoj poljoprivrede. Na jugozapadu se prostire planina Garač, sa najvišim vrhom od 1.436 m, a sjeveroistočno se uzdiže planina Prekornica, sa najvišim vrhom od 1.927 m.

Planinski dio je bogat šumom. Ti predjeli su pogodni za razvoj turizma, a naročito na prostorima Vukotice, Studenog, Ponikvice, Borovog Dola, Ivanj Uba i Topolova.

Prema posljednjem popisu opština ima 16.376 stanovnika. Administrativni i kulturni centar opštine je Danilovgrad, sa preko 4.000 stanovnika.

Lokalna uprava je organizovana u 4 Sekretarijata i 5 stručnih službi. U lokalnoj samoupravi je zaposleno bez javnih preduzeća 117 lica.

Sažeti prikaz primjera dobre prakse (do 200 riječi):

Elektrifikacijom koliba na katunima putem solarnih sistema ostvareni su bolji uslovi za:

- poboljšanje i povećavanje proizvodnje,
- poboljšavanje uslova življenja stočara u toku boravka na katunima,
- bolja komunikacija i veća informisanost,
- stvaranje uslova za povećavanje broja stočara koji izdižu na katune, kao i broja grla koja se izdižu.

Dobra praksa je doprinijela opštoj uštedi na taj način što solarni sistem trajno rješava problem snabdijevanja električnom energijom tog područja, te više ne postoji potreba za uvođenjem klasične elektrifikacije, a osim toga energija dobijena na ovaj način je besplatna za proizvođače.

Realizacijom dobre prakse potvrđena je kvalitetna saradnja resornog Ministarstva, lokalne samouprave i poljoprivrednih proizvođača.

Osoba u jedinici lokalne samouprave zadužena za sprovođenje/koordinaciju projekta koji nominujete:

Biljana Raspopović

Pozicija u jedinici lokalne samouprave:

Sekretarijat za privredu i finansije - Služba za poljoprivredu

Kontakt adresa:

Trg 9. decembar, Danilovgrad

Telefon:

+382 20 812 151

+382 69 375 533

e-mail:

sodanilovgrad@t-com.me

Potvrđujem da su podaci u prijavi istiniti.

Predsjednik opštine

Branislav Đuranović

Informacije o primjeru dobre prakse

1. Glavni problemi opštine

Glavni problemi opštine u ovoj oblasti su definisani kroz više strateških dokumenata (Prostorni plan opštine Danilovgrad do 2020.godine, Višegodišnji investicioni plan 2010.-2014.). Problemi su vezani za obezbjeđivanje održivog razvoja opštine u nekoliko strateških oblasti. Jedan od prepoznatih problema je i nedovoljan razvoj poljoprivrede imajući u obzir geografske, klimatske i druge karakteristike ove teritorije.

Kroz ova dokumenta se izvršio poseban osvrt na probleme razvoja poljoprivrede u planinskim djelovima opštine, što pored ekonomskog, poljoprivrednog, ima značajan uticaj i na ruralni razvoj opštine Danilovgrad. Kao jedan od konkretnih problema definisano je i nepostojanje kvalitetnog i adekvatnog snadbijevanja električnom energijom katuna na području opštine Danilovgrad.

2. Opis problema koji je primjer dobre prakse treba da riješi

Poljoprivreda je jedna od strateških grana razvoja privrede, što je i stav opštine Danilovgrad, tako da putem svojih aktivnosti, kao i sredstvima učestvuje u rješavanju problema u ovoj oblasti.

Na teritoriji opštine Danilovgrad nije do kraja izvršena elektrifikacija ruralnog područja u prethodnom periodu, kako zbog nedostatka finansijskih sredstava i udaljenosti lokacija, tako i zbog nedostupnosti savremenih tehnologija.

Problem koji treba da se riješi je elektrifikacija koliba stočara. Problem je najizraženiji u periodu migracije odnosno izdizanja poljoprivrednih proizvođača sa stokom na katune.

* * *

Ciljna grupa su stočari koji izdižu stoku na kutune.

Ciljna grupa je pogođena problemom kroz:

- otežane uslove rada, što se odražava na produktivnost i kvalitet konačnog proizvoda,
- otežani uslovi samog života,
- otežana komunikacija i informisanost.

3. Ciljevi dobre prakse

Realizacijom ovoga programa obezbjeđena je elektrifikacija koliba, čime se stvaraju bolji uslovi za:

- poboljšanje i povećavanje proizvodnje,
- poboljšavanje uslova življenja stočara u toku boravka na katunima,
- bolja komunikacija i veća informisanost,
- stvaranje uslova za povećavanje broja stočara koji izdižu na katune, kao i broja grla koja se izdižu.

Takođe, realizacijom ovog programa, kroz korišćenje savremenih i dugotrajnih solarnih sistema, on djeluje i na promociju elektro-energetske održivosti i korišćenje alternativnih izvora energije.

4. Iniciranje i priprema dobre prakse

Opština je u skladu sa svojim nadležnostima pokrenula inicijativu za rješavanje problema. U tome su učestvovali poljoprivredni proizvođači – stočari kroz redovnu komunikaciju sa predstavnicima Opštine i resornog Ministarstva. Koraci u daljim aktivnostima su definisani kroz strateška i razvojna dokumenta Opštine (Strateški plan, Razvojne šanse, VIP) i državnim dokumentima. S tim u vezi su definisani jasni koraci koji dovode do ispunjenja cilja.

Dobra praksa je zasnovana na opštem strateškom planu Opštine. Ona je zasnovana i na ulaganjima u razvoj poljoprivrede u ruralnim područjima.

Na ovu inicijativu smo se odlučili na osnovu prepoznatih potreba razvoja opštine, kao i identifikovanih potreba samih korisnika – stočara.

Direktni korisnici ove prakse su svi stočari sa područja opštine Danilovgrad koji izdižu stoku na katune, a posjeduju kolibu - objekat. Međutim, indirektni ili krajnji korisnici ove prakse su građani opštine koji koriste proizvode (kajmak, sir i meso) i porodice koje daju stoku na izdig.

5. Realizacija dobre prakse

Instaliranje pet probnih solarnih sistema u toku 2008. i 2009. godine na katunima Lukavica i Latično predstavljaju ključnu inicijativu za realizaciju ovoga primjera dobre prakse. Time smo stvorili uslove za uspješnu realizaciju daljih mjera. Ovu aktivnost je vodio nadležni organ lokalne uprave (Sekretarijat za privredu i finansije) i Ministarstvo poljoprivrede.

Aktivnosti koje su realizovane prilikom sprovođenja dobre prakse su:

- obavještanje poljoprivrednih proizvođača o mogućnostima dobijanja solarnog sistema i sačinjavanja spiska zainteresovanih korisnika
- upoznavanje resornog Ministarstva sa projektom i traženje finansijske podrške za realizaciju programa
- dobijanje podrške i raspisivanje tendera za izvođača radova, sklapanje ugovora sa preduzećem "Soleks" Podgorica
- instaliranje sistema

Ovu aktivnost su realizovali nadležni organi iz domena svojih nadležnosti: Sekretarijat za privredu i finansije sa pratećim službama i ekipa preduzeća "Soleks" iz Podgorice. Aktivnost je trajala od kraja maja 2010.godine do kraja avgusta 2010.godine. Realizovala se na katunima: Sinjajevina, Lukavica, Štitovo i Ponikvica Brajovića. U ovom periodu je instalirano još 36 sistema.

Partner u primjeni dobre prakse bilo je Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede sa finansijskoj podrškom.

Proces primjene dobre prakse su vodili organi lokalne uprave u domenima svoje nadležnosti. Značajne su aktivnosti Sekretarijata za privredu i finansije kao osnovnog nosioca realizacije dobre prakse. Aktivnost je započeta 2008/2009 godine kada je ugrađeno 5 probnih sistema. Na osnovu pozitivnog efekta i evidentirane uspješnosti nastavilo se sa daljom realizacijom u 2010. godini kada je instalirano još 36 sistema.

Praksa nije primijenjena u potpunosti. Radi se na tome da se osvijetli svaka koliba, koju koriste stočari prilikom izdiga stoke na katune. Smatramo da je potrebna još jedna sezona izdiga stoke na katune do krajnje realizacije projekta.

* * *

Problema nije bilo u toku primjene dobre prakse. U procesu pripreme i realizacije projekta "Eliktrifikacije katuna putem solarnih sistema", učešće građana je bilo na zadovoljavajućem nivou, izraženo preko sastanaka, tribina, edukativnih predavanja, medija. Podsticajne mjere su prepoznate uz aktivno učešće zainteresovanih strana, poljoprivrednih proizvođača i njihovih predstavnika, te predstavnika lokalne samouprave i resornog Ministarstva. Na više sastanaka i tribina istaknuta je potreba za ovim mjerama. Građani su o ovome informisani i kroz rad lokalnog javnog servisa i gradskih novina.

6. Rezultati dobre prakse

Realizacijom podsticajnih mjera stvorili smo uslove za unapređenje i održivi razvoj stočarstva, posebno na ruralnom području. Na taj način smo uticali na povećanje kvaliteta proizvoda i kvaliteta življenja, a samim tim i na povećavanje broja stočara.

Poljoprivrednicima su se opština Danilovgrad i Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede potvrdili kao pouzdani partneri u realizaciji ovog projekta. Organizacija unutar lokalne uprave je bila na zavidnom nivou, što dokazuje i sama realizacija koja je obavljena u ograničenom vremenskom periodu - za vrijeme boravka stočara na katunima. Treba naglasiti da je realizovan svaki podnešeni zahtjev koji je ispunjavao potrebne uslove.

Što se tiče korisnika, ova praksa je imala veliki pozitivan uticaj na njih, kroz obezbjeđivanje besplatne električne energije za osvjjetljenje i utičnica za korišćenje električnih aparata. Ovim su stvoreni adekvatni uslovi za boravak i rad stočara na katunima.

Najveću korist su imali 41 stočar (vlasnici koliba) sa svojim porodicama, a oko 60 stočara sa svojim porodicama su indirektni korisnici pošto daju svoju stoku na izdig. Tako da se može reći da su svi građani imali korist od ove prakse kao korisnici stočarskih proizvoda (kajmak, sir, mlijeko). Zvaničnu evidenciju o rezultatima dobre prakse vodi nadležni organ lokalne uprave - Sekretarijat za privredu i finansije. U okviru ovog sekretarijata je Služba za poljoprivredu vodila evidenciju stočara sa područja opštine Danilovgrad koji ostvaruju pravo na premiju za izdig na katune. Ostala evidencija je vođena tokom realizacije projekta i na kraju je sačinjen krajnji izvještaj.

Dobru praksu smo promovisali na sledeće načine:

- U medijima, kroz razne intervju, saopštenja, članke i reportaže u štampanim i elektronskim medijima
- Na skupovima, u organizaciji Opštine Danilovgrad na katunu Sinjajevina gdje su bili prisutni predsjednici i predstavnici Opštine Danilovgrad i Opštine Mojkovac, ministar Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i poljoprivredni proizvođači.

Građani su sa ovim primjerom upoznati kroz:

- Dnevnu štampu, lokalni javni radio-difuzni servis, tv i radio emisije namijenjene poljoprivrednicima
- Izvještaj o ostvarenju funkcija lokalne samouprave i Izvještaj o radu Predsjednika Opštine.

Građani prepoznaju kvalitet rada u ovoj oblasti, posebno cijeneći rezultate koji se prvenstveno na njih odnose. Druge opštine su upoznate sa našom dobrom praksom kroz rad Zajednice Opština.

Kao veoma značajno ističemo pohvale i preporuke date od strane predstavnika Vlade Crne Gore (ministar poljoprivrede gđin Milutin Simović). Veoma je značajno da osim što su aktivno učestvovali, svi su zadovoljni postignutim, uz njihovu preporuku da se ova praksa primijeni i u drugim jedinicama lokalne samouprave. Samim tim Opština Mojkovac je već u narednoj godini zainteresovana za realizaciju ovog projekta.

Realizacijom ovog projekta doprinosi se rješavanju jednog od ključnih problema, a to je nepostojanje snadbijevanja električnom energijom katuna na području opštine Danilovgrad, unaprijeđena je stočarska proizvodnja kao i uslovi života poljoprivrednih proizvođača na katunima. Indirektno sa rješavanjem ovog problema omogućen je podsticaj za povećavanjem broja stočara koji izdižu na katune, a samim tim i broja grla stoke. Na ovaj način stekli smo pravo da budemo prepoznati od strane ostalih lokalnih uprava da i oni realizuju ovakve ili slične projekte, a samim tim bi doprinijeli omasovljenju i povećanju poljoprivredne proizvodnje koja ima veliki značaj za ukupnu privredu.

7. Resursi

Troškovi realizacije dobre prakse se odnose na troškove tehničke opreme i troškove instaliranja (koji su iznosili 19.053,82 €) gdje su korišćena sredstva republičkog budžeta tj. Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, sa 50% od navedenog iznosa, a 50%, kadrovske resurse i ostale prateće troškove (organizacija javnih tribina, sastanaka, tehničke promocije,...) finansirala je lokalna samouprava.

Dobra praksa je doprinijela opštoj uštedi na taj način što solarni sistem trajno rješava problem snadbijevanja električnom energijom tog područja, te više ne postoji potreba za uvođenje klasične elektrifikacije koja je veoma skupa, kao i izdataka za nabavku i održavanje agregata koji su korišćeni do sada. Osim toga energija dobijena na ovaj način je besplatna za poljoprivrednog proizvođača – korisnika.

8. Održivost dobre prakse

Primjena dobre prakse u domenu podsticajnih mjera za poljoprivredne proizvođače kao podrška privrednog razvoja će biti nastavljena i u budućnosti. Za nastavak dobre prakse će se koristiti sredstva iz lokalnog i državnog budžeta.

Uspostavljene su procedure koje će se primjenjivati u budućnosti, kroz koordinisano djelovanje resornog Ministarstva, lokalne samouprave i poljoprivrednih proizvođača jer je realizacija ovog projekta dovela do zajedničke ocjene, a to je da je ovaj sistem:

1. trajan
2. jeftin za održavanje

3. energetski visoko efikasan
4. ekološki
5. mobilan

Solarni sistem obezbjeđivanja električne energije će se implementirati u narednom periodu na svim lokacijama koje koriste poljoprivredni proizvođači (katuni) na teritoriji opštine Danilovgrad, gdje ne postoji klasični elektro-energetski sistem.

9. Podrška drugim jedinicama lokalne samouprave koji žele da preuzmu dobru praksu

Osnovni preduslovi za primjenu ove dobre prakse su volja i zajednički rad svih zainteresovanih strana. Konkretno, glavni preduslov je da imaju određeni broj stočara sa većim brojem sitne i krupne stoke koji izdižu na katune na kojima ne postoji klasična elektro-energetska mreža.

Opština Danilovgrad je spremna da ponudi znanja i vještine, procedure i dokumenta svim jedinicama lokalne samouprave u Crnoj Gori. Stručna pomoć, savjeti, materijali i posjete su načini na koje možemo sarađivati. Unapređenje poljoprivredne proizvodnje je zajednički interes svih i spremni smo da svoje iskustvo stavimo na raspolaganje zainteresovanim subjektima. Jer, ukoliko i drugi budu napredovali to će biti podsticaj za nas da uložimo još veći napor kako bi postignuti rezultati bili ostvareni i u drugim opštinama.

10. Naučene lekcije - preporuke

Potrebno je da sve jedinice lokalne samouprave što prije krenu u realizaciju ove prakse. Osnovna pouka je da praksa o unapređenju poljoprivredne proizvodnje mora prije svega biti okrenuta potrebama proizvođača. Samo tako će lokalna samouprava biti prepoznata kao strateški partner i drugim nadležnim subjektima, sa kvalitetnom saradnjom zasnovanom na obostranim interesima. Strateškim dokumentima lokalne samouprave potrebno je jasno definisati pravce razvoja te niža dokumenta kao i cjelokupnu praksu uskladiti sa planom razvoja opštine.

Realizacijom ovog projekta daje se podrška u ostvarivanju i ostalih vidova unapređenja poljoprivredne proizvodnje u ruralnom području – katunima, a to su rješavanje problema vodosnabdijevanja, samog dolaska do katuna (puteva).

PROGRAM KREDITNE PODRŠKE RAZVOJU POLJOPRIVREDE, TURIZMA I PREDUZETNIŠTVA

Naziv jedinice lokalne samouprave:

OPŠTINA BIJELO POLJE

Kratka informacija o jedinici lokalne samouprave (do 100 riječi):

Tim samostalnih savjetnika za poljoprivredu, pri Sekretarijatu za finansije i ekonomski razvoj, čini osam Samostalnih savjetnika za poljoprivredu i dva Savjetnika za pravna pitanja, koji obavljaju razne poslove, u okviru svojih nadležnosti. Ti poslovi su obuhvaćeni Programom aktivnosti za podsticaj razvoja poljoprivrede, turizma i zapošljavanja, za period 2009 – 2014. godine. U periodu, 2009 – 2014. godina, predviđeni su slijedeći programi i podsticajne mjere razvoja: Program edukacije poljoprivrednih proizvođača, Program kreditne podrške razvoju poljoprivrede, turizma i preduzetništva, Program unapređenja stočarske proizvodnje, Program unapređenja ratarske proizvodnje, Program unapređenja voćarske proizvodnje, Program obezbjeđivanja savremene mehanizacije za potrebe poljoprivrede, Program pomoći i nagrada poljoprivrednim proizvođačima, kao i uspješna saradnja sa Ministarstvom poljoprivrede i Biotehničkim institutom.

Sažeti prikaz primjera dobre prakse (do 200 riječi):

U okviru Programa kreditne podrške razvoju poljoprivrede, turizma i zapošljavanja Sekretarijat za finansije i ekonomski razvoj je obrazovao Komisiju koja donosi Odluke o prijedlozima potencijalnih korisnika gore navedenih kredita i iste predlaže poslovnim bankama. Poslovne banke dodjeljuju, prema svojim uslovima, kredite za podsticaj razvoja poljoprivrede, turizma i zapošljavanja, u iznosu od 500,00 do 2.000,00 €. Savjetnici za poljoprivredu obavljaju ogroman posao u okviru ovog Programa, počevši od prijema zahtjeva za kredite, vršenja komunikacije i razgovora sa budućim korisnicima kredita, donošenja Odluka o prijedlozima poslovnim bankama za dodjelu kredita, Prijem dokumenata, nakon što banka odobri pomenute kredite budućim korisnicima, arhiviranje istih, pravi kompjutersku bazu podataka, prati realizaciju naplate po kreditima, daje prijedloge Direkciji za imovinu za utuženja neurednih platiša, vrši refundaciju kamate za sve korisnike kredita, prema važećim propisima.

Prema službenoj evidenciji Sekretarijata za finansije i ekonomski razvoj, poslovne banke su dodijelile 3.423 kredita, u iznosu od 4.580.900,00 €. Iz Budžeta opštine, je za period trajanja Programa, za refundaciju kamate utrošeno oko 60.000,00 €. Od ukupnog iznosa dodijeljenih sredstava oko 3.000.000, 00 € je dodijeljeno poljoprivrednom stanovništvu, ili oko 66 %, ukupnih sredstava. To pokazuje težinu ovog programa, gdje je težište stavljeno na podsticaj razvoja poljoprivrede. Obzirom da je B.Polje prepoznato kao opština sa velikim mogućnostima za razvoj poljoprivrede, ovakav raspored dodjele kreditnih sredstava nije slučajna, već namjenski usmjeren.

Osoba u jedinici lokalne samouprave zadužena za sprovođenje/koordinaciju projekta koji nominujete:

Milisav Guberinić

Pozicija u jedinici lokalne samouprave:

Savjetnik za poljoprivredu

Kontakt adresa:

Opština Bijelo Polje

Telefon:

+382 50 484 806

+382 69 053 544

e-mail:

sluzpoljbp@yahoo.com

Potvrđujem da su podaci u prijavi istiniti.

Predsjednik opštine

Tarzan Milošević

Informacije o primjeru dobre prakse

1. Glavni problemi opštine

Glavni problem pri dodjeli kredita poljoprivrednicima pojavljuje se u obezbjeđivanju validnog žiranta za odobreni kredit. Naime, većina zaposlenih lica u državnim institucijama su kreditno opterećeni, tako da je izbor za žiranta sužen. U posljednje vrijeme, korisnici fonda PIO se uzimaju kao žiranti, u nedostatku drugih, povoljnijih ponuda.

Drugi problem se javlja u vezi neurednih platiša, gdje je Opština, kao garant poslovnim bankama, u obavezi da izmiri dospjele neplaćene dugove, a kasnije i da prosljeđuje prijedloge za utuženja istih, Direkciji za imovinu.

2. Opis problema koji je primjer dobre prakse treba da riješi

U kreditnoj ekspanziji, većina zaposlenih lica u državnim institucijama je kreditno nesposobna, tj. plate ili zarade su im opterećene kreditnim anuitetima, tako da je validnog žiranta veoma teško naći. Problem je nastao u poslednjih pet godina tj. u vrijeme pune ekspanzije pojave poslovnih banaka. Ovom pojavom su pogođeni svi potraživači kredita.

Drugi problem javlja se u toku otplate kredita, kao nesposobnost nosioca kredita da izmiruje isti, a razloga za ovu pojavu ima više: Gubitak posla, kreditna preopterećenost, nemarnost i nehaj, smrt nosioca kredita, itd...

3. Ciljevi dobre prakse

Programom kreditne podrške razvoju poljoprivrede, turizma i preduzetništva smo željeli ubrzati razvoj ruralnog područja, sa svim njegovim aspektima, u vidu podsticaja razvoja, prvenstveno stočarstva, zatim ratarstva, voćarstva i ostalih grana poljoprivrede, kao i razvoj sitnog zanatstva, usluga, sitnog preduzetništva i turizma.

4. Iniciranje i priprema dobre prakse

Inicijativu za rješavanje prvonavedenog problema je pokrenula Lokalna uprava donošenjem Odluka o garancijama za dodjelu kredita, gdje su korisnici kredita u startu oslobođeni obezbjeđivanja dva žiranta i upućeni na obezbjeđenje jednog žiranta, eventualno dva, ako je jedan penzioner, ili kreditno preopterećen, a korisnik nema mogućnosti da obezbijedi validnog žiranta. Takođe, inicijativu su pokrenuli i sami građani, tražeći najpovoljnija rješenja za prevazilaženje problema.

Za rješavanje drugonavedenog problema inicijativu je pokrenula Lokalna uprava, tako što je jedinica Lokalne uprave, u periodu otplate kredita, po pitanju naplate istih kredita, svakog 01. i 15-tog u mjesecu (dva puta mjesečno), izrađivala Izvještaje o kašnjenju korisnika kredita koji neuredno vraćaju iste, koje smo izrađivali na osnovu izvještaja poslovnih banaka. Shodno izvještajima o kašnjenju, vršili smo pozivanje telefonom svakog korisnika koji je dužan po kreditu, slali opomene korisnicima kredita na adresu, slali zabrane na zarade njihovim žirantima. Kada bi sve ove mjere prošle bez efekta, predavali

smo predmete dužnika i njihovih žiranata Direkciji za imovinu na utuženje, odnosno, neposredno odmah po skidanju iznosa sa budžeta opštine, od strane poslovnih banaka.

Skupština opštine je donijela Odluke o garancijama poslovnim bankama za određeni novčani iznos, a dobra praksa je zasnovana na posebnim Programima Opštine.

Ovu inicijativu smo pokrenuli da bi omogućili uspješniji razvoj, prvenstveno poljoprivrede, razvoj ruralnog područja i podizanje socijalne svijesti kod populacije koja živi na selu i bavi se poljoprivredom, a zatim i zbog razvoja sitnog preduzetništva, usluga, zanatstva i turizma. Ciljna grupa dobre prakse su, prvenstveno, poljoprivrednici.

5. Realizacija dobre prakse

Sekretarijat za finansije i ekonomski razvoj, putem lokalnih medija upoznao je građane sa Programom kreditne podrške razvoju poljoprivrede, turizma i preduzetništva. Zatim je formirao Komisiju za donošenje Odluka o prijedlozima poslovnim bankama za dodjelu kredita za podstacaj razvoja poljoprivrede, turizma i zapošljavanja. Nakon razmatranja podnešenih zahtjeva, na osnovu kriterijuma za ocjenu istih, koje je ustanovila formirana komisija, obezbijedila se komunikacija sa mogućim korisnicima kredita, razmatrali su se i ocijenili podnijeti zahtjevi, a nakon toga, poslovnim bankama predali konkretni prijedlozi budućih korisnika kredita.

Za korisnike kredita uradila se predmetna arhiva i kompjuterska baza podataka.

Svim korisnicima navedenih kredita, u skladu sa važećim propisima, obezbjeđuje se refundacija kamate.

* * *

Proces primjene dobre prakse vodio je Sekretarijat za finansije i ekonomski razvoj, Savjetnici za poljoprivredu. Program je započet u avgustu 2005. godine, a traje i danas. Program se u potpunosti sprovodi. Problemi su se pojavljivali, kao što smo već naveli, u vidu nemogućnosti obezbjeđenja validnog žiranta, a prevazilazili su se tako što su se iznalazile mogućnosti da korisnik kredita obezbijedi dva žiranta, ako je jedan kreditno opterećen, ili ako su mu primanja nedovoljna za obezbjeđenje kredita.

Problem dugovanja po kreditima se rješavao tako što smo predmete dužnika i njihovih žiranata proslijeđivali Direkciji za imovinu na utuženje, odnosno, neposredno odmah po skidanju iznosa sa budžeta opštine, od strane poslovnih banaka.

Prilikom realizacije dobre prakse, u fazi priprema, održavani su sastanci, kao i obraćanje građanima preko lokalnih medija, u cilju upoznavanja građana sa ovim Programom.

6. Rezultati dobre prakse

Na rješavanje navedenih problema Lokalna uprava je dala garancije za dodjelu kredita, gdje su korisnici kredita u startu oslobođeni obezbjeđivanja dva žiranta i upućeni na obezbjeđenje jednog žiranta, eventualno dva, ako je jedan penzioner, ili kreditno preopterećen, a korisnik nema mogućnosti da obezbijedi validnog žiranta. Takođe, sami građani, tražeći najpovoljnija rješenja za prevazilaženje problema, obezbjeđivali su validnog žiranta.

U periodu otplate kredita, po pitanju naplate istih kredita, svakog 01. i 15-tog u mjesecu (dva puta mjesečno), izrađivali smo Izvještaje o kašnjenju korisnika kredita koji neuredno vraćaju iste, koje smo izrađivali na osnovu izvještaja poslovnih banaka. Shodno izvještajima o kašnjenju vršili smo pozivanje telefonom svakog korisnika koji je dužan po kreditu, slali opomene korisnicima kredita na adresu, slali zabrane na zarade njihovim žirantima. Kada bi sve ove mjere prošle bez efekta, predavali smo predmete dužnika i njihovih žiranta Direkciji za imovinu na utuženje, odnosno, neposredno odmah po skidanju iznosa sa Budžeta opštine, od strane poslovnih banaka.

Uticađ Programa kreditne podrške razvoju poljoprivrede, turizma i preduzetništva, najviše se odnosio na poljoprivredno stanovništvo, a broj onih kojima su poslovne banke odobrile kredite je 3.423 korisnika. U odnosu na ukupan broj stanovnika, to iznosi 0,14 %.

O rezultatima Programa kreditne podrške razvoju poljoprivrede, turizma i zapošljavanja postoji kompletna dokumentacija, kako predmetna, tako i kompjuterska baza podataka. Evidenciju vodi šest Savjetnika za poljoprivredu i dva Savjetnika za pravna pitanja.

* * *

Program kreditne podrške razvoju poljoprivrede, turizma i preduzetništva, promovisali smo na lokalnim medijima i sastancima. Visok procenat građana je upoznat sa ovim Programom i naša procjena je da su veoma zadovoljni, obzirom na broj zahtjeva koji su pristigli za dodjelu ovih kredita.

Program kreditne podrške razvoju poljoprivrede, turizma i preduzetništva, je u svojoj efikasnosti i povoljnosti stimulisao potencijalne korisnike kredita, kao i same korisnike kredita, za iznalaženje mogućnosti, u smislu prevazilaženja problema obezbjeđenja validnog žiranta, kao i iznalaženja mogućnosti kreditne sposobnosti za rješavanje problema dugovanja po kreditu.

7. Resursi

Program kreditne podrške razvoju poljoprivrede, turizma i preduzetništva, za period za koji traje, izazvao je troškove u visini, oko 70.000,00 €, a za realizaciju istog, korištena su sredstva iz opštinskog Budžeta. Na realizaciji ovog Programa učestvovali su slijedeći subjekti Lokalne uprave: Komisija za donošenje Odluka o prijedlozima za dodjelu kredita, Savjetnici za poljoprivredu, Savjetnici za pravna pitanja pri Sekretarijatu za finansije i ekonomski razvoj, Službenici Direkcije za imovinu. Rad se obavljao u prostorijama Sekretarijata za finansije, koje su opremljene računarima, kopir – aparatom, telefonom i telefaksom, vlasništvo Opštine. Ovaj Program izazvao je gore navedene troškove izražene u €, a na njemu opštinski Budžet nije mogao uštedjeti.

8. Održivost dobre prakse

Program kreditne podrške razvoju poljoprivrede, turizma i preduzetništva se nastavlja, izvor finansiranja je i dalje Budžet opštine Bijelo Polje. Realizacijom ovog programa omogućava se i njegov nastavak, kontinuitet, sa istim pozitivnim efektima i problemima, koje smo pominjali u gornjim dijelovima teksta Prijave. Za realizaciju ovog programa Skupština opštine je donijela Odluke koje regulišu ovaj Program, Predsjednik opštine i Sekretar Sekretarijata za finansije su donijeli Programe razvoja od 2009. – 2014. godine, u okviru kojih se realizuje i ovaj Program.

Građani reaguju pozitivno na aktivnosti dobre prakse, a to dokazuje činjenica da je neprekidno prisutan interes za učestvovanje u njoj, tj. mogućnost dobijanja kreditnih sredstava za podsticaj razvoja poljoprivrede, turizma i zapošljavanja i ostvarivanje prava na refundaciju kamate.

9. Podrška drugim jedinicama lokalne samouprave koji žele da preuzmu dobru praksu

Mi smo imali kontakte sa predstavnicima Opština Pljevlja i Berane, kojima smo predstavili ovaj Program i uopšte poslove Savjetnika za poljoprivredu, a u okviru opštinskog Budžeta predstavili im izdatke za poljoprivrednu proizvodnju, tj. mini Agrobudžet. U okviru razmjene iskustava ponudili smo svu pomoć u vidu posjeta, obuka, materijala, savjeta, kao i svog programera za izradu kompjuterske baze podataka.

10. Naučene lekcije - preporuke

Obzirom da je posao bio preobiman, u samom početku aktivnosti, stvarale su se velike gužve u prostorijama Sekretarijata, kao i u poslovnim bankama. Vremenom smo napravili bolju organizaciju posla, tako što smo tačno određivali datume u kojima su stranke dolazile na saslušanje. Nakon zasijedanja Komisije i odabira prijedloga, poslovnim bankama se prosljeđivala Odluka Komisije, a u međusobnoj saradnji, nakon što bi službenici u bankama odradili svoj dio posla, odabrani korisnici kreditnih sredstava su upućivani u banku u tačno određeno vrijeme i na taj način se bitno smanjivala gužva, kako u kancelarijama Sekretarijata, tako i u prostorijama poslovnih banaka. Osim navedenih problema u tekstu Prijave, prilikom obavljanja dobre prakse nailazili smo na prepreku nemogućnosti izlaženja u susret, tj. predlaganja velikog broja podnosioca zahtjeva, koji su realno mogli biti korisnici odobrenih kreditnih sredstava, ali novčana sredstva u bankama, kao i garancije koje je opština davala svojim Odlukama, imali su određeni iznos novčanih sredstava koji se nije mogao premašiti. Veliki broj zahtjeva nije usvojen iz već navedenih razloga. Takođe, prilikom naplate dugova, nailazili smo na pojedinačne otpore nosilaca kreditnih sredstava pri plaćanju dospjelih dugova, a najneurednije dužnike predlagali Direkciji za imovinu na utuženje. Pouka koju smo izvukli pri sprovođenju primjera je da se dobrom organizacijom posla mogu mnoge aktivnosti uprostiti i ubrzati.

**POBOLJŠANJE
POLJOPRIVREDNE PROIZVODNJE
ZASNIVANJEM EKO VOĆNJAKA
I PRIMJENA SAVREMENIH AGRO-TEHNIČKIH
MJERA U POLJOPRIVREDI**

Naziv jedinice lokalne samouprave:

OPŠTINA PLAV

Kratka informacija o jedinici lokalne samouprave (do 100 riječi):

Opština Plav zahvata prostor od 486 km², sa modificovanom vlažnijom subalpskom klimom, sa središnjom godišnjom temperaturom od 7,6°. Poljoprivredno zemljište zahvata prostor od 24.655 ha i čini 51% teritorije Opštine, od toga 8.143 ha je obradivog poljoprivrednog zemljišta. (1.985 ha oranice, 612 ha voćnjaci i 16.589 ha pašnjaka). Aluvijalno zemljište niz dolinu rijeke Ljuče zahvata prostor oko 1.100 ha. Na području Opštine stalno živi 13.805 stanovnika.

Sažeti prikaz primjera dobre prakse (do 200 riječi):

Zasnovana su tri eko voćnjaka ukupne površine oko 100 ari i time zaštitili zemljište u istim voćnjacima. Po preporuci savjetodavne poljoprivredne službe Opštine Plav na četiri poljoprivredna gazdinstva korišćena je savremena agro tehnika i dostignuća: priprema zemljišta, polagajuća folija po zemlji i agro tekstil.

Poljoprivrednicima ruralnog područja, vršena je usluga (sa priključnim mašinama) za polaganje folije po zemlji.

Osoba u jedinici lokalne samouprave zadužena za sprovođenje/koordinaciju projekta koji nominujete:

Rahman Markišić

Pozicija u jedinici lokalne samouprave:

Savjetnik za zaštitu životne sredine

Kontakt adresa:

Telefon:

+382 68 871 800

e-mail:

opstinaplav@t-com.me

Potvrđujem da su podaci u prijavi istiniti.

Predsjednik opštine

Skender Šarkinović

Informacije o primjeru dobre prakse

1. Glavni problemi opštine

Jedan od problema Opštine Plav je što na njenoj teritoriji ne postoji ni jedan registrovani proizvođač jabučastog voća.

Nedovoljna je količina poljoprivrednih proizvoda za sopstvene potrebe. (Oko dva miliona eura Opština Plav utroši svake godine na uvoz poljoprivrednih proizvoda koje može proizvesti na sopstvenom ataru).

Primjenom savremene agro tehnike i uvođenjem novih tehnologija danas se u Plavu pored hladnoljubivih kultura proizvode i toploljubive kulture i to sve na otvorenom polju: lubenica, paprika, dinja, paradaiz, krastavac, kukuruz šećerac i druge kulture.

2. Opis problema koji je primjer dobre prakse treba da riješi

Usljed zastarjelosti voćnjaka autohtonog voća u Opštini Plav, a nezasnivanjem novih, oko 95% jabučastog voća uvozi se sa strane. Uvezena jabuka je prskana hemikalijama od 15-21 put što ukazuje koliko jedemo nezdravu hranu.

Stimulisati stanovništvo na proizvodnju povrtarskih kultura (uz savremenu agro-tehniku) u početku za podmirivanje sopstvenih potreba kako bi se novac zadržao na prostoru Opštine, a kasnije svojim kvalitetom i kvantitetom zdrave hrane izašlo na tržište van teritorije Opštine Plav.

3. Ciljevi dobre prakse

Ciljevi dobre prakse su višestruki:

- zaštita zemljišta zasnivanjem eko voćnjaka
- proizvodnja ekološki zdrave hrane
- smanjiti uvoz ekološki neispravnog voća
- povećati lepezu poljoprivrednih proizvoda
- uključiti stanovništvo u većem obimu poljoprivredne proizvodnje
- mijenjati svijest poljoprivrednih proizvođača, uz usluge koje pruža lokalna uprava za korišćenje savremenih agro-tehničkih mjera
- podizanje standarda poljoprivrednih proizvođača

4. Iniciranje i priprema dobre prakse

Inicijativu o pripremi dobre prakse pokrenula je jedinica lokalne samouprave. Plan je razradila lokalna samouprava preko poljoprivredne savjetodavne službe u saradnji sa savjetnikom za zaštitu životne sredine u okviru akcionog plana. Odluka za ovakvu inicijativu je zaštita kvaliteta zemljišta uz podsticaj proizvodnje jabuke poluintenzivog uzgoja. Korisnici su uglavnom poljoprivrednici, a mogu biti i preduzetnici.

Inicijativno djelovanje na nivou lokalne uprave takodje ima i Sekretarijat za uređenje prostora i zaštitu životne sredine.

5. Realizacija dobre prakse

Realizacija:

- Podignuto tri eko zasada jabuke na ukupnoj površini od 100 ari
- Podignut matični zasad podloge MM-106
- Umatičeno 27 sorti jabuke koje ne traže hemijsku zaštitu, a pri tome imaju kvalitet standardnih sortnih jabuka.
- Nabavljen priključak za postavljanje polagajuće folije i uz saradnju sa voćarskim udruženjem vršene usluge poljoprivrednim proizvođačima za postavljanje folije
- Umatičeno oko 3000 podloga za jabuku MM-106
- Umatičeno 47 sorti jabuka, 27 otpornih na bolesti
- Umatičeno 16 sorti šljive za naše podneblje
- Umatičeno 21 sorta trešnje
- Umatičeno 9 vrsta mini voća
- Umatičeno veći broj vrsta voća sa drugih kontinenata

Proces primjene dobre prakse vodi jedinica lokalne samouprave i njena savjetodavna služba, a kao glavni koordinator i realizator je savjetnik za zaštitu životne sredine. Odabirom sadnog materijala, asortimana i uzgojnog oblika akcija je započeta aprila 2009. godine. Njena implementacija je otvorenog tipa. Praksa još uvijek traje sve dok ima zainteresovanih. Trenutnih problema nema.

Informisanost građana za realizaciju dobre prakse vršen je javnim oglasom i web sajtom Opštine Plav.

Informisanost se izvodila i putem lokalne televizije gdje se stanovništvu vršila preporuka i načini korištenja povoljnih mogućnosti u poljoprivrednoj proizvodnji.

6. Rezultati dobre prakse

Na ovaj primjer dobre prakse zainteresovanost građana u početku je bila zadovoljavajuća, a kao efekat su se proizvela tri eko zasada i četiri "mega" poljoprivredna proizvođača u našim uslovima koji su koristili savremene agro-tehničke mjere uz korištenje polagajuće folije po zemlji koja je imala višestruku korist.

Korišćen je akro tekstil ispod kojeg se moglo gajiti i toploljubivo povrće, a pri tome i produžila vegetacija poljoprivrednim proizvodima. Veća količina poljoprivrednih proizvoda domaće proizvodnje uz smanjenu zaštitu hemijskih sredstava.

Zvanična evidencija :

- Postoje tri eko zasada sa ukupnom površinom oko 100 ari
- Četiri (za naše prilike) nova mega poljoprivredna proizvođača po našim preporukama.

- Zasnovani matični zasad podloge za jabuku MM-106
- Umatičeno 27 sorti jabuke otpornih na bolesti
- Umatičeno 16 sorti šljive prilično otporne na bolesti, a za našu klimu
- Umatičeno razno voće kojih nema na našem prostoru, pa čak ni na prostoru Evrope. U fazi je ispitivanja, a nekoliko njih ove godine biće preporučeno za masovno gajenje, kao eko voće: aronija, josta, ruski dud, pješčana trešnja, kanadska borovnica, sibirski kivi, vinova loza, vital bere, sjeverno američki kesten, mandžurijska kajsija (do -60°)... i veći broj drugih vrsta voća.

Dobra praksa promovisana je skupovima, a u programu je još nekoliko javnih tribina o bližem upoznavanju građanstva. Dobra praksa je promovisana i TV emisijama lokalne televizije gdje je zainteresovanost i gledanost te emisije bila velika. Dobra praksa je promovisana i putem štampe gdje je dnevni list "Dan" u velikom broju svojih članaka pisao sa lica mjesta. Druge opštine nijesu upoznate o našoj praksi.

Glavni problemi naše Opštine, ovom dobrom praksom biće dugoročno riješeni: proizvešćemo proizvode za potrebe našeg stanovništva, a time zadržati oko dva miliona eura na našem terenu, povećati proizvodnju za izvoz zdrave hrane van granica teritorije Opštine Plav i time povećati standard stanovništva Opštine Plav.

7. Resursi

Izvori finansiranja su i dalje Opštinski budžet, a kadrovski resursi su unutar lokalne uprave, prije svih stručno osposobljena savjetodavna poljoprivredna služba na čelu sa savjetnikom za zaštitu životne sredine. Troškovi realizacije nijesu u potpunosti svedeni, a načinom njenog sprovođenja biće svedeni na najmanju mjeru.

Lokalna uprava učestvuje sa 70% sredstava, a fizička lica i poljoprivredni proizvođači sa 30%. Učešće lokalne uprave je svedeno na najmanju mjeru time što izvođenje pojedinih operacija u poljoprivredi izvodi stručno osoblje savjetodavne poljoprivredne službe i zaštite životne sredine.

8. Održivost dobre prakse

Primjena dobre prakse biće nastavljena, otvorenog je tipa i trajat će sve dok lokalna samouprava bude imala sredstava za njenu implementaciju kroz izvore finansiranja.

9. Podrška drugim jedinicama lokalne samouprave koji žele da preuzmu dobru praksu

Podrška drugim jedinicama lokalne samouprave sastojala bi se u posebnim posjetama našim oglednim parcelama i obukama na terenu, i stručnom pomoći sa detaljnim upoznavanjem problematike.

Svaka lokalna uprava ima za problem svoju posebnu problematiku sa kojom bi u saradnji sa našom stručnom službom donijeli važne preporuke za implementaciju ovog programa na njihovom terenu.

10. Naučene lekcije - preporuke

Sa dosadašnjim dostignućem primjera dobre prakse nemamo prepreka a u daljoj implementaciji kao preporuka bila bi proširenje sadnog materijala genetski otpornog na bolesti i štetočine.

Sačuvati genetski potencijal starog sortimenta autohtonog voća sa našeg područja.

Proširiti poljoprivrednu proizvodnju na veći broj proizvođača.

4

**PODRŠKA
POKRETANJU I RAZVOJU
MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA**

UKLANJANJE BIZNIS BARIJERA U OPŠTINI DANILOVGRAD

Naziv jedinice lokalne samouprave:

OPŠTINA DANILOVGRAD

Kratka informacija o jedinici lokalne samouprave (do 100 riječi):

Opština Danilovgrad nalazi se u središnjem dijelu Crne Gore. Zauzima površinu od 501 km². Graniči se sa opštinama: Podgorica, Nikšić, Cetinje i Kolašin, sa kojima je povezana dobrim komunikacijama. Bjelopavlička ravnica zauzima površinu od oko 160 km². Kroz nju protiče rijeka Zeta, što daje mogućnost za intenzivan razvoj poljoprivrede. Na jugozapadu se prostire planina Garač, sa najvišim vrhom od 1.436 m, a sjeveroistočno se uzdiže planina Prekornica, sa najvišim vrhom od 1.927 m. Planinski dio je bogat šumom. Ti predjeli su pogodni za razvoj turizma, a naročito na prostorima Vukotice, Studenog, Ponikvice, Borovog Dola, Ivanj Uba i Topolova. Prema posljednjem popisu opština ima 16.376 stanovnika. Administrativni i kulturni centar opštine je Danilovgrad, sa preko 4000 stanovnika.

Pored izvanrednih prirodno-geografskih uslova, blizina privrednih i institucionalnih centara Podgorice i Nikšića, čine područje ove opštine veoma atraktivnim za privredni razvoj i investiciona ulaganja.

Lokalna uprava je organizovana u 4 Sekretarijata i 5 stručnih službi. U lokalnoj samoupravi je zaposleno bez javnih preduzeća 117 lica.

Sažeti prikaz primjera dobre prakse (do 200 riječi):

Unapređenjem biznis ambijenta kroz smanjenje barijera koje negativno utiču na privredne tokove, željeli smo podstaći privredni rast naše opštine i stvoriti prostor za razvoj investicija, zaposlenosti i slobodan protok roba i kapitala, zasnovan na tržišnim principima poslovanja. Unapređenje biznis ambijenta je prirodni slijed događaja koji su definisali privredni rast kroz donošenje i usvajanje značajnih strateških dokumenata. Pored izvanrednih prirodno-geografskih uslova, blizina privrednih, institucionalnih i infrastrukturnih centara Podgorice i Nikšića, čine područje ove opštine veoma atraktivnim za privredni razvoj i investiciona ulaganja. Opština Danilovgrad je i u uslovima ekonomske krize uspjela da ostvari impresivan privredni rast kroz povećanje broja registrovanih preduzeća i preduzetnika, a time i broj zaposlenih. Svim navedenim, Opština Danilovgrad je stvorila prepoznatljiv imidž za dalja investiciona ulaganja.

Osoba u jedinici lokalne samouprave zadužena za sprovođenje/koordinaciju projekta koji nominujete:

Jovanka Popović

Pozicija u jedinici lokalne samouprave:

Sekretarijat za privredu i finansije

Kontakt adresa:

Trg 9. Decembar, Danilovgrad

Telefon:

+382 20 812 151

+382 67 201 405

e-mail:

sodanilovgrad@t-com.me

Potvrđujem da su podaci u prijavi istiniti.

Predsjednik opštine

Branislav Đuranović

Informacije o primjeru dobre prakse

1. Glavni problemi opštine

Glavni problemi opštine su: nedovoljan stepen privrednog razvoja lokalne zajednice, opšti problemi transformacije privrede i društva, centralizacija upravljanja, nedostatak kvalitetno osposobljenih kadrova, i strukturna neusklađenost privrede. Navedeni problemi su osnovni uzrok niskog stepena socio-ekonomskog razvoja, zaposlenosti a time i odliva stanovništva u veće sredine.

Pravci djelovanja u ovoj oblasti dati su razvojnim dokumentima:

- "Prostorni plan opštine" - usvojen 2007. godine
- "Generalni urbanistički plan" - usvojen 2008. godine
- "Strateški plan razvoja Opštine" - usvojen 2003. godine
- "Razvojne šanse" - usvojen 2004. godine
- "Višegodišnji investicioni plan (2005-2009)" - usvojen 2005. godine
- "Višegodišnji investicioni plan (2009-2014)" - usvojen 2010. godine
- "Strategija održivog razvoja"
- "Strategija regionalnog razvoja Crne Gore, 2010-2014"
- "Program opšte baze podataka sa poreskim knjigovodstvom"

2. Opis problema koji primjer dobre prakse treba da riješi

Nedostatak zakonskog okvira kojim se definiše proces transformacije vlasničkog upravljanja privrede i društva i naslijeđen nepovoljni privredni ambijent za razvoj biznisa su osnovni problemi sa kojima smo se suočili na početku dobre prakse. To je bilo uslovljeno nedostatkom prije svega kvalitetne prostorno-planske dokumentacije, definisanih biznis zona, komplikovanim administrativnim procedurama, te nedovoljnom zainteresovanosti većih investitora.

Postojanje ovog problema je pogađalo preduzetnike, investitore koji nisu bili ohrabreni da ulažu u ovu sredinu. Gašenje nekad velikih firmi dovelo je do veće nezaposlenosti, a taj trend nije pratilo i otvaranje novih preduzeća. Kao krajnja ciljna grupa, građani, su izvor egzistencije, zaposlenje morali da traže u drugim sredinama, najčešće u Podgorici. Tada postojeći biznis ambijent nije bio u skladu sa zahtjevima vremena, niti je bio konkurentan u odnosu na najbliže okruženje. Sve to je dovelo da opština Danilovgrad ne bude prepoznata kao mjesto u kojem se isplati ulagati u odnosu na troškove početka rada preduzeća.

U skladu sa povećanjem interesa inostranih investitora za otvaranje preduzeća u Crnoj Gori, zaključili smo da opština Danilovgrad mora dati sve od sebe da bude spremna na izazov povećanog interesovanja, kao i potrebu biznisa da uvijek traži najpovoljnije uslove za svoj rast i razvoj.

3. Ciljevi dobre prakse

Unapređenje biznis ambijenta je osnovni cilj ovih aktivnosti. Takođe, razvoj saradnje sa investitorima i međusobno povjerenje u obostranom interesu, kao i nametanje naše Opštine kao sredine pogodne za ulaganje je rezultat koji želimo da postignemo. To znači, da smo stvaranjem povoljnog ambijenta željeli da budemo konkurentniji u odnosu na druge sredine, posebno na neposredno okruženje. Kao rezultat navedenog, dolazimo do sveopšteg razvoja lokalne zajednice kroz otvaranje novih firmi, iskorišćenje prirodnih resursa, zapošljavanja lokalnog stanovništva, većih prihoda opštine i države, povoljnijih demografskih tokova (smanjenje odliva građana), ekonomske valorizacije prostora. Ovi ciljevi su u direktnoj vezi sa poboljšanjem kvaliteta života građana.

4. Iniciranje i priprema dobre prakse

Opština je u skladu sa svojim nadležnostima pokrenula inicijativu za rješavanje problema. U tome su učestvovali i građani kao i preduzetnici u brojnim razgovorima sa predstavnicima opštine. Koraci u daljim aktivnostima su definisani kroz strateška i razvojna dokumenta Opštine (Strateški plan, Razvojne šanse, VIP i Program opšte baze podataka i poreskog knjigovodstva). S tim u vezi su definisani jasni koraci koji dovode do ispunjenja cilja.

Dobra praksa je zasnovana na opštem strateškom planu Opštine. Ona je zasnovana i na Izvještajima Svjetske banke o uslovima poslovanja u ovom regionu, gdje je posebno istaknuta potreba eliminisanja biznis barijera na lokalnom nivou.

Na ovu inicijativu smo se odlučili na osnovu prepoznatih potreba razvoja opštine, kao i potreba biznis sektora.

* * *

Direktni korisnici ove prakse su privredna lica. Međutim, indirektni ili krajnji korisnici ove prakse su građani opštine kroz zapošljavanje, lokalna samouprava kroz povećanje prihoda u budućnosti, kao i čitava lokalna zajednica kroz postojanje većeg broja društveno odgovornih preduzeća koja za uzvrat žele da podržavaju dalji razvoj lokalne zajednice.

5. Realizacija dobre prakse

Aktivnosti koje su realizovane prilikom sprovođenja dobre prakse su:

Donošenje prostorno-planske dokumentacije

Ova aktivnost je prvi i ključni preduslov za realizaciju dobre prakse. Time smo otvorili mogućnost za uspješnu realizaciju daljih mjera. Ovu aktivnost je vodio nadležni organ lokalne uprave (Sekretarijat za urbanizam, stambeno-komunalne poslove i zaštitu životne sredine). Aktivnost je rezultirala donošenjem: Prostornog plana opštine do 2020. godine, sa 16 pojedinačnih studija među kojima i Studija održivog razvoja kojima su definisane industrijske zone - usvojen 2007. godine; Generalnog urbanističkog plana opštine Danilovgrad, na 864ha - usvojen 2008. godine; Više studija lokacije za prostore specifičnih namjena; Više konkretnih projekata, raznih nivoa obrade, od idejnih rješenja do izvođačkih projekata. Sve ove aktivnosti su praćene učešćem preduzetnika,

građana, predstavnika NVO sektora, kao i odbornika SO u usvajanju navedenih dokumenata. U skladu sa donešenim razvojnim i prostorno-planskim dokumentima definisani osnovni uslovi za investitore: prioritet imaju projekti zasnovani na strateški definisanim su razvojnim pravcima, privrednim zonama i djelatnostima; korišćenje tehnologija koje ne zagađuju životnu sredinu; registracija novootvorenih firmi u Danilovgradu i zapošljavanje lokalnog stanovništva u skladu sa dostupnim obrazovnim profilom.

Podsticajne mjere za biznis sektor

Opština Danilovgrad primjenjuje više podsticajnih mjera za biznis sektor, posebno za osnivanje i pokretanje biznisa. Te mjere se ogledaju u: plaćanje poreza na firmu - oslobođeni prvih 12 mjeseci; poreske olakšice za novozaposlene radnike; poreske olakšice poreza na dobit u nerazvijenim područjima; povoljni troškovi komunalija - plaćanje u više rata; stimulativne mjere za razvoj poljoprivrede i ruralnog područja - premije za mlijeko, nabavka kombajna za žito, podrška vinogradarima, plateničarima, voćarima i pčelarima, izgradnja i rekonstrukcija lokalnih puteva, podrška razvoju katuna Sinjajevina, Lukavica, Štitovo i Ponikvica Brajovića.

Efikasna administracija

Opština Danilovgrad je u pogledu odnosa sa investitorima u potpunosti realizovala načelo efikasne administracije. Ovu aktivnost su realizovali nadležni organi iz domena svojih nadležnosti: Sekretarijat za urbanizam, stambeno-komunalne poslove i zaštitu životne sredine, Sekretarijat za imovinu, Sekretarijat za privredu i finansije, te Skupština Opštine. Ova aktivnost se ogleda u sljedećem: rješavanje po zahtjevima za izdavanje građevinskih dozvola u najkraćem roku, obračun naknade za uređivanje građevinskog zemljišta, uspostavljanje digitalne baze podataka o granicama GUP-a i opštinskom zemljištu, baze podataka o poreskim obveznicima. Kao veoma značajno ističemo metodologiju pristupa investitorima u obliku jasnih procedura (pismo o namjerama - zahtjev, direktan razgovor investitora sa čelnicima lokalne uprave, brzo i efikasno rješavanje zahtjeva nakon dostavljanja pravno valjane dokumentacije.

Proces primjene dobre prakse su vodili organi lokalne uprave u domenima svoje nadležnosti. Značajne su aktivnosti Sekretarijata za urbanizam, stambeno - komunalne djelatnosti, Sekretarijata za imovinu i Sekretarijata za privredu i finansije kao osnovnih nosilaca realizacije dobre prakse. Primjena dobre prakse je započela 2006. godine a implementacija je trajala do 2009. godine. Praksa je primijenjena u potpunosti. Tokom realizacije pojavili su se problemi van odgovornosti lokalne uprave koji se prije svega ogledaju u ekonomskoj krizi koja je usporila trend rasta zaposlenosti i realizacije projekata investitora. Ipak, trend rasta nije u potpunosti ugrožen, zahvaljujući agilnom angažovanju lokalne uprave.

* * *

U procesu donošenja prostorno-planske dokumentacije učešće građana je bilo na zadovoljavajućem nivou izraženo kroz učešće na javnim raspravama, podnošenjem predloga i sugestija. Podsticajne mjere su prepoznate uz aktivno učešće zainteresovanih strana: preduzetnika, udruženja poljoprivrednih proizvođača. Na više sastanaka i tribina istaknuta je potreba za ovim mjerama. Zajednički smo došli do optimalnih rješenja.

Sva dokumentacija vezana za donošenje prostorno - planske dokumentacije je bila dostupna na web sajtu Opštine, kao i Vodiči za pristup informacijama nadležnih organa uprave. Građani su o ovome informisani i kroz rad lokalnog javnog servisa iz gradskih novina.

6. Rezultati dobre prakse

Kao glavni problem na čije rješavanje je uticala dobra praksa je nedovoljno razvijen biznis ambijent. Kao rezultat dobre prakse i njenih aktivnosti imamo poboljšan okvir i uslove za razvoj preduzetništva u našoj opštini. Donešena su neophodna prostorno-planska i razvojna dokumenta, što je stvorilo uslove za kreiranje industrijskih zona kao prostora u kojem mogu da ulažu veći investitori. Realizacijom podsticajnih mjera stvorili smo uslove da početak biznisa pomognemo u najkritičnijem periodu (prvih godinu dana) oslobađanjem od plaćanja određenih dažbina ili njihovim programiranim plaćanjem. Efikasnošću administracije uspjeli smo da stvorimo kvalitetnu komunikaciju i saradnju sa biznis sektorom, zasnovanu na obostranom interesu.

Što se tiče korisnika, ova praksa je imala veliki pozitivan uticaj na njih. Preduzetnicima se opština Danilovgrad nametnula kao ozbiljan i pouzdan partner u otpočinjanju biznisa uz najmanje troškova novca i što je značajnije vremena. Ističemo da su najveći korisnici ove prakse, veliki inostrani investitori koji u našem gradu otvaraju firme koje zapošljavaju po više desetina upravo naših građana.

Što se tiče građana, najveću korist od ove dobre prakse su imali punoljetni, radno sposobni, a nezaposleni građani naše opštine. Takođe, kroz otvaranje velikih preduzeća dobili smo i sponzore brojnih sportskih, turističkih i kulturno-zabavnih manifestacija. Tako da se može reći da su svi građani imali korist od ove prakse.

Realizacija dobre prakse unapređenja biznis ambijenta uslovlila je da se u periodu sprovođenja ostvari:

- Povećan broj zaposlenih (trenutno 4246)
- Smanjenje nezaposlenosti (trenutno ispod 10%)
- Otvaranje 150 preduzeća u 2008. i 2009. godini (od toga 38 u 2009. - godini krize)
- Povećanje broja poreskih obveznika za 150 u 2008. i 2009. godini
- Povećanje naplate poreskih prihoda opštine u toku 2009. godine za 136% u odnosu na 2008. godinu
- Povećan prihod privrednih subjekata na području opštine Danilovgrad (iznos za 2008. godinu - preko 100 miliona Eura)

Zvanična evidencija o rezultatima dobre prakse vode nadležni organi:

- Zavod za zapošljavanje - broj oglašanih novih radnih mjesta, broj nezaposlenih
- Privredni sud - broj registrovanih preduzeća
- Poreska uprava - broj poreskih obveznika
- Služba lokalnih javnih prihoda - porezi i prirezi
- MONTSTAT - ukupna statistika

Dobru praksu smo promovisali na sledeće načine:

- U medijima, kroz publikovanje DVD-a o opštini Danilovgrad, kroz razne intervju, saopštenja, članke i reportaže u štampanim i elektronskim medijima
- Na skupovima, u organizaciji Zajednice Opština, na susretima sa predstavnicima međunarodne zajednice (Delegacija Evropske komisije, ambasadori, UNDP...), u okviru posjete čelnika Opštine Danilovgrad Ukrajini...)

Građani su sa ovim primjerom upoznati kroz:

- Dnevnu štampu i lokalni javni radio-difuzni servis
- Izvještaj o ostvarenju funkcija lokalne samouprave i Izvještaj o radu Predsjednika Opštine
- Učešće u radnim grupama, javnim raspravama, sjednicama Skupštine kroz institut slobodne stolice.

Građani prepoznaju kvalitet rada u ovoj oblasti, posebno cijeneći rezultate koji se prvenstveno na njih odnose kroz povećanje broja radnih mjesta.

Druge opštine su upoznate sa našom dobrom praksom kroz rad Zajednice Opština, kao i rad Savjeta za eliminisanje biznis barijera.

Kao veoma značajno ističemo pohvale i preporuke date od strane međunarodnih predstavnika (N.J.E. gđin Leoppold Mauer), predstavnika Vlade Crne Gore (potpredsjednik Vlade i ministar finansija gđin Igor Lukšić, ujedno i predsjednik Savjeta za eliminisanje biznis barijera Vlade Crne Gore). Ipak kao najvažniju ističemo pohvalu predsjednika Udruženja poslodavaca Crne Gore, gđina Predraga Mitrovića. Veoma je značajno da osim što su aktivno učestvovali, predstavnici biznis sektora su zadovoljni postignutim, uz njihovu preporuku da se ova praksa primijeni i u drugim jedinicama lokalne samouprave.

Realizacijom dobre prakse podigli smo "biznis" rejting naše opštine. Stekli smo pravo da budemo prepoznati od strane domaćih i inostranih subjekata kao opština koja je uložila mnogo napora da bi bila privlačna destinacija za investiranje. Uspostavljanjem kvalitetnog biznis ambijenta, stvorili smo uslove za otvaranje novih firmi, novih radnih mjesta te povećanje zaposlenosti. Time smo smo stvorili preduslove za sveukupni socio-ekonomski razvoj lokalne zajednice. Dobra praksa je uslovlila da naša opština bude konkurentna u odnosu na najbliže okruženje, ali i šire. Time smo postali zajednica u koju se dolazi, a ne opština iz koje se odlazi zbog nemogućnosti za egzistenciju (zaposlenje).

7. Resursi

Troškovi realizacije dobre prakse se odnose na troškove donošenja prostorno-planske dokumentacije gdje su korišćena sredstva iz lokalnog budžeta, te kadrovski resursi u nadležnim organima lokalne uprave. Potrebna je osnovna informatička oprema.

8. Održivost dobre prakse

Primjena dobre prakse u domenu podsticajnih mjera za biznis sektor, suzbijanje korupcije i kriminala, kao i efikasnost lokalne administracije kao podrške privrednom razvoju će biti nastavljena i u budućnosti. Za nastavak dobre prakse će se koristiti sredstva iz budžeta koja su povećana ostvarenjem dobre prakse. Kao osiguranje nastavka prakse uspostavljene su procedure koje će se primjenjivati u budućnosti.

9. Podrška drugim jedinicama lokalne samouprave koji žele da preuzmu dobru praksu

Osnovni preduslovi za primjenu ove dobre prakse su pored povoljnih prirodno-geografskih uslova, volja i zajednički rad svih zainteresovanih strana i privrednih subjekata.

Takođe je potrebno uvesti i reorganizaciju i stručno usavršavanje organa lokalne uprave u cilju povećanja efikasnosti i "biznis" orijentaciji, kao i korišćenje Programa opšte baze podataka i poreskog knjigovodstva. Opština Danilovgrad je spremna da ponudi znanja i vještine, procedure i dokumenta svim jedinicama lokalne samouprave u Crnoj Gori. Stručna pomoć, savjeti, materijali i posjete su načini na koje možemo sarađivati.

10. Naučene lekcije - preporuke

Potrebno je da sve jedinice lokalne uprave što prije krenu u realizaciju ove prakse, kako bi postali atraktivan biznis ambijent. Osnovna pouka je da praksa u unapređenju biznis ambijenta mora prije svega biti okrenuta potrebama preduzetnika uz poštovanje svih zakonskih propisa. Samo tako će lokalna uprava biti prepoznata kao strateški partner poslovnim subjektima, sa kvalitetnom saradnjom zasnovanom na obostranim interesima. Strateškim dokumentima lokalne samouprave potrebno je jasno definisati pravce razvoja te niža dokumenta kao i cjelokupnu praksu uskladiti sa planiranim razvojem opštine.

A solid gray rectangular box, centered horizontally and vertically in the upper half of the page.

5

**PRUŽANJE USLUGA
KROZ PARTNERSTVO**

PARTNERSTVO KAO NAČIN UREĐENJA GRADA

Naziv jedinice lokalne samouprave:

OPŠTINA HERCEG NOVI

Kratka informacija o jedinici lokalne samouprave (do 100 riječi):

Agencija je osnovana 2004. god. odlukom predsjednika Opštine. Osnovni poslovi Agencije su realizacija kapitalnog budžeta Opštine, poslovi na izgradnji i uređenju grada, realizacija investicija sa trećim licima i izrada Detaljnih urbanističkih planova.

U Agenciji radi svega četvoro zaposlenih koji su u prošloj godini realizovali poslove u ukupnoj investicionoj vrijednosti od oko 500.000 eura. Za 2010. god. planiran je budžet Agencije od preko 2.300.000 eura.

Agencija zasniva svoj rad na dobroj saradnji sa građanima, na transparentnosti u radu i otvorenosti za svaku vrstu saradnje. Pri tome, nesmetan protok informacija omogućuje da se jasno prati realizacija svakog projekta, od početka do kraja. Agencija je dobitnik više priznanja i nagrada.

Sažeti prikaz primjera dobre prakse (do 200 riječi):

Projekti Agencije realizuju se na sljedeći način:

- dobra praksa je realizovana na Projektu uređenje centra grada i uže okoline, a obuhvatila je uređenje fasada, urbanu opremu (stolovi i stolice na javnoj površini, sunco-brani, tende, nadstrešnice i sl.) i vizuelne komunikacije (nazivi firmi, reklame, pano i sl.).
- u postupku izrade Projekta uređenja fasada, uličnog mobilijara i reklama građani su aktivno učestvovali dajući svoje predloge i rješenja, ali i dobijajući obrazloženja zašto se prihvataju pojedina rješenja a druga ne
- arhitekta zaposlen u Agenciji bio je zadužen da obiđe građane i da sa njima, u konkretnom razgovoru, na licu mjesta, razmotri njihove dodatne primjedbe i sugestije. Ovaj arhitekta je i konkretno pomagao u realizaciji projekta kada je u pitanju odabir proizvođača, izbor materijala ili robe, kao i stručni besplatni nadzor nad izvođenjem radova.
- Agencija je, u saradnji sa komunalnom inspekcijom, preuzela obavljanje poslova koje bi inače građani morali obaviti u nadležnom Sekretarijatu za urbanizam, tako da nije bilo potrebe da građani odvajaju vrijeme obilazeći opštinske kancelarije
- građani sada samoinicijativno dolaze u Agenciju tražeći saradnju oko predmetnih poslova. Sada vlasnik treba samo da svoj dio iznosa uplati na račun Agencije. Nakon toga Agencija organizuje izvođenje radova, vrši nadzor, stara se o kvalitetu izvedenih radova i o svim troškovima obavještava vlasnika objekta.

- postignuta je potpuna informisanost ciljne grupe, kao i svih građana, o akcionom planu uređenja gradskog jezgra i užeg centra, preko svih sredstava informisanja i javne tribine

Web site Agencije redovno se ažurira dajući detaljan uvid u sve konkretne poslove Agencije. Građani mogu svoja pitanja postavljati Agenciji preko ovog sajta, odgovor slijedi u roku od tri dana.

Osoba u jedinici lokalne samouprave zadužena za sprovođenje/koordinaciju projekta koji nominujete:

Slobodan Popović, dipl.ing.arh.

Pozicija u jedinici lokalne samouprave:

Direktor Agencije za izgradnju i razvoj Herceg Novog d.o.o.

Kontakt adresa:

Agencija za izgradnju i razvoj H.Novog
Herceg Novi, Partizanski put 1

Telefon:

+382 31 350 900

+382 69 041 917

e-mail:

agencijah.novi@t-com.me

Potvrđujem da su podaci u prijavi istiniti.

Predsjednik opštine

Dejan Mandić

Informacije o primjeru dobre prakse

1. Glavni problemi opštine

Osnovni problem je kako na terenu realizovati opštinske odluke vezane za uređenje grada; posebno kada je u pitanju Stari grad sa užim centrom, za koje Opština ima poseban interes. Opštinske odluke: "Odluka o uređenju grada" i "Odluka o komunalnom redu", su pravni akti urađeni korektno, sa puno stručnosti, ali ipak u praksi teško primjenljivi, sa dosta problema koji otežavaju njihovu realizaciju na terenu. Očigledno da klasični upravno-pravni postupak zasnovan samo na donošenju opštinskih akata, njihovo "uredno" dostavljanje građanima na adresu i djelovanje inspekcijских službi kao represivnog mehanizma, ne daje rezultate koji se očekuju kada je u pitanju konkretno uređenje grada (uređenje fasada, urbane opreme i vizuelnih komunikacija).

2. Opis problema koji primjer dobre prakse treba da riješi

Problem je kako urediti centar grada sa užom okolinom. Kako sprovesti opštinske odluke o uređenju fasada, o urbanoj opremi (stolovi i stolice na javnoj površini, suncobrani, tende, nadstrešnice i sl.) i vizuelnim komunikacijama (nazivi firmi, reklame, pano i sl.). Vlasnici objekata, korisnici poslovnih prostora i javnih površina, predstavljaju ciljnu grupu preko koje je ove probleme trebalo riješiti.

Zapostavljanjem ovog problema godinama unazad, ili bezuspješnim pokušajima da se isti riješi, postiglo se da ciljna grupa gotovo u potpunosti izgubi osjećaj i svijest o društvenoj odgovornosti i obavezi, kada je u pitanju predmetna problematika. Svi poslovi ciljne grupe rađeni su nekoordinirano, parcijalno i po sopstvenom izboru, tako da je nastupilo stanje koje nije odgovaralo ni Opštini, a ni ciljnoj grupi kao cjelini. Represivno djelovanje inspekcijских službi samo je još više pogoršalo postojeće stanje. Nezadovoljni su bili i ostali građani koji su se kretali ovim djelovima grada.

Očigledno da ciljna grupa nije prepoznala svoj interes u rješavanju ovih problema, odnosno nije joj na adekvatan način pokazano da će rješenje ovih problema ne samo zaštititi nego i pojačati njihov interes.

3. Ciljevi dobre prakse

Primjenom dobre prakse, trebalo je urediti centar grada i njegovo šire jezgro, tako da budu realizovani sljedeći projekti :

- uređenje fasada
- uređenje urbane opreme (stolovi i stolice na javnim površinama, suncobrani, tende...)
- uređenje vizuelnih komunikacija (reklamne table, info table, pano i...)

Postavili smo zadatak da ovim akcionim planom mora biti realizovano 90% planiranih projekata (intervencija) u okviru obuhvaćene ciljne grupe. Ako postignemo predviđeni procenat možemo smatrati da je akcioni plan uspio i da se ovdje radi o primjeru dobre prakse.

4. Iniciranje i priprema dobre prakse

Inicijativu ovog primjera dobre prakse pokrenula je opštinska Agencija za izgradnju i razvoj Herceg Novog. Agencija je napravila akcioni plan koji je konačno trebao da donese rezultate u višegodišnjim pokušajima da se uvede red, kvalitet i jednoobraznost u urbanoj opremi, vizuelnim komunikacijama i uređenju fasada u centru grada i njegovoj užoj okolini.

Inicijativa je izgledala prihvatljiva jer nije tretirala problem samo sa tehničke strane (projekat, izvođenje, investiranje), nego je obuhvatala i analizu učešća korisnika (ciljne grupe) kao ravnopravnog subjekta u realizaciji projekta.

Inicijativa je davala mogućnost da se između interesa opštine i interesa ciljne grupe stavi znak jednakosti, kao jedan od garanta uspjeha ovog akcionog plana. Za uspjeh je trebalo napraviti takav plan koji će:

- dati priliku građanima da aktivno učestvuju u rješavanju problema, profesionalno razmotriti sve njihove predloge i argumente i jasno obrazložiti zašto se ne mogu (ili mogu) pojedini predlozi prihvatiti
- niti jedno pojedinačno rješenje ne može biti usvojeno kao konačno ako ga građanin na koga se ono odnosi, ne prihvati
- podići društvenu svijest ciljne grupe kada je u pitanju značaj akcionog plana
- nametnuti Agenciju kao jedinicu lokalne samouprave kojoj se može vjerovati

5. Realizacija dobre prakse

Dobra praksa je obuhvatila akcioni plan uređenja fasada, urbane opreme i vizuelnih komunikacija u centru grada i njegovoj užoj okolini. U tom smislu, obuhvaćene su sledeće aktivnosti :

priprema : utvrđivanje ciljne grupe, snimanje postojećeg stanja, određivanje partnera, upoznavanje građana sa ciljem akcionog plana, uključivanje ciljne grupe u postupak izrade i usvajanja Projekta

donošenje: nakon izrade Projekta "Urbani mobilijar i vizuelne komunikacije za prostor Zapadnog podgređa u H.Novom", Projekat je prezentiran svim građanima na javnoj tribini. Projekat je usvojen nakon konstatacije da nema primjedbi korisnika iz ciljne grupe na koju se isti odnosi

realizacija: realizacija Projekta u praksi, aktivno učešće Agencije u realizaciji, pomoć korisnicima u pronalaženju proizvođača, odabiru izvođača, vođenju stručnog nadzora, do preuzimanja svih poslova realizacije (uređenje fasada) uz sufinansiranje tamo gdje je to zaista neophodno da bi se Projekat uspješno realizovao

Akcioni plan je razradila i realizovala Agencija za izgradnju i razvoj H.Novog. Aktivnost je trajala oko godinu i po, računajući i pripremni dio, a realizovana je za područje centra grada (Stari grad i Zapadno podgrađe) i njegove uže okoline.

Agencija se opredjelila da za partnera u pripremnim radovima, i obrađivača glavnog projekta, uzme NVO "Expeditio-centar za održivi prostorni razvoj", Kotor. Njima je povjerena stručana izrada studije "Urbani mobilijar i vizuelene komunikacije za prostor Zapadnog podgrađa u Hercegu Novom".

Ovaj primjer dobre prakse obuhvatio je i nešto potpuno novo što do sad nije nuđeno korisnicima prilikom bezuspješnih pokušaja da se riješi ova problematika. Pošli smo od činjenice da je jedan od bitnih problema u realizaciji Projekta, investiciono ulaganje, dakle novac. Agencija se nije opredjelila da traži donatore već smo odlučili da donator bude-Agencija. Budžetom Agencije predviđjeli smo stavku za ova ulaganja, a onda smo, prema potrebi i mogućnostima, sufinansirali jedan dio neophodnih ulaganja, tamo gdje smo prepoznali potebu i interes opštine. Smatrali smo da, ako je interes opštine lijep i uredan grad, onda i opština mora da pomogne svojim građanima u realizaciji ovog interesa.

* * *

Dobru praksu je realizovala Agencija za izgradnju i razvoj H.Novog. Čitav akcioni plan obuhvatio je pripremu, usvajanje i realizaciju Projekta. Priprema je počela u prvoj polovini 2008.god, a neposredna realizacija šest mjeseci kasnije. Možemo reći da dobra praksa još uvijek traje. Završeno je, ili pri kraju, uređenje centra grada i njegove uže okoline. Njen karakter je takav da se može primjenjivati po segmentima (dijelovima opštine), a u okviru iste ciljne grupe. Zato će se ova dobra praksa primjeniti i na druge djelove opštine.

Teško je procijeniti koliko je vremena potrebno da se dobra praksa dovrši, gruba procjena je još jedna godina.

Tokom primjene dobre prakse bilo je problema, istina više očekivanih nego neočekivanih. Osnovni problem je nepovjerenje pojedinih korisnika u pozitivne rezultate i sumnja da će akcioni plan biti ravnopravan za sve korisnike. Takođe, problem je i nezainteresovanost istih da investiraju u nešto što sami ne osjećaju kao neophodnost. Ove probleme trebalo je hitno prevazići jer je postojala opasnost da se pokolebaju i oni korisnici koji su imali pozitivan pristup akcionom planu. Sa korisnicima koji su iskazali navedene probleme imali smo dodatne razgovore, stručno suprotstavljanje argumenata; pokazali smo na primjerima drugih korisnika sa kojima smo realizovali akcioni plan, da nisu u pravu. Samo u vrlo malom broju slučajeva morali smo korisniku predložiti da je ovaj akcioni plan njihova društvena obaveza i da u protivnom opština mora primjeniti represivni aparat, što nikome nije u interesu.

* * *

Dobra informisanost građana bila je bitna za uspjeh akcionog plana. Zato smo prvo, preko lokalnog radija, informisali građane o pripremi akcionog plana na uređenju centra grada i uže okoline.

Bliže informacije građani su mogli dobiti u prostorijama naše Agencije od arhitekta koji je zadužen za realizaciju Projekta.

Isti arhitekta davao je informacije građanima i odgovarao na njihova pitanja prilikom neposrednog obilaska objekata, poslovnih prostora i javnih površina.

Web site Agencije davao je sve informacije o akcionom planu. Preko web site-a (www.agencijahnovi.t-com.me) i e-mail-a (agencijah.novi@t-com.me). Građani su postavljali pitanja i na isti način dobijali odgovore u roku od tri dana.

Završeni projekat "Urbani mobilijar i vizuelene komunikacije za prostor Zapadnog podgrađa u Herceg Novom" prije neposredne realizacije prezentiran je građanima na javnoj tribini u prostorijama MZ H.Novi. Na pitanja građana odgovarali su obrađivači Projekta (NVO Expeditio Kotor) i arhitekta naše Agencije.

Konačno, ukupna informisanost građana zaokružena je najavom i periodičnim praćenjem ovog akcionog plana putem dnevne štampe.

6. Rezultati dobre prakse

Dobra praksa je dala značajne rezultate na poslovima uređenja fasada, uređenja urbane opreme i vizuelnih komunikacija u centru grada i užoj okolini. Postignut je očigledan napredak u kvalitetu rješavanja predmetne problematike što je s obzirom na prirodu posla, u ovom slučaju bukvalno vidljivo golim okom. Dobra praksa ostvarena u našoj Agenciji nije imala posbnog uticaja na organizaciju uprave u okviru funkcionisanja lokalne samouprave. Uglavnom smo imali verbalnu podršku, bez iskazanog interesovanja da se ovaj primjer pokuša iskoristiti i u nekoj od jedinica lokalne samouprave.

Korisnici usluga su iskazali nepodjeljeno zadovoljstvo ovakvim pristupom rješavanja problema. Značaj koji su dobili u postupku pripreme i realizacije ovog akcionog plana doprinio je da korisnici prihvate našu Agenciju kao dio lokalne samouprave koji i praktično (a ne samo verbalno) štiti njihove interese i kome se jednostavno može vjerovati.

Ova dobra praksa se najviše odnosila na vlasnike objekata, vlasnike i zakupce poslovnih prostora i korisnike javnih površina, u samom centru grada i njegovoj užoj okolini. Oni su imali najviše koristi od ove dobre prakse, što sa ostalim korisnicima ovog prostora, stalnim i privremenim, po slobodnoj procjeni čini oko 10% stanovništva.

Ono što je realizacijom ovog akcionog plana naša Opština dobila u urbanom, kulturnom i turističkom smislu, mnogo je više od iskazanog procenta, i odnosi se na sve građane i posjetioce Herceg Novog.

* * *

Evidenciju dobre prakse vodi službenik Agencije zadužen za ove poslove. Evidencija se vodi u analognoj i digitalnoj formi. Postoje grafičke tabele u kojima se unosi postojeće stanje i sve promjene na terenu. Time se prati realizacija akcionog plana po svim elementima Projekta (vizuelne komunikacije, uređenje fasada, urbana oprema i sl). Na taj način imamo u svakom trenutku pregled stanja po pojedinačnim slučajevima, kao i trenutni procenat uspjehnosti realizacije ovog projekta.

* * *

Dobra praksa je promovisana od samog početka, dijelom i zbog toga što dobra promocija doprinosi boljoj informisanosti građana, posebno korisnika, a to je jedan od preduslova dobrog uspjeha. Promocija dobre prakse je obuhvatila:

- javnu tribinu u MZ H.Novi
- radio emisiju u živo (radio H.Novi) gdje su građani direktno postavljali pitanja i dobijali odgovor
- tv emisiju u okviru Hronike H.Novog (MBC TV) u kojoj se promovišu poslovi naše Opštine

- direktnu komunikaciju (razgovor) sa korisnicima (ciljnom grupom) bilo na terenu ili u prostorijama Agencije
- web site Agencije : www.agencijahnovi.t-com.me koji je davao punu informaciju o svim aspektima akcionog plana

To znači da su građani naše opštine dobro upoznati sa ovim akcionim planom, i možemo reći da su u najvećoj mjeri jako zadovoljni što su se konačno pokazali rezultati kada je u pitanju uređenje centra grada i uže okoline.

Pretpostavljamo da su, s obzirom na široku medijsku promociju, i druge opštine mogle biti upoznate sa našom dobrom praksom. Nemamo podatak da je bilo koja jedinica lokalne samouprave pokušala da primjeni ovaj naš koncept.

* * *

Akcioni plan je dao dobar rezultat. Konačno su opštinske odluke kojima se uređuje grad realizovane i u praksi. Centar grada sada je uređen; postignut je sklad urbane opreme između različitih korisnika javnih površina, većina fasada je obnovljena, vizuelne komunikacije urađene su jednoobrazno i odgovaraju atraktivnom ambijentu grada.

Pokazalo se da se dobra praksa može primjeniti i na druge djelove grada. Ali i još važnije, pokazalo se da je realizacija opštinskih odluka mnogo lakša ako se umjesto standardnih administrativno-pravnih procedura koriste akcioni planovi koji aktivno uključuju korisnike (ciljne grupe) u proces realizacije.

Indirektno, ova dobra praksa pomogla je i komunalnoj inspekciji Opštine H. Novi. Urađen je posao koji bi, u suprotnom, inspeksijske službe morale sprovesti u okviru poslova iz svoje nadležnosti; to znači donošenje niza novih Rješenja kojima se nalaže, itd...

7. Resursi

Dobra praksa je realizovana kroz raspoloživi kadar zaposlen u Agenciji za izgradnju i razvoj Herceg Novog i u inspeksijskim službama Opštine Herceg Novi. Ukupno je angažovano od 3 do 4 zaposlenika koja su sprovela ovaj akcioni plan koristeći raspoložive resurse unutar svojih jedinica lokalne samouprave, odnosno opštinskog preduzeća. Izvor finansiranja akcionog plana je budžet Agencije za izgradnju i razvoj Herceg Novog i investiciona ulaganja članova ciljne grupe (vlasnici objekata, korisnici poslovnog prostora, zakupci javnih površina).

Troškovi realizacije nisu fiksni i povećavaju se sa svakim realizovanim projektom u okviru ovog akcionog plana. Ipak, možemo reći da je u konkretnom slučaju trebalo obezbjediti oko 6.000 eura za početak realizacije akcionog plana, a to je izrada kvalitetne projektne dokumentacije. Za učešće Agencije u sufinansiranju neposredne realizacije akcionog plana, tamo gdje je to bilo neophodno, obezbijeđeno je dodatnih 10.000 eura. Znači, troškovi realizacije ove dobre prakse iznose, u ovom trenutku, oko 16.000 eura.

8. Održivost dobre prakse

Primjena dobre prakse biće nastavljena sve dok bude davala rezultate kao do sada, odnosno dok se ne postigne kompletno uređenje svih fasada, urbane opreme i vizuelnih komunikacija u gradskom jezgri i širem centru grada.

Interesantno da je dobra praksa kod nekih građana dovela zaista do promjene ponašanja; zainteresovani građani dolaze sada u Agenciju tražeći da im Agencija vodi, ili pomogne u realizaciji poslova koji su bili obuhvaćeni ovom dobrom praksom.

Dobra reakcija građana, mogućnost primjene dobre prakse i na uređenje priobalnih mjesnih zajednica duž hercegnovske rivjere, takođe su garancija nastavka ovog akcionog plana.

I dalje, osnovni izvor finansiranja ostaje budžet Agencije i investiciona ulaganja korisnika (ciljne grupe).

9. Podrška drugim jedinicama lokalne samouprave koji žele da preuzmu dobru praksu

Prednost ove dobre prakse je da ne postoje posebni preduslovi za njenu realizaciju. Nije potreban veći broj zaposlenih, niti značajnija materijalna sredstava. Potrebno je samo dosta dobre volje i dobro razrađen akcioni plan koji će obuhvatiti sve pojedince iz ciljne grupe u okviru jedne mikrolokacije. Potrebno je i dobro se pripremiti za svaki mogući specifični slučaj jer dobra praksa zavisi od stepena realizacije koji ne smije biti manji od 90%.

Možemo zainteresovanim jedinicama lokalne samouprave ponuditi stručne savjete i prepremi materijal. Možemo kroz posjetu, na konkretnim primjerima pokazati kako centar grada izgleda nakon sprovedenog akcionog plana uređenja. Prethodno stanje možemo pokazati na fotografijama i CD prezentaciji.

10. Naučene lekcije - preporuke

Dobro bi bilo još više podići stepen informisanosti građana o pristupanju realizaciji akcionog plana preko sredstava javnog informisanja. Početna informisanost znatno doprinosi lakšem uključenju građana u realizaciji čitavog Projekta.

Osnovna prepreka realizacije ovog akcionog plana je opšte prihvaćeno nepisano pravilo usađeno u svijest građana da svaki pravni akt donijet od strane opštine (ili njenog preduzeća) u osnovi nosi restriktivne mjere koje su u suprotnosti sa pojedinačnim interesima građana. Ovo razmišljanje je posebno izraženo kada je u pitanju lična imovina. Zato smo u startu morali riješiti osnovni problem, a to je da jasno pokažemo građanima da ovaj akcioni plan jeste u interesu opštine, ali isto tako i u interesu ciljne grupe koja je obuhvaćena ovim planom.

Praksa pokazuje da građani danas zahtijevaju i imaju pravo na punu informisanost i aktivno učešće u donošenju i realizaciji projekata, a posebno onih koji zadiru u njihove lične interese. Ako im omogućite da budu ravnopravni učesnici vašeg akcionog plana stvorili ste, u startu, dobre preduslove za realizaciju projekta. Ostalo je na vama da svojim znanjem i kvalitetom protežirate najbolja rješenja. Ona će u ovakvom postupku biti prihvaćena u potpunosti.

IZGRADNJA INSTALACIJE OSVJETLJENJA DUŽ REGIONALNOG PUTA "R9" MURINO-PLAV-GUSINJE

Naziv jedinice lokalne samouprave:

OPŠTINA PLAV

Kratka informacija o jedinici lokalne samouprave (do 100 riječi):

Područje opštine Plav zahvata prostor od 486 km² u sjevero-istočnom dijelu Crne Gore. Nalazi se u podnožju Prokletija, na izvorištu rijeke Lim. Centralni dio područja zahvata plavsko-gusinska kotlina sa nadmorskom visinom od oko 910 m. U dužini od 52 km, sa južne i jugoistočne strane, rubnim dijelom vijenca Prokletija, prostire se granica sa Albanijom, dok se na istočnoj strani opština graniči sa Kosovom. Po prostoru spada u red opština srednje veličine, i zauzima 3,5% površine Republike.

Prema rezultatima popisa stanovništva iz 2003. godina opština Plav ima 21.604 stanovnika, što čini 3,2% ukupnog stanovništva Republike. Procjenjuje se da trenutno u plavskoj opštini živi između 13.000 i 15.000 stanovnika. Stanovništvo je naseljeno u tri mjesna centra i 21 seosko naselje.

Sažeti prikaz primjera dobre prakse (do 200 riječi):

Ideja za pokretanje inicijative i realizaciju ovog projekta potekla je od stanovnika koji žive u naseljima Murino, Pepiće, Ekonomija, Brezojevice, Latak Šarkinovića koja se nalaze duž regionalnog puta "R9" Murino-Plav-Gusinje. Glavni cilj projekta je poboljšanje bezbjednosti u saobraćaju, jer se duž ovih saobraćajnica kreće veliki broj građana, posebno djece, kako u ranim jutarnjim, tako i noćnim časovima, kada je vidljivost i preglednost puta znatno smanjena.

Shodno ovoj i drugim činjenicama, savjeti mjesnih zajednica Murino, Plav i Gusinje, uz zahtjeve građana na zborovima, obratili su se "Fondaciji Caritas Luxemburg" sa zahtjevom za pomoć u realizaciji i izgradnji javne rasvjete u njihovim naseljima. Realizacija projekta, od podnošenja zahtjeva do završetka, trajala je od oktobra 2009. do jula 2010. godine.

Projektom je izgrađena nova rasvjeta u dužini od 3.500 m, i postavljena su 73 stuba rasvjete, na sljedećim lokacijama: od groblja do mosta u Pepiću, od Brezojevica do Ekonomije i od Ribarske stanice do Latka Šarkinovića. Cilj ovog projekta je unapređenje i poboljšanje infrastrukture u opštini Plav kao i povećanje bezbjednosti za sve učesnike u saobraćaju i na taj način podizanje kvaliteta života svih stanovnika opštine Plav.

Ukupna vrijednost projekta iznosila je 135.000 eura, od čega je Opština Plav učestvovala sa 40.000 eura, a Fondacija Caritas Luxemburg 95.000 eura.

Osoba u jedinici lokalne samouprave zadužena za sprovođenje/koordinaciju projekta koji nominujete:

Sulejman Šabović

Pozicija u jedinici lokalne samouprave:

Biznis Centar

Kontakt adresa:

Opština Plav, Čaršijska bb, 84325 Plav

Telefon:

+382 68 871 817

e-mail:

opstinaplav@t-com.me

Potvrđujem da su podaci u prijavi istiniti.

Predsjednik opštine

Skender Šarkinović

Informacije o primjeru dobre prakse

1. Glavni problemi opštine

Opština Plav je najmanje razvijena opština u Crnoj Gori, a budžet Opštine ne može da pokrije sva potrebna ulaganja u infrastrukturu, posebno kada je u pitanju izgradnja putne infrastrukture. Zato su posebno značajni projekti koje opština realizuje u partnerstvu sa Vladinim institucijama, stranim organizacijama, dijasporom i drugima donatorima, kao što je bio slučaj na ovom projektu.

Na postojećim lokalnim i regionalnim putevima u plavskoj opštini glavni problem predstavlja nepostojanje trotoara, bankina, rasvjeta, i druge prateće potrebne infrastrukture, tako da je bezbjednost pješaka na pojedinim dionicama znatno smanjena. Opština Plav se trudi da realizacijom ovakvih i sličnih projekata doprinese poboljšanju uslova za bezbjedniji i kvalitetniji život građana, i stvaranja ambijenta za nova investiciona ulaganja, razvoj privrede, poljoprivrede i turizma.

2. Opis problema koji primjer dobre prakse treba da riješi

Brojne saobraćajne nesreće događale su se upravo na dionicama regionalnog puta na kojima nije postavljena rasvjeta. Osvjetljenje puta u naseljenim mjestima Pepiće, Berzovejice, Šarkinovića latek i dionica od dzamije Čekića do izbjegličkog naselja Vruja u Gusinju osigurava veću bezbjednost svih učesnika saobraćaju. Ivicom kolovoza se kreću pješaci, jer na ovim dionicama nema uređene staze za njih čime se oni direktno izlažu životnoj opasnosti.

Frekvencija pješaka na ovim djelovima puta je velika, jer se njime kreću učenici na putu od kuće do škole i obrnuto, u jutarnjoj i u popodnevnoj smjeni, kad se tokom zimskog perioda djeca vraćaju kući u večernjim satima. Sa istim problemima se sreću i čobanigoniči stoke koji u ranim jutarnjim satima odvođe stoku na ispašu, a vraćaju ih sa ispaše u kasnim večernjim satima. Mještani koji na posao odlaze pješice, kao i biciklisti, takođe se sreću sa istim problemom, odnosno nije im bezbjedno kretanje ovim djelovima puta. Očekujemo da će postavljenje rasvjeta značajno smanjiti rizik kojima su pješaci izloženi, s tim što bi u narednom periodu trebalo uraditi i pješačke staze sa potrebnom pratećom infrastrukturom.

Otežavajuću okolnost za pješake predstavlja nepostojanje svjetlosne signalizacije-semafora tako da će postavljena rasvjeta omogućiti bolju vidljivost i preglednost na putevima kroz naselja, što će i biti preventivna mjera koja će spriječiti eventualne saobraćajne nezgode.

3. Ciljevi dobre prakse

Realizacijom ovog projekta postignuto je nekoliko ciljeva: unapređenje i poboljšanje infrastrukture u opštini Plav, povećanje bezbjednosti za sve učesnike u saobraćaju i podizanje kvaliteta života svih stanovnika opštine Plav. Ipak glavni cilj ovog projekta je osiguranje bolje bezbjednosti u saobraćaju, a to se prije svega odnosi na stvaranje ambijenta u kojem će mogućnost za nastanak saobraćajnih nesreća biti svedena na

minimum. Takođe realizacija projekta je doprinijela da mještani sva tri naselja sigurnije i lakše dođu do svojih domova i imanja. Očekujemo da će poboljšanje putne infrastrukture inicirati nova ulaganja i razvoj opštine.

4. Iniciranje i priprema dobre prakse

Ideja za pokretanje ove inicijative potekla je od stanovnika koji žive u naseljima Murino, Pepiće, Ekonomija, Brezojevice i Latak Šarkinovića, koji se nalaze duž saobraćajnice Murinom- Plav- Gusinje, tj. Regionalnog puta R9. Savjeti mjesnih zajednica Murino, Plav i Brezojevice na svojim sjednicama održanim 19. i 20. oktobra 2009. godine, pokrenuli su zajedničku inicijativu za realizaciju projekta izgradnje i proširenja mreže javnih rasvjeta duž pomenutog regionalnog puta. Predsjednici mjesnih zajednica su se ovom inicijativom i ranije nekoliko puta obraćali Opštini, ali je zbog nedostatka sredstava u budžetu opštine rasvjeta izgrađena u kratkim dionicama što nije zadovoljavalo stvarne potrebe građana.

Shodno ovim činjenicama savjeti mjesnih zajednica, a na zahtjev zborova građana, obratili su se Fondaciji Caritas Luxemburg zahtjevom i molbom za pomoć u realizaciji i izgradnji javnih rasvjeta u njihovim naseljima. Opština Plav je izrazila spremnost za učešće u finansiranju ovog projekta. Sporazum o saradnji između Fondacije Caritas Luxemburg i Opštine Plav predvidio je učešće donatora sa 80% (100 000 eur), a lokalna uprava 2%(20 000) eura.

Faze za sprovođenje projekta zajedno su utvrdili predstavnici opštine i predstavnici Fondacije kroz akcioni plan koji se uklapa u strateški plan razvoja opštine. Za realizaciju ove inicijative smo se odlučili zbog činjenice da se veliki broj građana, a posebno djece, kreće u noćnim i ranim jutarnjim časovima duž ove saobraćajnice, postojala je i stalna opasnost za nastanak saobraćajne nesreće. Opasnosti su zbog nepreglednosti puta i pojave stoke na putu, bili izloženi i vozači motornih vozila.

Direktnih korisnika u naselju Pepice ima 381, a broj indirektnih preko 13 000.

Direktnih korisnika u naselju Brezojevice-Ekonomija ima oko 4 500, dok je broj indirektnih korisnika kao i u predhodnom slučaju.

U naselju Šarkinovića latak ima 1 100 direktnih korisnika, a indirektnih preko 4 000.

5. Realizacija dobre prakse

Prije realizacije projekta na terenu predhodili su sastanci i zborovi građana tri mjesne zajednice, i pokretanje inicijative za sprovođenje projekta. Nakon ovih aktivnosti uslijedio je sastanak između predstavnika Opštine i potencijalnog partnera Fondacije Caritas Luxemburg i Mjesnih zajednica gdje je i dogovoreno da će Caritas voditi aktivnost u kojoj će biti uključena i Opština. Nakon toga uslijedila je priprema investiciono tehničke dokumentacije, izrada projektne dokumentacije.

Zatim su uslijedili radovi na terenu:

- Obezbeđenje dionice puta gdje se izvode radovi
- Obilježavanje trase za iskopavanje rovova za polaganje kablova
- Iskop rovova i stopa za stubove rasvjete

- Betoniranje stopa za stubove
- Ugradnja ankernih ploča
- Polaganje kablova i traka za uzemljenje
- Postavljanje zaštitnog sloja pijeska
- Polaganje upozoravajuće trake
- Zatrpavanje rovova
- Montaža stubova za rasvjetu
- Izrada atesta, tehnički prijem, traženje saglasnosti za priključenje na električnu mrežu

Nabrojane aktivnosti na terenu realizovalo je DOO "MEMIDŽ" Rožaje. Cjelokupne aktivnosti završene su za 45 dana. U naselju Pepiće za 14 dana postavljena su 22 stuba rasvjete, na dionici od Brezojevica do Ekonomije za 20 dana postavljeno je 32 stuba, dok je u naselju Šarkinovića latek tokom 11 dana postavljeno 19 stubova.

Partner lokalne samouprave u realizaciji ovog projekta bila je nevladina organizacija Fondacija Caritas Luxemburg. Caritas je učestvovao sa 80% finansijskih sredstava potrebnih za realizaciju projekta, vršili su nadzor tokom sprovođenja aktivnosti kao i prikupljanje ponuda i proceduru javnog nadmetanja

Čitav proces realizacije projekta koordinirano su vodile Opština Plav - Direkcija za uređenje prostora i investicije i Fondacija Caritas Luxemburg. Realizacija projekta, od podnošenja zahtjeva do završetka, trajala je od oktobra 2009. do polovine septembra 2010. godine. Aktivnosti na terenu trajale su 45 dana, od kraja jula do sredine septembra. Sve što je projektom bilo planirano to je i urađeno tako da možemo reći da je pojeekat u potpunosti primjenjen. Tokom realizacije projekta nije bilo problema. Jedine poteškoće s kojima su se sreli izvođači radova bile su te da je prilikom iskopa rovova za kablove i stopa za stubove, na nekoliko mjesta došlo do oštećenja telefonskih kablova koji su odmah na licu mjesta sanirani.

Građani plavske opštine su od samog početka pripreme projekta bili informisani i uključeni u sve faze njegove implementacije. To je i razumljivo jer su građani bili i inicijatori ideje da se ovaj projekat uspješno realizuje. Mještani naselja u kojima je projekat realizovan organizovali su sastanke i zborove građana na kojima je ova inicijativa i pokrenuta, a nakon toga održani su brojni konsultativni sastanci sa predstavnicima lokalne uprave i Caritasa. Građani su svakodnevno mogli da se informišu o fazama realizacije projekta a nakon započinjanja aktivnosti na terenu i da se uvjere u dinamiku izvođenja radova. Građani i šira javnost su o realizaciji projekta informisani i pomoću masovnih medija.

6. Rezultati dobre prakse

Postavljanjem rasvjete u naseljenim mjestima Pepiće, Berzojevice, Šarkinovića latek doprinijelo je većoj bezbjednosti u saobraćaju, bolju preglednost puta, i smanjila opasnost kojoj su bili izloženi pješaci koji se kreću ivicom kolovoza, jer na ovim dionicama nema uređene staze za pješake.

Time je ujedno smanjena i opasnost od nastanka saobraćajnih nesreća koje su se događale upravo na ovim dionicama regionalnog puta. Posebno je važno to što su obezbijeđeni

uslovi za sigurnije kretanje učenika na putu od kuće do škole, radnika, stočara, a posebno mještana ovih naselja tokom rada na imanjima koja se nalaze neposredno uz regionalni put.

Postavljena rasvjeta omogućila je bolju vidljivost na putevima kroz naselja, što će kao preventivna mjera spriječiti eventualne saobraćajne nezgode.

Ovaj projekat nije zahtijevao dodatno opterećenje za organizaciju lokalne uprave, iako su uposleni u Direkciji za uređenje prostora vršili svakodnevni obilazak i kontrolu radova, i pružali stručnu pomoć.

Najviše koristi od realizacije ovog projekta imali su stanovnici ovih naselja, ali i ostali građani koji svakodnevno saobraćaju ovim putevima. Projekat je u potpunosti ispunio očekivanja mještana, a to je posebno bilo izraženo dok je bio prisutan veliki broj stanovnika iz dijaspore kao i inostranih turista.

Ukupan broj direktnih korisnika je oko 6.000 građana ovih naselja, a indirektnih korisnika je oko 13.000 što znači da imamo oko 45% direktnih korisnika Opštine.

Cjelokupne aktivnosti na terenu završene su za 45 dana i ukupno je postavljano 73 stuba rasvjete. U naselju Pepiće za 14 dana postavljena su 22 stuba rasvjete, na dionici od Brezojevica do Ekonomije za 20 dana postavljeno je 32 stuba dok je u naselju Šarkinovića latek tokom 11 dana postavljeno 19 stubova. Rezultate projekta evidentirali su Opština Plav – Direkcija za uređenje prostora, Fondacija Caritas i izvođač radova.

Realizacija projekta promovisana je na organizovanim konferencijama za medije o čemu su informisala javna glasila, pa je i šira javnost Crne Gore bila upoznata sa realizovanim aktivnostima. U stalnim direktnim kontaktima predstavnika lokalne uprave sa mještanima na mjestima gdje su realizovane aktivnosti građani su imali pozitivne ocjene i stav o onome što je urađeno. S obzirom da je stanovništvo inicijator ovog projekta oni su imali uvid u sve faze od početka do realizacije projekta.

Postavljanjem stubova rasvjete u tri naselja duž regionalnog puta osigurana je veća bezbjednost svih učesnika u saobraćaju posebno pješaka. Stvorene su pretpostavke za dalje unaprijeđenje i izgradnju potrebne infrastructure kao bitnog preduslova budućih investicionih ulaganja, razvoja poljoprivrede i turizma što bi sve trebalo da doprinese stvaranju ambijenta za kvalitetniji život građana.

7. Resursi

Ukupna vrijednost projekta izosila je 135 000 eura, od čega je Opština Plav učestvovala sa 40 000 eura, a Fondacija Caritas Luxemburg 95 000 eura. Na taj način opština je uštedila 95 000 eura, što predstavlja značajna finansijska sredstva u ionako skromnom budžetu. Osim finansijskog učešća od 20% u projektu, lokalna uprava dala je doprinos u pripremi investiciono tehničke dokumentacije, izradi projektne dokumentacije, a opštinske službe pružale su i logističku pomoć na terenu.

8. Održivost dobre prakse

Postavljanjem javne rasvjete stvoreni su uslovi za nastavak unaprijeđenja putne infrastrukture (uređenje pješačkih i biciklističkih staza, trotoara, postavljanje zaštitne ograde,

komunalna infrastruktura). Nadamo se da će se i ti projekti realizovati u saradnji i partnerstvu sa donatorima, ili će ih lokalna uprava sukcesivno izvoditi u skladu sa budžetskim mogućnostima.

9. Podrška drugim jedinicama lokalne samouprave koji žele da preuzmu dobru praksu

Ukoliko bi neka Opština htjela da realizuje ovakav projekat, mora ostvariti dobru komunikaciju sa mještanima naselja u kojima bi se aktivnosti sprovele, i naravno, da ima dobrog i pouzdanog partnera za saradnju. Stručne službe lokalne uprave koje su bile uključene u pripremama i realizaciji projekta mogu pomoći sličnim službama drugih opština kada je u pitanju savjet i pomoć pri izradi dokumentacije za projekat, ali i rad na terenu.

10. Naučene lekcije - preporuke

Glavne prepreke u realizaciji ovakvih projekta su finansijske prirode. Zbog nedostatka sredstava projekat je ograničen samo na postavljanje rasvjete, a dodatno će biti potrebno da se uradi kompletna putna infrastruktura. U nekim budućim projektima potrebno je dodatno zainteresovati i motivisati građane da sarađuju i daju doprinos u direktnoj realizaciji projekta, a ne samo u njegovom iniciranju. To bi smanjilo troškove lokalne uprave u učešću, ali bi i dodatno osiguralo održivost i odgovorniji odnos građana prema infrastrukturi.

6

**UNAPREĐENJE POLOŽAJA
RANJIVIH I MARGINALIZOVANIH GRUPA**

OTVARANJE DIGITALNE ŠTAMPARIJE U KOJOJ SU ZAPOSLENA DJECA SA SMETNJAMA U RAZVOJU

Naziv jedinice lokalne samouprave:

OPŠTINA HERCEG NOVI

Kratka informacija o jedinici lokalne samouprave (do 100 riječi):

Opština Herceg Novi je četvrta po veličini opština u Crnoj Gori sa oko 40.000 stanovnika koji žive na površini od 235 km² u 39 naselja organizovanih u 21 mjesnu zajednicu. Sam grad ima oko 16.000 stanovnika. Zaposlenih je oko 11.000, dok je na evidenciji Biroa za zapošljavanje oko 1 000 lica. Penzionera ima nešto više od 5.600. Ukupno 4 osnovnoškolske i jednu predškolsku ustanovu pohađa oko 4.300 učenika, dok je na srednjoškolskom školovanju oko 1.215 učenika, a visokoškolskom 480 studenata. Osnovna privredna orijentacija Opštine je turizam (zdravstveni i sportski), trgovina i brodoremont. Hercegnovska opština baštini broj od 89 sakralnih objekata, a svake godine se u njoj održava 10 festivala počevši od mimoze, filma, muzike, knjige i sporta. Posebnu pažnju posvećuje i posebno ranjivim i marginalizovanim grupama stanovništva. Skupština je usvojila dva lokalna plana u oblasti pružanja socijalnih usluga za mlade i akcije u oblasti invalidnosti iz čega je proisteklo otvaranje štamparije u kojoj rade djeca sa smetnjama u razvoju.

Sažeti prikaz primjera dobre prakse (do 200 riječi):

LPA u oblasti invalidnosti je strateški dokument kojim je definisana opšta politika lokalne uprave prema osobama sa invaliditetom. Predstavlja okvir aktivnosti usmjerenih ka još većoj integraciji osoba sa invaliditetom u društvenu zajednicu. Za izradu plana korišćena su domaća i međunarodna iskustva, preporuke i dokumenta. Plan sadrži dio standardnih pravila UN za izjednačavanje mogućnosti koje se pružaju osobama sa invaliditetom, kako bi im se omogućilo da uživaju i imaju ista prava i obaveze kao i ostali članovi društva kome pripadaju, a koja se odnose na:

- podizanje svijesti građana o pravima, potrebama i mogućnostima ovih osoba, da bi se postojeća situacija prevazišla uvođenjem različitih podrški, boljom informisanošću, borbom protiv predrasuda i izgradnjom odnosa poštovanja i razumjevanja ovih osoba
- pružanje medicinske njege koja se odnosi na oblast primarne i sekundarne zdravstvene zaštite
- rehabilitaciju koja podrazumjeva kreiranje programa rehabilitacije za lica u stanju socijalne potrebe, koji nemaju mogućnost da plate usluge liječenja i fizikalne terapije
- servise podrške neophodne za povećavanje samostalnosti i uspostavljanje relativno normalnog funkcionisanja ovih osoba. Njima je potrebno obezbijediti servisne usluge tipa personalnog asistenta, asistenta u nastavi, prevodioca za gestovni govor, pse vodiče za slijepe osobe, službu geronto domaćica, dnevni centar za djecu i mlade

sa smetnjama u razvoju, radionice za popravku i servisiranje pomagala, igračkoteke za djecu i slično

- pristupačnost podrazumjeva uklanjanje svih vrsta prepreka i fizičkih barijera koje onemogućavaju učešće invalidnih osoba u sredini u kojoj žive i rade i obezbjeđenje pristupa informacijama i sredstvima komunikacija
- obrazovanje pretpostavlja omogućavanje djeci, omladini i odraslim licima sa invaliditetom bez diskriminacije u potpunosti uključivanje u primarno, sekundarno i tercijalno obrazovanje u jedinstvenom sistemu. Posebno se treba posvetiti obrazovanju prosvetnih radnika i roditelja djece sa posebnim obrazovnim potrebama radi uključivanja u inkluzivno obrazovanje.

Plan sadrži posebno navedene i sistematizovane potrebe, postojeće resurse, rješenja i mjere, odgovorne subjekte, kao i izvore finansiranja i vremenske rokove za njegovu realizaciju. U digitalnoj štampariji se obučavaju djeca sa smetnjama u razvoju i već ih radi petoro, a još će se uposliti dvoje.

Osoba u jedinici lokalne samouprave zadužena za sprovođenje/koordinaciju projekta koji nominujete:

Mirta Gržanić

Pozicija u jedinici lokalne samouprave:

Savjet - Tijelo imenovano od strane predsjednika Opštine Herceg Novi koje čini 9 osoba, predsjednik Savjeta je Vladimir Mračević, potpredsjednik Opštine Herceg Novi

Kontakt adresa:

Opština Herceg Novi, Trg Maršala Tita 2

Telefon:

+382 31 321 564

e-mail:

hnovi@t-com.me

Potvrđujem da su podaci u prijavi istiniti.

Predsjednik opštine

Dejan Mandić

Informacije o primjeru dobre prakse

1. Glavni problemi opštine

U Opštini Herceg Novi ima oko 400 lica sa posebnim potrebama i invalidnih osoba, od kojih je 200 djece sa smetnjama u razvoju, mada je ovaj broj relativan. Dosadašnji problem je bio nepostojanje dovoljnog broja servisa i usluga koji bi zadovoljili bar dio njihovih potreba. Ideja o otvaranju dnevnog centra za djecu sa posebnim potrebama, otvaranje doma za stare osobe, uvođenje asistenta u nastavi i personalnog asistenta za pomoć invalidnim osobama se nastoji realizovati i u toku je obezbjeđivanje prostora, kadrova i sredstava. NVO Nova šansa je uz pomoć Lokalne zajednice otvorila Štampariju u kojoj je zapošljeno petoro djece. Obezbjeđeni su svi uređaji za štampanje različitih stvari i uslovi za zapošljavanje još jednog broja lica. Aktuelan problem su i dalje sredstva.

2. Opis problema koji je primjer dobre prakse treba da riješi

Zbog postojanja instituta za fizikalnu terapiju i mediteranskog zdravstvenog centra u Opštini Herceg Novi postoji i broj porodica kojima je takva vrsta rehabilitacije neophodna. Veliki broj djece sa različitim smetnjama u razvoju zahtjeva i poseban tretman. Roditelji takve djece su u radnom odnosu i imaju potrebu da ih dio dana zbrinu uz punu pažnju i odgovarajući fizikalni, pedagoški, psihološki i druge vrste neophodnog angažmana.

Dnevni centar za djecu sa posebnim potrebama je u toku rješavanja. Obezbjeđen je prostor, a radi se na identifikaciji kadrova prvenstveno profesionalaca. Finansiranje dnevnog centra obezbjeđiće Vlada Crne Gore, Ministarstvo rada i socijalnog staranja i Opština Herceg Novi. Ciljna grupa su djeca sa smetnjama u razvoju. Organizacija i sistematizacija rada trebala bi da predstavlja odgovor na zahtjeve i potrebe korisnika dnevnog centra u kome bi bilo smješteno što na poludnevnom, a što na cjelodnevnom boravku do 50 djece.

Takođe postoji potreba za angažovanjem asistenta u nastavi koji bi pomogao djeci da uđu u sistem inkluzivnog obrazovanja i da uz pomoć stručnog lica angažuju njihove preostale intelektualne, mentalne i radne sposobnosti.

U štampariji se obučavaju djeca sa smetnjama u razvoju i ostaju da rade u njoj u skladu sa svojim mentalnim, fizičkim i psihičkim sposobnostima uz saradnju jednog roditelja.

3. Ciljevi dobre prakse

Ciljevi ove prakse su:

- uticaj na stvaranje pravilnih stavova društva po pitanju potreba, prava i mogućnosti osoba sa invaliditetom
- uticaj na obrazovni, zdravstveni i sistem socijalne zaštite uz eliminaciju diskriminatorske prakse prema invalidnim licima
- iniciranje projekata u kojima će se vršiti edukacija, osposobljavanje i obuka lica koja će raditi neposredno sa osobama sa invaliditetom

- uspostavljanje saradnje sa organizacijama osoba sa invaliditetom kao ravnopravnim partnerima
- zajedno sa njima sagledati vlastite aktivnosti da bi vidjeli koliko one odgovaraju potrebama ovih lica
- zajedno sa njima sačiniti popis osoba koje bi bile uključene
- zajedno napraviti popis potreba i postojećih resursa
- premostiti prazninu između postojećih resursa i potreba
- napraviti plan kako u budućnosti razvijati saradnju
- podići svijest građana o osobama sa invaliditetom
- obezbjediti potrebne usluge ovim licima
- osjećanje pripadnosti zajednici djece
- osjećanje da je koristan član zajednice
- socijalizacija djece sa smetnjama u razvoju

4. Iniciranje i priprema dobre prakse

Inicijativu za rješavanje problema osoba sa invaliditetom pokrenule su nevladine organizacije, podržao donator i lokalna uprava sa sistemom institucija za socijalnu zaštitu. U cilju realizacije donošenja Lokalnog plana akcije u oblasti invalidnosti za naredni petogodišnji period formirana je radna grupa koju su činili predstavnici organa lokalne uprave, Centra za socijalni rad, Centra bezbjednosti, predstavnika nevladinih organizacija i predstavnika medija. Crna Gora je u julu 2010. godine ratifikovala UN Konvenciju o pravima osoba sa invaliditetom. U julu naredne godine stupa na snagu obaveza države da podnese zvanični izvještaj o stanju poštovanja prava osoba sa invaliditetom na njenoj teritoriji. Opštine koje sačinjavaju državu Crnu Goru takođe su u obavezi da prate (vrše monitoring) poštovanja prava osoba sa invaliditetom na njihovoj teritoriji.

U protekloj godini na izvršavanju gore navedenih obaveza, SO Herceg-Novi radila je aktivno kao dio radne grupe za izradu lokalnog plana akcije u oblasti invalidnosti (LPAI). LPAI je usvojen na skupštinskom zasjedanju u januaru 2010 godine. Tom prilikom je odlučeno i sa kojim će sredstvima opština iz budžeta podržati ovaj plan (15,000 EUR) u narednoj godini.

Plan je predviđen za period 2010-2015 godina i ima šest prioriternih oblasti:

- Podizanje svijesti
- Medicinska zaštita
- Rehabilitacija
- Servisi podrške
- Pristupačnost
- Obrazovanje

Prepoznat kao evropska turistička destinacija i kao lokacija sa ogromnim ljudskim, historijsko-kulturnim i prirodnim potencijalima, Herceg-Novi je u obavezi da prednjači u Crnoj Gori kao model dobrog upravljanja. Između ostalog to znači i uzimanje u obzir potreba

svih svojih građana od kojih 10% čine osobe sa invaliditetom. Najbolji način da opštinske vlasti budu uspješne u ovome jeste uključivanje pitanja invalidnosti u tekuće aktivnosti i odlučivanje. Kada se npr. grade novi hoteli, saobraćajnice, veliki trgovački centri ili nabavljaju prevozna sredstva, uvijek treba biti uključeno mišljenje osoba sa invaliditetom u pogledu pristupačnosti budućih sadržaja jer osobe sa invaliditetom i njihove porodice svojim sredstvima učestvuju i u sticanju opštinskih prihoda. Kada se potrebne adaptacije odrade u samom planiranju i izgradnji one povećavaju ukupnu investiciju za samo 1-5% dok je naknadno adaptiranje mnogostruko skuplje.

Formiranje radne grupe za pristupačnost već godinama stoji visoko na listi prioriteta opštine u ovoj oblasti.

Otvaranje digitalne štamparije je veliki uspjeh. Roditelji su pripremali djecu uz druge saradnike, pomogli im u razvijanju vještina za rad i dalje im pomažu po potrebi. Djeca izražavaju interesovanje i zadovoljstvo da mogu nešto da urade, posebno kad vide što su uradili i imaju svoj proizvod.

5. Realizacija dobre prakse

Akcenat je stavljen na podizanje svijesti građana o pravima i obavezama osoba sa invaliditetom. Određen nivo svijesti o ovome u Herceg-Novom je kultivisan tokom višegodišnjeg postojanja Instituta Simo Milošević na njegovoj teritoriji. Međutim postoje novine u gledanju na invalidnost koje je neophodno pratiti kako bi građani bili spremni da na ravnopravnoj osnovi sa gostima iz zemlje i inostranstva pokažu da su dio velike evropske tradicije i porodice. U saradnji sa trenerskom mrežom iz oblasti invalidnosti koja već postoji u Crnoj Gori neophodno je kontinuirano organizovati obuke svih kategorija stanovništva, zaposlenih i medija kako bi odnos prema osobama sa invaliditetom na svakom mjestu i u svakom trenutku bio u skladu sa principom jednakih ljudskih prava, poštovanja dostojanstva i samostalnosti osoba sa invaliditetom. Istovremeno treba raditi na jačanju kapaciteta organizacija osoba sa invaliditetom. Pokret osoba sa invaliditetom u Herceg-Novom, u poređenju sa drugim sredinama, karakteriše mali broj organizacija ali jedan broj zaista aktivnih članova.

Opština podržava svaki pokušaj jačanja ovih organizacija kroz pružanje logističke podrške (prostor za rad, oprema i obuka za korištenje novih tehnika komunikacije: internet, fax) i kroz finansijsku stimulaciju aktivista (minimalni lični dohodak za barem jedno lice stalno zaposleno u takvim organizacijama).

Stimulisanjem nevladinog sektora u ovoj oblasti, opština dobija značajne saradnike u rješavanju pitanja osoba sa invaliditetom na najbolji način jer jedino one same mogu reći kakve adaptacije trebaju da bi se maksimalno uključile u život zajednice.

Zašto je potrebno da osobe sa invaliditetom budu uključene u život zajednice:

- svako može da pruži svoj doprinos ako se pravilno stimuliše
- onaj ko je isključen predstavlja teret za sebe, za svoju porodicu i za okruženje

Uključivanje osoba sa invaliditetom u zajednicu je cilj LPAI. Za roditelje i djecu sa posebnim potrebama to je izuzetno dobro rješenje. Dio dana djeca provode zajedno, dobijaju džeparac, stvaraju, vide djelo svog rada, realizuju svoju ideju i to ih motiviše i na razvijanje motorike i razmišljanje i podstiče im kreativnost.

Udruženje profesionalaca, roditelja i ljudi dobre volje, za pomoć osobama sa smetnjama u razvoju NVO "Nova šansa u Novom" iz Herceg-Novog uradili smo projekat "Naša ID kartica" za radno osposobljavanje i zapošljavanje osoba sa smetnjama u razvoju. U pitanju je digitalna štamparija koja u okviru svojih djelatnosti ima složenije radnje za viši nivo znanja i doradne poslove za niži, što odgovara različitim stepenima radne sposobnosti osoba sa smetnjama u razvoju. Sa radom smo započeli u decembru 2009.god. Osnovna zamisao je sprovedena sa tendencijom da se širi. Ovo je projekat usmjeren ka trajnom rješavanju zaposlenja osoba sa smetnjama u razvoju. Problema je bilo, ali na sreću uz pomoć Partnera na projektu su prevaziđeni: pronalaženje prostora, evidencija osoba sa smetnjama u razvoju, kao i treženje donatora.

Od samog početka ideje Radio Herceg Novi je pratio i dalje je u toku i prati razvoj događaja. Svakodnevno ide reklama na talasima Radio Herceg Novog, tu je i reklama na talasima Radio Delfina. TV CG je izvijestio javnost o našem radu i postojanju u udarnom terminu Drugog Dnevnika TVCG (Datum), zatim je išla polučasovna emisija o nama takođe snimljena u našem prostoru. Prikazana je u okviru emisije "Putevi života" dana 01.10.2010.god. Televizija MBC je u nekoliko navrata (četiri puta) od rađanja ideje do svečanog otvaranja snimala priloge i prikazivala ih u okviru emisije "Hronika grada Herceg Novi".

Svečano otvaranje povjereno je našem resornom Ministru rada i socijalnog staranja g-dinu Suadu Numanoviću. Uradili smo i on-line prezentaciju. Na youtube smo postavili naša tri priloga koja su bili na tv:

<http://www.youtube.com/watch?v=eM0Fo7t91aA>

<http://www.youtube.com/watch?v=OZxeMST26E8>

<http://www.youtube.com/watch?v=XeBkRsN9dSM>

Napravili smo i našu prezentaciju na FACEBOOKU "NAŠA ID KARTICA". Pisali su o nama i na stranicama elektronske štampe kao i na stranici Vlade Crne Gore - Ministarstvo zdravlja rada i socijalnog staranja:

<http://www.minradiss.gov.me/pretraga/95601/Ministar-rada-i-socijalnog-staranja-dr-Suad-Numanovic-svecano-otvorio-Centar-za-radno-osposobljavanje-i-zaposljavanje-lica-sa-ra.html>

zatim na stranici Zavoda za zapošljavanje Crne Gore:

<http://www.zzzcg.org/home/detail.asp?iData=106968&iCat=42&iChannel=100&nChannel=Novosti>.

O nama je pisala i dnevna štampa - Dnevni listovi "Vjesti", "Pobjeda", "Dan" i "Večernje novosti" kao i lokalne novine "Novske Novine".

Odštampali smo i podijelili brojne flajere, a stalno se trudimo da za nas zna sve više ljudi i poslovnih partnera .

6. Rezultati dobre prakse

Opšti ciljevi projekta su :

- redefinisanje brige o osobama sa razvojnim teškoćama
- zapošljavanje nezaposlenih lica u oblasti socijalno osjetljive grupe

- posticanje saradnje između institucionalnog i van institucionalnog sektora (NVO)
- podsticanje i drugih oblika saradnje (volonteri, studenti)
- promovisanje i prihvatanje uticaja lokalne samouprave na politiku brige o osobama sa razvojnim teškoćama

Specifični ciljevi projekta su:

- mogućnost unapređenja i očuvanja stečenog znanja i radnih vještina kod osoba sa razvojnim teškoćama
- povećanje motivacije i odgovornosti osoba sa razvojnim teškoćama
- obezbjeđenje svih prava iz radnog odnosa
- sveživotno učenje i osamostaljivanje osoba sa razvojnim teškoćama
- potpuna profesionalna integracija osoba sa razvojnim teškoćama u društvenu zajednicu, njihova osposobljenost da samostalno istupe na tržište rada

Dobra praksa je tek počela. Rezultati su vidljivi. Djeca su srećna, pokazuju sve više interesovanja i motivacije. Zadovoljnija su i uspješnija iz dana u dan. Sem radnih navika, stekli su i nove vještine, postali su komunikativniji i rade sa sve više volje i želje da nauče nešto novo. Radimo puno materijala, razglednica koje nudimo tržištu, dobili smo i mašinu za štampu na šoljama, čašama, koricama i tvrdem materijalu pa će početi da rade i suvenire.

Putem radio i TV stanica, kroz pisane medije i on-line prezentacijom smo se predstavili široj javnosti i lokalnom građanstvu. Upoznati su sa našim radom, ali još uvijek postoji doza pradrasuda koje će se, nadamo se vremenom i stalnim oglašavanjem, prevazići. Sa našom praksom su upoznate ne samo okolne opštine već cijela Crna Gora i Evropa. Za sad još nije bilo primjene naše ideje u praksi, ali postoji veliko interesovanje.

Dobra praksa je riješila problem porodicama koje imaju djecu sa smetnjama u razvoju. Dio dana djeca provode radno. Savladali su puno novih navika i otkrili svoje vještine i sposobnosti.

Opština je dobila novu štampariju i novog partnera. Djeca dobijaju nadoknadu za posao koji obavljaju. U perspektivi može i da se otvori neko radno mjesto.

Postoji institucija koja se bavi osposobljavanjem i obukom djece sa smetnjama koja do sada nije postojala.

7. Resursi

Kompletna budžet na godišnjem nivou iznosi 94.000€ u okviru kojeg su uključene, pored nabavke mašina, repro materijal i četvero zaposlenih sa smetnjama u razvoju, jedno lice - vođa projekta i stručni saradnik, osoba po ugovoru, zatim plaćanje zakupa prostora i režije.

Rezultati dobre prakse tek predstoje. Opština nam je obezbjedila prostor, Ministarstvo nadoknadu i ovo je dobar primjer što se sve u partnerstvu može postići i da je to dobar način rada u ostvarenju jedne ideje.

8. Održivost dobre prakse

Projekat je planiran da traje tri godine sa tendencijom da preraste u trajno rješenje socijalne integracije osoba sa smetnjama u razvoju...pa samim rezultatima pokazaće se da su i osobe sa smetnjama u razvoju sposobne da uz malu pomoć društva samostalno žive, rade i budu korisni i sebi i drugima. Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji osoba sa invaliditetom (sl 49. od 18.8.2008. god), brojne subvencije namijenjene kako osobama sa invaliditetom tako i poslodavcima omogućavaju olakšanu održivost ovakvih radionica.

9. Podrška drugim jedinicama lokalne samouprave koji žele da preuzmu dobru praksu

U svakom slučaju, organizacijsku pomoć možemo da ponudimo kao i obuku osoba sa smetnjama u razvoju, kroz: savjete i stručnu pomoć i naravno naše iskustvo.

10. Naučene lekcije - preporuke

Bolje uradjen marketing, veći timski rad, i upornost. Prepreke su zanemarljive jer svi kojima se obratimo za pomoć rado nam izlaze u susret i žele pomoći.

Naravno materijalne okolnosti su kamen spoticanja, ali i to uz dobru volju i strpljenje možemo da prevaziđemo.

Treba istrajati i ne posustajati pa će ishod biti vidljiv i najbolja preporuka za nas, jer uvijek može više, bolje i drugačije.

Iz dana u dan učimo. Djeca su nepredvidljiva i treba puno raditi sa njima sa dosta strpljenja i sa stalnim ponavljanjem.

Ovakve institucije su investicije u budućnost. Ovakva kvalitetna i dostupna usluga obezbjeđuje podsticajne uslove za podršku, razvoj i zaštitu djece, ostvarivanje njihovih različitih potreba i njihov odgovoran odnos prema sopstvenoj egzistenciji.

USPOSTAVLJANJE LOKALNIH MEHANIZAMA ZA OSTVARIVANJE RODNE RAVNOPRAVNOSTI

Naziv jedinice lokalne samouprave:

OPŠTINA PLJEVLJA

Kratka informacija o jedinici lokalne samouprave (do 100 riječi):

Opština Pljevlja se nalazi na krajnjem sjeveru Crne Gore i zahvata oko 10 % površine države sa 1.346 km². Prema rezultatima popisa iz 2003. godine, opština ima 35.806, a grad 27.000 stanovnika. Pljevlja su multietnička i multikulturalna sredina u kojoj skladno, uz međusobno poštovanje i toleranciju žive Crnogorci, Srbi, Muslimani, Bošnjaci i ostali. Grad Pljevlja, pored svog ekonomskog razvoja, postaje prepoznatljiv i po modernoj i efikasnoj lokalnoj upravi u kojoj se realizacijom mnogobrojnih projekata, uz pomoć novih i stručnih kadrova ostvaruju svi principi moderne lokalne samouprave, a iznad svega poboljšavaju i unapređuju usluge koje lokalna uprava pruža građanima Pljevalja. Lokalnu upravu opštine Pljevlja čini 6 Sekretarijata, jedna uprava, jedna direkcija, informacioni centar i 4 stručne službe.

Sekretarijat za društvene djelatnosti vrši poslove koji se odnose na: sistem socijalne i dječje zaštite i druge zaštite (zaštitu lica sa invaliditetom, zaštitu boraca, ratnih i mirnodopskih vojnih invalida, u skladu sa zakonom i drugim propisima); praćenje i učestvovanje u obezbjeđenju uslova za ostvarivanje i unapređenje zdravstvene zaštite; razvoj sporta i fizičke kulture; organizaciju rada ustanova iz oblasti sporta i fizičke kulture; obezbjeđenje uslova za razvoj i unapređivanje kulture i umjetničkog stvaralaštva; književna, likovna, muzička, pozorišna, bibliotekarska, muzejska i informativna djelatnost; zaštita kulturnih dobara i kulturnog nasleđa; zaštita istorijskog nasleđa i unapređenje međuetničke i vjerske tolerancije; praćenje sistema obrazovanja u predškolskom, osnovnom i srednjem obrazovanju i obrazovanju djece sa posebnim potrebama; stipendiranje studenata; saradnju sa nevladinim organizacijama i udruženjima građana; suzbijanje i prevenciju narkomanije vršenje upravnog nadzora nad ustanovama i centrima kojima je povjereno vršenje poslova iz ovih oblasti; suzbijanje i prevenciju narkomanije, kao i druge poslove koji su mu određeni u nadležnost.

Sažeti prikaz primjera dobre prakse (do 200 riječi):

Odjeljenje za rodnu ravnopravnost je u saradnji sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori pokrenulo inicijativu da se uspostave principi rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori. Donešen je Zakon o rodnoj ravnopravnosti i Nacionalni plan aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti. Na osnovu toga uslijedilo je potpisivanje Memoranduma sa opštinama u Crnoj Gori. Memorandum sa opštinom Pljevlja potpisan je 2008. godine. Nakon potpisivanja Memoranduma, u Statut opštine Pljevlja ("Sl. list CG – opštinski propisi", 32/2009) unešena je odredba koja

se odnosi na formiranje Savjeta za rodnu ravnopravnost. Savjet za rodnu ravnopravnost formiran je pri Skupštini opštine Pljevlja u decembru 2009. godine ("Sl. list CG – opštinski propisi", 2/2010). Predsjednik opštine je formirao radnu grupu koja je pristupila izradi nacrtu Lokalnog plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti, koji je nakon izrade usvojen od strane odbornika/ca Skupštine u februaru 2010. godine ("Sl. list CG – opštinski propisi", 10/2010). Lokalni plan predstavlja razvojni dokument opštine Pljevlja, koji utvrđuje cjelovitu i usklađenu politiku opštine u cilju unapređenja rodne ravnopravnosti. Dokument definiše politiku jednakih mogućnosti, utvrđuje ciljeve, mjere i plan aktivnosti radi postizanja rodne ravnopravnosti, za period od 2010-2012. godine. Osnovana je Kancelarija za rodnu ravnopravnost pri Sekretarijatu za društvene djelatnosti opštine Pljevlja i imenovana je osoba koja obavlja poslove vezane za rodnu ravnopravnost. Pljevlja su prva opština u Crnoj Gori koja je usvojila Lokalni plan aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti, formirala Savjet za rodnu ravnopravnost, osnovala Kancelariju za rodnu ravnopravnost i imenovala osobu koja obavlja poslove vezane za pitanja rodne ravnopravnosti.

Osoba u jedinici lokalne samouprave zadužena za sprovođenje/koordinaciju projekta koji nominujete:

Mira Topović

Pozicija u jedinici lokalne samouprave:

Samostalna namještenica II – za rodnu ravnopravnost i saradnju sa nevladinim sektorom

Kontakt adresa:

Kralja Petra 48, Pljevlja

Telefon:

+382 69 471 342

e-mail:

mira.t@t-com.me

opstinapv@t-com.me

Potvrđujem da su podaci u prijavi istiniti.

Predsjednik opštine

dr Filip Vuković

Informacije o primjeru dobre prakse

1. Glavni problemi opštine

Pri Sekretarijatu za društvene djelatnosti, pri kojem i radi Kancelarija za rodnu ravnopravnost vrše se poslovi koji se odnose na obrazovanje, sport, kulturu, NVO, Kancelarija za prevenciju narkomanije, pitanja mladih, boračku i invalidsku zaštitu, zdravstvenu zaštitu, socijalno obezbjeđenje, kategorizaciju djece sa smetnjama u razvoju... Prilično veliki broj oblasti koje se realizuju u pomenutom Sekretarijatu čine da se uoče problemi sa kojima se suočavaju marginalizovane grupe kao što su žene, lica sa invaliditetom, beskućnici, zavisnici od narkomanije, mladi, vojni invalidi... Iako se Sekretarijat bavi ovim poslovima, bavi se neorganizovano, bez strateških dokumenata kojima bi se regulisale ove oblasti.

Kada je od Odjeljenja za rodnu ravnopravnost krenula inicijativa o uspostavljanju mehanizama za postizanje rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou, prepoznato je da te aktivnosti može sprovoditi Sekretarijat za društvene djelatnosti, koji će na organizovan način sprovoditi principe rodne ravnopravnosti u okviru svih oblasti kojima se bavi kako Sekretarijat, tako i opština Pljevlja.

Nacionalnim planom aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti obuhvaćeni su problemi na državnom nivou, dok je na lokalnom nivou izvršeno istraživanje i analiza postojeće situacije, gdje se moglo doći do zaključaka da u našoj opštini ne postoji ravnopravnost polova (navedeno u uvodnom dijelu Lokalnog plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti).

2. Opis problema koji je primjer dobre prakse treba da riješi

Prema popisu stanovništva iz 2003. godine opština Pljevlja ima ukupno 35.806 stanovnika. Od tog broja je 18.246 ili 50,96% žena i 17.560 muškaraca ili 49,04%. Prema istraživanju u opštini došli smo do sljedećih podataka:

- nepismeno je 1.316 stanovnika (1.187 ž i 128 m)
- u 16 škola u Pljevljima zaposlene su 482 osobe (311 ž i 271 m)
- rukovodeća lica (direktor, pomoćnik direktora, sekretar) u osnovnim i srednjim školama čine muškarci 65,71%, a žene 34,29%. Direktori su uglavnom muškarci – 83,33%, pomoćnici takođe - 83,33%, dok poslove sekretara uglavnom obavljaju žene – 81,25%
- skupštinu čini 35 odbornika/ca, od toga su 3 žene. Skupština ima 11 radnih tijela od kojih je 10 predsjednika muškarci i jedna žena. Predsjednik Skupštine, predsjednik opštine i potpredsjednici su muškarci
- u lokalnoj upravi zaposleno je 244 službenika/ca i namještenika/ca (126 muškaraca ili 51,64% i 118 žene ili 48,36%). Starješine čine 75% muškarci dok su 25% žene.
- opština je osnivač 6 javnih preduzeća iz oblasti putne, stambene i komunalne infrastrukture i 4 javne ustanove iz oblasti kulture i sporta, u kojima su 100% direktori muškarci

- na evidenciji Zavoda za zapošljavanje - Pljevlja nalazi se 43,97% žena i 56,03% muškaraca, dok po podacima Centra za socijalni rad ima 56,31% muškaraca i 43,69% žena korisnika materijalnog obezbjeđenja porodice
- u opštini Pljevlja aktivna su 22 sportska kluba, od kojih su samo 3 ženska i javni servis čiji je direktor muškarac

Iz istraživanja se može zaključiti da su žene manje zastupljene na rukovodećim mjestima i mjestima odlučivanja. Razlog nastanka ovakve pojave je patrijarhalna sredina i tradicija da muškarci treba da rade i brinu o porodici, dok žene treba da imaju ulogu majke i domaćice. Samim tim, ciljna grupa u našem primjeru dobre prakse jesu žene.

3. Ciljevi dobre prakse

Usvajanjem Lokalnog plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti, formiranjem Savjeta za rodnu ravnopravnost i imenovanjem osobe za rodnu ravnopravnost, cilj nam je da kroz ove mehanizme unaprijedimo položaj žena kao ranjive i marginalizovane grupe koja nije dovoljno uključena u život zajednice i koja nema jednake mogućnosti za zapošljavanje, obrazovanje, odlučivanje ili neko drugo pravo, kroz poštovanje međunarodne i domaće regulative koja se odnosi na tu oblast i da na taj način utičemo na podizanje svijesti zajednice, a naročito žena o značaju ravnopravnosti i muškaraca i žena, kroz konkretne aktivnosti kojima ćemo ostvariti cilj.

Cilj nam je, takođe, da promoviramo veće učešće žena u političkom, kulturnom, sportskom, obrazovnom, i svim oblastima života, sa posebnim akcentom na zapošljavanje žena, pokretanje preduzetništva i slobodan izbor žena na svoje mišljenje i odlučivanje.

4. Iniciranje i priprema dobre prakse

Inicijativu za rješavanje problema pokrenulo je Odjeljenje za rodnu ravnopravnost u saradnji sa misijom OEBS-a u Crnoj Gori. Nakon donošenja Zakona o rodnoj ravnopravnosti i Nacionalnog plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti, uslijedilo je potpisivanje Memoranduma sa opštinama u Crnoj Gori. Između ostalih, i opština Pljevlja je 2008. godine potpisala Memorandum o saradnji sa Odjeljenjem za rodnu ravnopravnost i misijom OEBS-a u Crnoj Gori. Opština se, potpisivanjem istog obavezala da će uspostaviti mehanizme za postizanje rodne ravnopravnosti.

Nakon toga, pristupilo se sprovođenju Memoranduma, odnosno uspostavljenju mehanizama na lokalnom nivou. U Statut je unešena odredba koja se odnosi na formiranje Savjeta za rodnu ravnopravnost. Savjet je formiran pri Skupštini opštine Pljevlja u decembru 2009. godine. Savjet broji 5 članova.

Predsjednik opštine je imenovao radnu grupu koja je pristupila izradi nacrtu Lokalnog plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti. Radna grupa je izvršila istraživanje i analizu postojeće situacije u našoj opštini i na osnovu tih podataka izradila nacrt Lokalnog plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti. Isti je usvojen od strane odbornika/ca Skupštine u februaru 2010. godine. Imenovana je osoba koja obavlja poslove vezane za rodnu ravnopravnost, koja radi pri formiranoj Kancelariji za rodnu ravnopravnost Sekretarijata za društvene djelatnosti opštine Pljevlja.

Lokalni plan aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti je u potpunosti usklađen sa Zakonom o rodnoj ravnopravnosti i Nacionalnim planom aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti.

Osnovni razlog pokretanja ovakve inicijative jeste da se na lokalnom nivou u potpunosti implementira Zakon o rodnoj ravnopravnosti i Nacionalni plan aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti kako bi se na lokalnom nivou promijenilo stanje o učešću žena, povećala vidljivost žena na mjestima odlučivanja i u političkom životu, kao i žena preduzetnica te taj način ispoštovali principi rodne ravnopravnosti, kao i sva zakonska dokumenta koja kažu da su žene i muškarci jednaki, tj. da su svi ljudi jednaki u svojim pravima i obavezama.

Korisnici primjera dobre prakse su, pored žena i svi građani naše zajednice, jer se sprovođenjem rodne ravnopravnosti stvaraju mogućnosti izjednačavanja žena i muškaraca i njihova ravnopravna zastupljenost u svim sferama života.

5. Realizacija dobre prakse

U cilju ostvarivanja principa rodne ravnopravnosti realizovane su sljedeće aktivnosti: potpisivanje Memoranduma, izmjena Statuta opštine, formiranje Savjeta za rodnu ravnopravnost, formiranje radne grupe za izradu nacрта Lokalnog plana, usvajanje Plana, osnivanje Kancelarije za rodnu ravnopravnost i imenovanje osobe zadužene za pitanja rodne ravnopravnosti u opštini.

U decembru 2008. godine opština je potpisala Memorandum o saradnji sa Odjeljenjem za rodnu ravnopravnost i misijom OEBS-a u Crnoj Gori gdje se opština obavezala da će sprovoditi politiku rodne ravnopravnosti. S obzirom da je u Statut opštine u julu 2009. godine unešena odredba o formiranju Savjeta za rodnu ravnopravnost, političke partije su predložile lica za članove Savjeta i u decembru 2009. godine Skupština je izabrala Savjet za rodnu ravnopravnost koji je sastavljen od 5 članova.

U toku svih ovih aktivnosti, petočlana radna grupa koju je imenovao predsjednik opštine Pljevlja, čiji je zadatak bio izrada nacрта Lokalnog plana vršila je istraživanje i analizu postojećeg stanja u Pljevljima. Nakon izvršene analize, radna grupa je definisala ciljeve, mjere i aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti, koje su uvrštene u Lokalni plan. Lokalni plan predstavlja razvojni dokument opštine Pljevlja, koji utvrđuje cjelovitu i usklađenu politiku opštine u cilju unapređenja rodne ravnopravnosti. Dokument definiše politiku jednakih mogućnosti, utvrđuje ciljeve, mjere i plan aktivnosti radi postizanja rodne ravnopravnosti, za period od 2010-2012. godine. Lokalni plan pokriva sljedeće oblasti: obrazovanje, zdravlje, nasilje u porodici, ekonomija i održivi razvoj, politika i odlučivanje, mediji, kultura i sport. Lokalni plan aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti je ponuđen na skupštinsko usvajanje i isti je usvojen 26.02.2010. godine. Pri Sekretarijatu za društvene djelatnosti opštine formirana je Kancelarija za rodnu ravnopravnost i imenovana osoba zadužena za rodnu ravnopravnost.

Partneri opštine u realizaciji primjera dobre prakse bili su Odjeljenje za rodnu ravnopravnost i misija OEBS-a u Crnoj Gori, dok smo tokom realizacije svih navedenih aktivnosti imali potpunu podršku medija. Navedeni partneri pružili su stručnu i tehničku pomoć prilikom izrade Lokalnog plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti i osposobljavanja radne grupe i službenice koja će raditi na poslovima rodne ravnopravnosti.

Proces primjene dobre prakse vodila je opština Pljevlja, odnosno predstavnice Sekretarijata za društvene djelatnosti koje su nakon niza seminara i obuka počele sa inicijativama na lokalnom nivou. Prva inicijativa za uspostavljanje mehanizama krenula je od Odjeljenja za rodnu ravnopravnost i OEBS-a, odmah je prihvaćena i nastavljeno je sa aktivnostima u opštini Pljevlja, odnosno pri Sekretarijatu za društvene djelatnosti, u okviru kojeg je i formirana Kancelarija za rodnu ravnopravnost i imenovana službenica koja obavlja poslove vezane za rodnu ravnopravnost. Primjena dobre prakse je počela je od potpisivanja Memoranduma, pa sve preko formiranja radne grupe, imenovanja osobe zadužene za rodnu ravnopravnost, formiranja Savjeta za rodnu ravnopravnost, izrade nacrtu Lokalnog plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti, njegovog usvajanja u Skupštini. Lokalni plan je usvojen za period od dvije godine, i to od 2010-2012 godine. Lokalni plan aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti se implementira i kontinuirano se sprovode predviđene aktivnosti jer je postizanje rodne ravnopravnosti proces koji traje. Teškoća prilikom izrade, usvajanja i implementacije Lokalnog plana nije bilo. Praksa je u potpunosti primijenjena jer je opština u vrlo kratkom periodu uspostavila sve mehanizme za postizanje rodne ravnopravnosti, koji će kontinuiranim radom sprovoditi predviđene aktivnosti kako bi se u potpunosti ostvario navedeni cilj.

Građani su putem medija bili upoznati sa aktivnostima koje se sprovode, a na zvaničnom sajtu opštine je postavljen Lokalni plan aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti.

6. Rezultati dobre prakse

O rješenom problemu ne možemo da govorimo, jer je rješavanje istog dugotrajan proces na kojem treba kontinuirano raditi. Dobra praksa utiče i uticaće na taj način što će se implementacijom Lokalnog plana aktivnosti raditi na postizanju rodne ravnopravnosti i na to da ista prava imaju i muškarci i žene. Dobra praksa je uticala na predstavnike lokalne vlasti, pripadnike političkih partija i sve građane, a naročito građanke Pljevalja koje su ciljna grupa primjera dobre prakse. Naša sredina važi za malu i patrijarhalnu, gdje su uloge u podjeli poslova podijeljene na muške i ženske, tako da je ovaj prvi korak od značaja, jer je problem prepoznat, izniet javnosti i krenulo se u rješavanje istog. Na organizaciju uprave ovaj primjer je uticao pozitivno jer je u odnosu na vrijeme izrade Akcionog plana i svih pomenutih aktivnosti povećan broj žena na mjestima Načelnica u sekretarijatima opštine. Skupština opštine u odnosu na prošlu godinu ima jednu odbornicu više, dok je tokom izborne kampanje na listama političkih partija bio veći broj žena u odnosu na prethodne godine. U oblasti obrazovanja, gdje su na pozicijama direktora bili isključivo muškarci, sada imamo jednu ženu – direktorku. Smatramo da su od primjera dobre prakse, odnosno uspostavljanja lokalnih mehanizama za postizanje rodne ravnopravnosti i sprovođenja aktivnosti svi stanovnici naše zajednice imali koristi. U najvećem broju, koristi su imale žene, ali i muškarci, kao i institucije i lokalna zajednica u cjelini.

Zvanična evidencija o rezultatima dobre prakse postoji i objavljena je u Službenim listovima RCG – opštinski propisi jer su sve aktivnosti bile povezane sa donošenjem dokumenata u Skupštini. Evidencija o postojanju Kancelarije za rodnu ravnopravnost i službenici za rodnu ravnopravnost nalazi se kod Uprave za kadrove Opštine Pljevlja. S obzirom da lokalna televizija prenosi skupštinska zasijedanja, građani naše lokalne zajednice su upoznati sa svim aktivnostima dobre prakse. Lokalni plan aktivnosti objavljen je i na sajtu opštine Pljevlja, dok službenica zadužena za poslove rodne ravnopravnosti vodi evidenciju o aktivnostima iz Akcionog plana i njihovoj implementaciji.

Dobra praksa je prezentovana u medijima. Građani naše opštine su upoznati sa primjerom dobre prakse, naročito putem televizijskog prenošenja Skupštine. Građani naše lokalne zajednice su zadovoljni aktivnostima koje su se sprovele, a odnose se na izjednačavanje muškaraca i žena.

Druge opštine su upoznate sa našim primjerom dobre prakse, jer smo bili prva opština koja je izradila nacrt Lokalnog plana, a i prva opština u Crnoj Gori u kojoj je plan usvojen. Prva je osnovala Kancelariju za rodnu ravnopravnost i imenovala osobu zaduženu za obavljanje poslova koji se odnose na rodnu ravnopravnost. Drugim opštinama smo pomogli u nekim dijelovima izrade Lokalnog plana, u vidu predočavanja aktivnosti i plana koji je kod nas usvojen, kako bi i oni u svojim opštinama izradili lokalne planove. Na osnovu stečenog znanja i iskustva koje smo mi stekli u toku rada, primjer dobre prakse predložili smo drugim opštinama, predložili im sa kojim izazovima smo se mi susreli u toku rada, kako bismo njima olakšali taj rad, mada svaka opština ima svoje specifičnosti i potrebe. Druge jedinice lokalne samouprave će koristiti naš primjer dobre prakse kroz to, da u svojim sistematizacijama sprovedu rodno senzitivni jezik, zatim da na rukovodećim mjestima postave žene.

Kako u opštini Pljevlja nije bilo strategije niti plana koji bi se odnosio na kontinuirano poboljšanje položaja žena u našoj opštini, to je donošenje Lokalnog plana, kao i uspostavljanje lokalnih mehanizama doprinijelo tome da sada postoje dokumenti na osnovu kojih se može organizovati stalna briga o ženama. Na osnovu ovog dokumenta kao i mehanizama uspostavljenih na lokalnom nivou sprovodiće se mnogobrojne aktivnosti koje će doprinijeti da se poboljša položaj žena u našoj zajednici i da se ostvare principi rodne ravnopravnosti.

Promovisanje rodne ravnopravnosti skrenulo je pažnju javnosti na žene, kao manje zastupljeni pol, te učinilo da problem bude vidljiv.

7. Resursi

Što se tiče sredstava iz opštine, stavljeni su na raspolaganje kadrovski potencijali, kao i korišćenje prostor i tehnika kojima opština raspolaže, kao i neophodan kancelarijski materijal, korišćenje službenih vozila. Budžet opštine je korišćen u tom smjeru što su nam plaćali dnevnice prilikom odlaska na službena putovanja i na obuke.

Znatnu pomoć u finansijskim sredstvima, kao i u obukama koje su sprovedene pružila je misija OEBS-a u Crnoj Gori, kao i Odjeljenje za rodnu ravnopravnost Ministarstva za ljudska i manjinska prava.

Dobra praksa nije prouzrokovala štetu u opštinskom Budžetu jer ni radna grupa koja je radila na izradi Lokalnog plana nije imala nadoknadu za taj rad izvan redovnih primanja.

8. Održivost dobre prakse

Primjena dobre prakse će biti nastavljena, jer samim usvajanjem Lokalnog plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti otpočet je samo niz aktivnosti koje su planirane kako bi se sprovodila rodna ravnopravnost. Izvori finansiranja će biti Budžet opštine Pljevlja, OEBS, zatim donatori kod kojih planiramo aplicirati projektima koji se odnose na

rodnu ravnopravnost. Efekti će se osjetiti implementacijom akcionog plana kroz koji će se sprovesti i Zakon o rodnoj ravnopravnosti i stvoriti uslovi u zajednici da se ostvari rodna ravnopravnost. Kao mehanizmi primjene dobre prakse jesu usvojen Lokalni akcioni plan za postizanje rodne ravnopravnosti, zatim imenovanje osobe zadužene za rodnu ravnopravnost, kao i skupštinsko tijelo Savjet za rodnu ravnopravnost.

Nakon isteka od dvije godine, na koliko je pisan ovaj Lokalni plan, opština planira da izradi plan za sljedeći period. Takođe, planiramo da u Budžet opštine Pljevlja uvrstimo stavke koje se odnose na finansiranje aktivnosti predviđenih Lokalnim planom.

9. Podrška drugim jedinicama lokalne samouprave koji žele da preuzmu dobru praksu

Da bi se počelo sa postizanjem rodne ravnopravnosti i uspostavljanja mehanizama na lokalnim nivoima, treba da postoji jasna volja u organima lokalne samouprave da se u njima imenuju lica i tijela koja će obavljati poslove vezane za rodnu ravnopravnost i inicirati uspostavljanje mehanizama i donošenje dokumenata. Da bismo pomogli drugim opštinama mi smo spremni da im ponudimo materijale, obuke, lične kontakte, razmjene iskustava, savjete i stručnu pomoć i predložimo im korake pomoću kojih smo mi došli do ovih rezultata.

10. Naučene lekcije - preporuke

Problem neravnopravnosti polova i žena kao manje zastupljenog pola je problem koji seže daleko u prošlost. Zato je i njegovo rješavanje dugotrajan proces koji se mora u kontinuitetu sprovesti i u koji moraju svi da se uključe. Princip rodne ravnopravnosti znači ravnopravnu podjelu odgovornosti i prava u svim domenima života, kao i u oblastima odlučivanja.

Kada bismo opet radili na primjeru dobre prakse trudili bismo se da uključimo još veći broj subjekata iz naše lokalne zajednice, kako bismo na taj način doprinijeli većoj zainteresovanosti i podizanju svijesti zajednice. Potrebno je i od početka u Budžet opštine uvrstiti stavke koje se odnose na finansiranje aktivnosti iz Lokalnog plana, kako bi na taj način i odbornici, i građani bili upoznati sa problem koji se, ipak, mora finansirati i od početka raditi na tome da opštinski Budžet bude rodno senzibilisan u svim oblastima.

Neophodno je da lice zaduženo za pitanja rodne ravnopravnosti kontinuirano radi na svom daljem usavršavanju po ovim pitanjima, i da svoja znanja prenosi Savjetu za rodnu ravnopravnost, kako bi na pravi način došli do krajnjeg cilja.

Pri sprovođenju primjera dobre prakse nijesmo naišli ni na kakve probleme, ali naravno vjerovatno će ih biti s obzirom da je naša sredina mala, jer postoje i razne predrasude i predubjeđenja, kao i nerazumijevanje, ali ćemo započeti proces nastaviti i dosljedno sprovesti.

PLAN AKCIJA U OBLASTI INVALIDNOSTI ZA OPŠTINU KOTOR - (LPAI) (2010-2015)

Naziv jedinice lokalne samouprave:

OPŠTINA KOTOR

Kratka informacija o jedinici lokalne samouprave (do 100 riječi):

Opština Kotor je teritorijalna jedinica i tip lokalne samouprave u kojoj se ostvaruje lokalna samouprava radi zadovoljavanja potreba od neposrednog i zajedničkog interesa za lokalno stanovništvo.

Teritoriju Opštine Kotor čine Stari grad Kotor, Dobrota, Muo, Škaljari, Risan, Perast, Prčanj, Kostanjica, Donji Morinj, Gornji Morinj, Bunovići, Lipci, Strp, Ledenice, Knežlaz, Unijerina, Zvečava, Malov Do, Dragalj, Han, Pištet, Gornji Orahovac, Donji Orahovac, Dražin Vrt, Veliki Zalazi, Mali Zalazi, Špiljari, Donji Stoliv, Gornji Stoliv, Kavač, Mirac, Čavori, Koložun, Dub, Sutvara, Nalježići, Pelinovo, Šišići, Prijeradi, Bratešići, Gorovići, Lastva Grbaljska, Višnjeva, Krimovica, Ukropci, Trešnjica, Kubasi, Glavati, Kovači, Zagora, Glavatičići, Lješevići, Bigova, Vranovići, Pobrđe i Radanovići.

Opština Kotor je pravno lice sa pravima i obavezama utvrđenim Ustavom, Zakonom i Statutom. Sjedište Opštine je u Kotoru, Stari grad br. 317. Opštinu predstavlja i zastupa predsjednik opštine. Opština ima imovinu i svoje prihode, kojima samostalno raspolaže, u skladu sa zakonom.

Opština ostvaruje i razvija privrednu, kulturnu i drugu saradnju sa gradovima i opštinama u zemlji i inostranstvu u skladu sa zakonom i ovim Statutom. Rad organa Opštine i javnih službi je dostupan javnosti. Opština samostalno obavlja poslove lokalne samouprave koji su od neposrednog i zajedničkog interesa za lokalno stanovništvo, u skladu sa zakonom i Statutom.

Sažeti prikaz primjera dobre prakse (do 200 riječi):

Lokalni plan akcija u oblasti invalidnosti (LPAI) u opštini Kotor, predstavlja srednjoročni plan aktivnosti svih društvenih aktera u Opštini Kotor, osnažujući temelj građanskog društva kome Opština Kotor teži, a uspješnost realizacije ovog strateškog cilja biće moguće mjeriti i stepenom ispunjenja ciljeva koje ovaj akcioni plan postavlja.

Lokalni plan akcija u oblasti invalidnosti (LPAI) predstavlja plan koji povezuje niz akcija i mjera koje treba da budu sprovedene da bi se na odgovarajući način odgovorilo na potrebe i prava svih osoba sa invaliditetom u jednoj lokalnoj zajednici.

LPAI u opštini Kotor predstavlja razvojni dokument koji je kreiran u partnerstvu Opštine Kotor i Koalicije organizacija osoba sa invaliditetom. Proces izrade LPAI se odvijao kroz uključivanje svih zainteresovanih subjekata u zajednici koji se bave potrebama osoba sa invaliditetom. Lokalni plan akcija u oblasti invalidnosti (LPAI) u opštini Kotor je obaveza društva da obezbijedi svim građanima da u najmanjoj mogućoj mjeri osjete posljedice

invaliditeta putem aktivne podrške zdravom načinu života, adekvatnih zdravstvenih ustanova i usluga, rehabilitacije, sigurnijeg životnog okruženja i zajednice koja je spremna da osobama sa invaliditetom pruži podršku. Da bi navedeno moglo da se primjenjuje u svakodnevnicima, potrebno je obezbijediti pružanje kvalitetnih i inovativnih usluga te osnaživanje mjera koje se već primjenjuju, a definisane su nacionalnom Strategijom za integraciju osoba sa invaliditetom u Crnoj Gori, s ciljem poboljšanja kvaliteta života osoba s invaliditetom.

Osoba u jedinici lokalne samouprave zadužena za sprovođenje/koordinaciju projekta koji nominujete:

Ljiljana Jovović

Pozicija u jedinici lokalne samouprave:

Sekretar za kulturu i društvene djelatnosti

Kontakt adresa:

Opština Kotor, Stari grad 317
85330 Kotor

Telefon:

+382 32 325 874
+382 69 272 115

e-mail:

mira.t@t-com.me
opstinapv@t-com.me

Potvrđujem da su podaci u prijavi istiniti.

Predsjednik opštine

Marija Čatović

Informacije o primjeru dobre prakse

1. Glavni problemi opštine

Prema podacima popisa stanovništva iz 2003. god. (posljednja god. Statistički obuhvaćena), u Kotoru živi 22.947 stanovnika. Rezultati popisa ukazuju da je demografsko starenje zahvatilo Crnu Goru, pa i opštinu Kotor. Prosječna starost u Kotoru dostigla je 38,1 godina.

Na zaposlenje u opštini Kotor čeka 126 lica ili 13, 86% nezaposlenih mladih od 29 godina. Od ukupno 909 nezaposlenih mladih lica, u starosnoj grupi 15-30 god, na dan 1. 09. 2009. god, bilo je 145 lica ili 16%.

U ukupnoj nezaposlenosti, mlade osobe sa invaliditetom/hendikepom učestvuju sa 5%, u kategoriji uzrasta 15-30god. to je cifra od 7 lica.

Neadekvatna pravna regulativa je doprinijela društvenom isključivanju osoba sa invaliditetom. Najprije, pravna regulativa često ne uspijeva da zaštiti prava osoba sa invaliditetom, pa se time stvaraju prepreke koje spriječavaju osobe sa invaliditetom da dobiju jednake mogućnosti. Ovakva situacija je prepoznata i u našoj zajednici, a vidljiva je pri samom čitanju pravnih akata javnih ustanova i drugih pravnih lica. Problemi često nastaju kada se zakon ili drugi propisi primjenjuju zbog:

- način na koji su sastavljene određene odredbe propisa;
- zbog opterećenosti nepotrebnog administrativnih procesa;
- neodgovarajuće i/ili laičko tumačenje zakona;
- slabo nadziranje primjene zakona;
- neadekvatnog omogućavanja pristupa propisu.

Isključivanje ima različite ishode, uključujući:

- povećanje siromaštva
- slabiju pristupačnost obrazovanju
- povećanje nezaposlenosti
- povećanje nepismenosti.

Kao osnov za izradu LPAI, upotrebljena su rješenja proklamovana usvojenim domaćim i međunarodnim dokumentima, koja pitanja tretmana osoba sa invaliditetom ne postavljaju kao segment socijalne politike, već kao pitanje poštovanja ljudskih prava. Neosporno je da takvo savremeno i uspješno društvo kome Opština Kotor teži kao strateškom cilju, podrazumijeva ne samo materijalno blagostanje, već zajednicu zadovoljnih pojedinaca koji uživaju puno učešće u svim segmentima društva.

Lokalni plan akcije u oblasti invalidnosti za opštinu Kotor je u skladu sa principima definisanim u Rezoluciji Ujedinjenih nacija br. 48/96 kojom su definisana Standardna pravila Ujedinjenih nacija o izjednačavanju mogućnosti za osobe sa invaliditetom (SPUN), Međunarodnom konvencijom o pravima osoba sa invaliditetom, Agendom 22 - jedna od mogućih metoda primjene SPUN-a i Nacionalnom strategijom za integraciju osoba sa invaliditetom u Crnoj Gori koju je Vlada donijela 2007. godine i koja definiše mjere i prioritetne akcije za period od 2008.-2016. godine. Ustavom Države Crne Gore,

najvišim pravnim aktom, jemče se ljudska i manjinska prava i kao takva, neposredno se primenjuju. Država jemči ravnopravnost žena i muškaraca i razvija politiku jednakih mogućnosti.

Strategija razvoja i redukcije siromaštva, koju je Vlada Crne Gore usvojila 6. novembra 2003.godine predviđa mjere i aktivnosti koje trebaju da se sprovedu kako bi se suzbilo siromaštvo. U ovom dokumentu osobe sa invaliditetom apostrofirane su kao jedna od najugroženijih kategorija stanovništva u Crnoj Gori.

Strategija za integraciju osoba sa invaliditetom u Crnoj Gori predstavlja dugoročni strateški plan djelovanja svih socijalnih aktera u Crnoj Gori, kao budućeg razvijenog građanskog društva, integrisanog u savremene civilizacijske tokove i širu međunarodnu zajednicu. Ciljevi Strategije ustanovljeni su za period od 2008 – 2016. godine, sa akcionim planovima koji će se donositi za periode od po dvije godine.

Strategija za integraciju osoba sa invaliditetom obezbjeđuje promovisanje osnovnih ljudskih prava i temeljnih sloboda ovih lica, kao i poštovanje socijalne pravde, dostojanstva i vrijednosti svake osobe. Strategija za integraciju osoba sa invaliditetom se odnosi na sve OSI, bez obzira na vrijeme i okolnosti nastanka oštećenja. U Strategiji naglasak je stavljen na prijedlog mjera kojima će se utvrditi aktivnosti koje će imati za cilj praćenje sprovođenja i realizacije osnovnih ciljeva strategije.

LPAI nastao je upravo u procesu poređenja i analiziranja popisa i on mora da ponudi rješenja kako da se premoste neslaganja između resursa zajednice usmjerenih ka OSI i njihovih potreba, odnosno koje mjere i servise je potrebno razviti za one potrebe OSI za koje lokalna vlast nije imala adekvatan odgovor. Krajnji cilj planiranja politike u oblasti invalidnosti od strane lokalnih vlasti MORA BITI da se mjere i programi za osobe sa invaliditetom uvedu u redovan sistem.

2. Opis problema koji primjer dobre prakse treba da riješi

Osobe s invaliditetom su članovi društva i imaju pravo da žive u svojim lokalnim zajednicama, i shodno tome, da dobiju potrebnu podršku unutar sistema obrazovanja, zdravstva, zapošljavanja i društvenih servisa. Kako osobe s invaliditetom ostvaruju jednaka prava, one treba da imaju i iste obaveze. Postizanjem ovih prava, društva treba da povećavaju svoja očekivanja od osoba s invaliditetom. Kao dio procesa za izjednačavanje mogućnosti, treba pomoći osobama s invaliditetom da prihvate punu odgovornost kao članovi društva.

U Kotoru osobe sa invaliditetom su se prepoznavale kao kategorija stanovništva isključena iz gotovo svih oblasti društvenog života. Živjele su u okruženju diskriminacije, predrasuda, neinformisanosti i neadekvatne socijalne zaštite. Suočena su sa brojnim arhitektonskim barijerama, naime objekti od ključnog značaja za život OSI su nepristupačni ili djelimično pristupačni. Jedan od bitnih razloga za njihov marginalizovan položaj je nizak nivo svijesti o njihovim potrebama, pravima i mogućnostima kako u društvenom okruženju, tako i kod OSI. Zato je većina OSI bila socijalno isključena i nije pokušavala da postane aktivan i koristan član društva. Iako je činjenica da OSI imaju ozbiljne zdravstvene probleme, to nije odredilo adekvatan stav društva, pa ni lokalne zajednice u smislu formiranja servisa podrške, omogućavanja rehabilitacije itd. U Opštini nijesu postojali zvanični podaci o broju OSI koje su zbog neadekvatne politike u oblasti obrazovanja bili isključeni iz sistema obrazovanja.

Oblasti koje obrađuje ovaj Plan su:

1. Podizanje nivoa svijesti
2. Medicinska zaštita
3. Rehabilitacija
4. Službe podrške
5. Pristupačnost
6. Sport i rekreacija
7. Organizacije OSI
8. Obrazovanje

* * *

Ravnopravan položaj osoba sa invaliditetom u odnosu na ostale građane zahtijeva kontinuirane akcije protiv diskriminacije. Diskriminacija po osnovu invaliditeta označava takvo postupanje prema osobama sa invaliditetom koje je različito od postupanja prema ostalima i to samo zbog njihovog invaliditeta. Diskriminacija takođe označava uskraćivanje prava ovim osobama zbog njihovog hendikepa, što ih onemogućava da kao i ostali građani, nesmetano uživaju ljudska prava koja se stiču rođenjem. Borba protiv diskriminacije se odvija primjenom antidiskriminacionih zakona.

Međutim, ako imamo dobar antidiskriminacioni Zakon, to ne znači da smo došli do punog uključenja osoba sa invaliditetom u sve sfere života. Da bi to postigli potrebno je sprovoditi aktivnosti ka izjednačavanju mogućnosti koje zapravo predstavljaju pozitivne mjere i afirmativne akcije kojima društvo pokušava da obezbijedi potpunu uključenost osoba sa invaliditetom u društvo (npr. osnivanje fonda iz kojeg će se finansirati prilagođavanje radnih mjesta na kojima će raditi osobe sa invaliditetom, ili postepena, sistematična, kontinuirana rekonstrukcija javnih objekata koja nijesu pristupačna).

Postoji ozbiljan nedostatak pouzdanih informacija o broju OSI na području opštine Kotor. Statistike su nepouzđane iz sledećih razloga:

- postoje različite definicije invaliditeta;
- postoji ozbiljan nedostatak znanja o različitim tipovima invaliditeta;
- koriste se različite tehnologije ispitivanja da bi se prikupile informacije;
- postoje negativni socijalni stavovi prema osobama sa invaliditetom;
- uslužna infrastruktura za osobe sa invaliditetom u seoskim oblastima je slaba.

Isključivanje koje su iskusile osobe sa invaliditetom i njihove porodice rezultat je niza faktora, na primjer:

- društveni stavovi koji su stvorili stereotipe o osobama sa invaliditetom kao osobama koje treba izdržavati i o njima brinuti ili čak da o njima nije vrijedno brinuti i da se one ne smatraju djelom društva;
- profesionalna sklonost prema specijalizovanim i izolovanim službama, često za ljude sa specifičnim oštećenjima, koje pretpostavljaju da osobe sa invaliditetom ne mogu društveno niti ekonomski biti integrisane u društvo;
- slab pravni okvir, koji je sankcionisao i pojačavao prepreke isključivosti u raznim oblastima (npr. zapošljavanje, obrazovanje).

Projektom za izradu baze podataka za OSI na području opštine Kotor obuhvaćeno je nešto preko 200 OSI koji su dostavili validne anketne upitnike. Prema našim saznanjima određeni broj OSI ostao je neobuhvaćen ovim projektom, ali na osnovu dobijenih podataka može se dobiti jasna slika o kategorijama invalidnosti, prosječnoj starosnoj dobi OSI, iskazanim potrebama za rehabilitacijom, tuđom pomoći i njezi, ortopedskim pomagalicama, materijalnom pomoći, neriješenim stambenim pitanjima i sl.

3. Ciljevi dobre prakse

Primjer dobre prakse, izrada, usvajanje i primjena Lokalnog plana akcija u oblasti invalidnosti za opštinu Kotor ima za cilj uspostavljanje i primjenu mehanizama za sistemsko rješavanje problema sa kojima se suočavaju osobe sa invaliditetom. Lokalni plan akcija u oblasti invalidnosti je strateški dokument koji povezuje konkretne mjere i akcije koje treba preduzeti da bi se na odgovarajući način odgovorilo na potrebe i prava osoba sa invaliditetom u lokalnoj zajednici, a u skladu sa resursima i razvojem zajednice. Plan sadrži identifikovane potrebe osoba sa invaliditetom, postojeće resurse, opis rješenja, mjere i korake koje treba preduzeti, vremenske rokove za realizaciju definisanih aktivnosti, subjekte odgovorne za sprovođenje mjera i izvore finansiranja, a kroz osam prioritarnih oblasti. Ove oblasti su: pristupačnost, službe za podršku, podizanje nivoa svijesti, organizacije osoba sa invaliditetom, obrazovanje, sport i rekreacija, rehabilitacija i medicinska zaštita.

Obzirom da se konkretni problemi ljudi najbrže i najpotpunije rješavaju tamo gdje nastaju - na lokalnom nivou i obzirom da se ni najbolji resursi ne mogu efikasno iskoristiti ako ne postoji plan za njihovo namjensko korišćenje i nadgledanje, cijenimo da će se usvajanjem ovog Plana kvalitetnije sprovoditi lokalna politika u oblasti invalidnosti koja se prije svega odnosi na:

- Kontinuirano podizanje svijesti u lokalnoj zajednici o pravima, potrebama i potencijalu OSI.
- Obezbjediti uslove da OSI preko svojih Organizacija budu potpuno uključene u lokalnu politiku u oblasti invalidnosti.
- Obezbjediti pristupačnost objekata u javnoj upotrebi OSI.
- Uključiti djecu i mlade sa posebnim obrazovnim potrebama u sistem obrazovanja u skladu sa njihovim mogućnostima.

4. Iniciranje i priprema dobre prakse

U okviru SHARE SEE projekta koji je realizovala francuska organizacija Handicap international za jugoistočnu Evropu, 2008-2009.god. je sproveden trening program "Zagovaranje u cilju uključivanja oblasti invalidnosti u lokalne politike". Polazeći od činjenice da je invalidnost oblast ljudskih prava, cilj programa bio je da razvije zagovaračke kapacitete predstavnika lokalnih organizacija osoba sa invaliditetom (OSI) za uvođenje teme invalidnosti u redovan sistem razvijanjem odgovarajućih lokalnih politika, odnosno, lokalnih planova akcija u oblasti invalidnosti (LPAI).

Inicijativu za Izradu Lokalnog plana akcija u oblasti invalidnosti za opštinu Kotor pokrenula je Koalicija OOSI izradom prednacrtu kojim su utvrđene potrebe OSI. Ovim predna-

crtom Koalicija organizacija osoba sa invaliditetom definisala je detaljne potrebe osoba sa invaliditetom i konkretne mjere koje je potrebno preduzeti da bi realizacija istih bila uspješna.

Koaliciju OOSI Kotor čini osam lokalnih organizacija osoba sa invaliditetom, i to:

1. Udruženje paraplegičara,
2. Organizacija gluvih i nagluvih,
3. Udruženje mladih sa hendikepom Kotor,
4. NVO "Čarolija tišine",
5. Savez slijepih za Kotor, Tivat,
6. Budva i Herceg Novi,
7. Udruženje roditelja i djece sa posebnim potrebama "Mali veliki korak",
8. Udruženje za sport i rekreaciju invalida i
9. Udruženje civilnih invalida rata.

Međunarodna organizacija Handicep je finansijski podržala realizaciju dijela aktivnosti koje su se odnosile na Koaliciju organizacija OSI.

Koalicija organizacija osoba sa invaliditetom je 23. maja 2008. godine održala prezentaciju projekta "Izrada Lokalnog plana akcija u oblasti invalidnosti" sa predstavnicima lokalne samouprave - Opštine Kotor na kojoj su predstavljena:

- Standardna pravila Ujedinjenih Nacija,
- Agenda 22,
- Iskustva drugih zemalja, Mobilizacija zajednice, potrebe djece i mladih osoba sa invaliditetom, postojeće resurse u zajednici i konkretne potrebe OSI koje je potrebno preuzeti.

Koalicija organizacija osoba sa invaliditetom i Opština Kotor su potpisali Memorandum o saradnji na izradi Lokalnog plana akcija u oblasti invalidnosti za opštinu Kotor. Aktivnosti su medijski popraćene.

Nacrt LPAI je rađen u saradnji Sekretarijata za kulturu i društvene djelatnosti i Koalicije OOSI. Skupština opštine na sjednici od 5.05.2010.godine je donijela zaključak kojim je utvrđuje Nacrt LPAI za period 2010-2015.godine. Odluka o donošenju LPAI je donijeta na sjednici Skupštine opštine u 1.julu 2010.godine.XVI Sjednica Skupštine opštine Kotor) a zatim promovisana široj javnosti.

Ova inicijativa je podržana u cilju kvalitetnijeg sprovođenja lokalne politike u oblasti invalidnosti imajući u vidu da će se konkretni problemi OSI najbrže i najpotpunije rješavati na lokalnom nivou i da se lokalni resursi ne mogu efikasno koristiti bez plana.

5. Realizacija dobre prakse

U cilju praćenja realizacije aktivnosti predviđenih LPAI obrazovan je Savjet za brigu o licima sa invaliditetom čijih 6 članova predstavlja Organizaciju OSI sa područja opštine Kotor. Pored predstavnika organizacija osoba sa invaliditetom u Savjetu za brigu o licima sa invaliditetom su predstavnici lokalne samouprave i predstavnici javnih preduzeća i obrazovnih ustanova sa teritorije opštine Kotor.

Na osnovu člana 19. Stav 2. Zakona o vaspitavanju i obrazovanju djece sa posebnim potrebama ("SL.list RCG br.80/04) Sekretarijat za kulturu i društvene djelatnosti Opštini Kotor, kao organ lokalne uprave nadležan za poslove prosvjete, donijeo je Rješenje O imenovanju Prvostepene komisije za usmjeravanje djece sa posebnim potrebama. Ova Komisija se bavi procjenom oblika i stepena nedostataka, smetnji, odnosno poremećaja djece i mladih sa posebnim potrebama i daje predloge za uključivanja u obrazovne programe.

* * *

Kako pred lokalnim vlastima predstoje velike obaveze u smislu sprovođenja državne politike u oblasti invalidnosti, Sekretarijat je pokrenuo aktivnosti u cilju prilagođavanja objekata u javnoj upotrebi potrebama OSI. Naime, Direkcija za uređenje i izgradnju Kotora je sačinila informaciju o objektima u javnoj upotrebi i javnim površinama u Opštini koji nijesu prilagođeni kretanju lica smanjene pokretljivosti. Sekretarijat za urbanizam, građevinarstvo i stambeno-komunalne poslove je svim javnim ustanovama i preduzećima dopisima ukazalo na obavezu koju propisuje Zakon o uređenju prostora i izgradnju objekata tj. da se svi objekti u javnoj upotrebi moraju prilagoditi na način da se OSI obezbijedi nesmetan pristup, kretanje, boravak i rad, a u roku od 5 godina od dana stupanja na snagu Zakona. Lokalna vlast, kao nosioc ovih aktivnosti je izvršila prilagođavanje ulaza u zgradu Opštine Kotor shodno Zakonom predviđenoj obavezi, uklonjene su arhitektonske barijere u dijelu priobalnog šetališta u Dobroti, trotoari su prilagođeni potrebama OSI populacije u kontakt zoni (centru grada).

U pošti u Dobroti telefonski aparati su prilagođeni potrebama OSI, izgrađena je prilazna rampa kod Gimnazije, na školskom prostoru izrađene su i postavljene pločice sa ispupčenim i brajevim natpisima na vratima i u unutrašnjem dijelu škole, postavljena su taktilna (reljefna) obilježja za osobe oštećenog vida. Dodatno su izgrađene rampe na prilazu zdravstvenim ustanovama i Osnovnoj školi "Njegoš".

Uklanjanjem barijera na koje su nailazile osobe sa invaliditetom za sada smo postigli da se one nesmetano kreću u užem djelu opštine Kotor.

Na zahtjev Koalicije OOSI, Opština Kotor u saradnji sa računarskom kućom "Tricen" iz Kotora organizovala je informatički kurs za osobe sa invaliditetom. Kurs je uspješno završilo devet osoba OSI populacije.

Savjet je stručno i savjetodavno tijelo koje je inicirao donošenje odluka Javnog preduzeća "Vodovod i kanalizacija" i Javnog komunalnog preduzeća o subvencioniranju računa za OSI. Tako pravo na subvencioniranje računa za utrošenu vodu imaju potrošači koji pripadaju sljedećim kategorijama:

- Korisnici materijalnog obezbjeđenja porodice, invalidi, korisnici tuđe njege i pomoći
- Lica sa teškim tjelesnim oštećenjima-slijepa lica i lica koja koriste invalidska kolica
- Roditelji djece sa teškoćama u razvoju
- Postanar koji pripada nekoj od ovih kategorija.

Potrošaču kojem je odobrena subvencija umanjuje se mjesečni iznos računa za 50%.

* * *

U okviru programa dva bratimljena grada, Kotora i Santa Barbare (Kalifornija), delegacija Santa Barbare boravila je u posjetu opštini Kotor u februaru 2009.godine. i tom prilikom su dogovoreni programi koji se odnose na obuku osoba sa invaliditetom koja se školuju u Zavodu za rehabilitaciju osoba sa poremećajem sluha i govora. Tokom 2009. godine

u Zavodu za rehabilitaciju osoba sa poremećajem sluha i govora, predstavnici Santa Barbare su organizovali obuku za učenike ovog Zavoda iz oblasti kulinarstva. Sredstva za učenike Zavoda, u iznosu do 5.000 eura su prikupljena iz donatorskih izvora koji su organizovani u Santa Barbari. Svi polaznici kursa su imali praktičnu obuku u hotelu "Splendid" (gdje će se nakon završetka školovanja zaposliti tri učenika).

* * *

U 2010. godini tri učenika Zavodu za rehabilitaciju osoba sa poremećajem sluha i govora boravili su na Univerzitetu Santa Barbara 21 dan, gdje su se obučavali vještinama kulinarstva.

U junu mjesecu profesor kulinarstva sa Santa Barbara univerziteta iz Kalifornije, četiri sedmice je obučavao učenike Zavodu za rehabilitaciju osoba sa poremećajem sluha i govora.

Primjena dobre prakse u lokalnoj zajednici se odvija u partnerstvu Opštine Kotor sa Koalicijom organizacija osoba sa invaliditetom, javnih preduzeća i javnih ustanova.

Lokalni plan akcija u oblasti invalidnosti za Opštinu Kotorje plan koji povezuje niz akcija i mjera koje treba sprovesti da bi se na odgovarajući način ostvarila prava i potrebe svih osoba sa invaliditetom u lokalnoj zajednici. Zasniva se na partnerstvu i saradnji lokalne samouprave Kotora i Koalicije osoba sa invaliditetom, u cilju izrade strategije i planskog djelovanja u oblasti invalidnosti.

LPAI predstavlja srednjeročni plan koji se odnosi na period od pet godina. Faza izrade LPAI je završena, zatim faza skupštinskog usvajanja, promovisan je i odrađene su brojne (gore navedene aktivnosti).

LPAI predstavlja plan koji povezuje niz akcija i mjera koje treba sprovesti da bi se na odgovarajući način odgovorilo na potrebe i prava svih osoba sa invaliditetom u lokalnoj zajednici. Obzirom da se radi o akcijama i programima za čiju realizaciju je predviđen rok od pet godina, to, poštujući programsku šemu iz LPAI-a nastojat ćemo da i realizacija predložene prakse bude ispoštovana.

Preostaje nam još puno aktivnosti dok se na državnom nivou usvoje evropski standardi koji se odnose na oblast invalidnosti.

Znači, radi se o jednom procesu za čiju kompletnu realizaciju je potrebna participacija kompletne društvene zajednice i države.

Realizacija aktivnosti predviđenih LPAI predstavlja dugoročan proces a uslovljena je mnogim faktorima – znanjem unutar OOSI i predstavnika lokalnih vlasti o pitanjima invalidnosti, stepenom njihove saradnje, postojanjem zakonske regulative koja obavezuje lokalnu vlast na razvijanje nekih plan akcije i naravno raspoloživim finansijskim sredstvima.

6. Rezultati dobre prakse

Uvažavajući stav da su OSI najbolji poznavaoци problematike invalidnosti, predstavnici OOSI su partneri lokalne vlasti u svim realizovanim i planiranim aktivnostima. Predstavnici OOSI i predstavnik Direkcije za uređenje i izgradnju Kotora su obilaskom javnih površina utvrđivali stanje nepristupačnosti, pa je od utvrđenog stanja oko 30% javnih površina prilagođeno potrebama OSI. Na glavnom gradskom parkiralištu su obezbijeđena i posebna parking mjesta namijenjena parkiranju vozila osoba sa invaliditetom. Činjenica da rehabilitacija OSI nije zastupljena na potreban način, a pojedinim grupama ove popu-

lacije je potrebna kontinuirano opredjelila je neke aktivnosti i u ovoj oblasti. Postignut je dogovor sa Domom zdravlja da Ambulantu za fizikalnu terapiju koriste u određenim terminima OSI.

Preduzimane su i druge mjere na organizovanju i ojačavanju rehabilitacijskih usluga OSI, ustupanjem na korišćenje opštinskog prostora bez novčane naknade fizioterapeutu koji bi bez nadoknade pružao usluge rehabilitacije za ova lica. Kako su OOSI i licima sa invaliditetom ogromna podrška lokalna vlast je nevladinim organizacijama koje se bave pitanjima OSI dala na korišćenje bez novčane naknade četiri prostora. U oblasti obrazovanja pored formiranja Prvostepene komisije za usmjeravanje djece sa posebnim potrebama Opština pruža i podršku u studiranju osobama sa invaliditetom dodjelom stipendije, što je predviđeno Odlukom o kriterijumima za stipendiranje studenata u Opštini Kotor.

Opština Kotor sarađuje sa četiri nevladine organizacije čiju su članovi osobe sa invaliditetom. Opština je svakoj NVO dala na korištenje poslovni prostor bez naknade i finansira projekte kojim NVO-e konkurišu na Konkurs Opštine Kotor za raspodjelu sredstava nevladinim organizacijama.

Opština Kotor finansijski potražava rad Sportskog društva gluhih i nagluhih iz Kotora.

Ukupan broj osoba sa invaliditetom na području opštine Kotor iznosi 10% ukupne populacije. Smatramo da preduzete mjer i planirane aktivnosti značajno mogu da doprinesu poboljšanju uslova i načina života osoba sa invaliditetom.

Sekretarijat za kulturu i društvene djelatnosti kao resorni sekretarijat bavi se pitanjima populacije OSI i posjeduje evidenciju osoba sa invaliditetom stepen obrazovanja, socijalni status osobe sa invaliditetom. Pored ovog u Sekretarijatu kao ključnom inicijatoru svih aktivnosti koje se preduzimaju u cilju poboljšanja uslova osoba sa invaliditetom, postoji kompletna evidencija.

U Sekretarijatu za kulturu i društvene djelatnosti pored Sekretara za kulturu i društvene djelatnosti, Savjetnik I je službenik koji se bavi pitanjima populacije osoba sa invaliditetom. Obzirom da u ovu populaciju je i grupa mladih, to u Sekretarijatu za kulturu i društvene djelatnosti službenik zadužen za pitanja mladih je uključen u realizaciju LPAla. Sekretarijat za urbanizam, građevinsko komunalne poslove je imenovao osobu koja je predstavnik u Savjetu OSI.

* * *

Primjer dobre prakse je promovisan javno u prostorijama Opštine Kotor. Osim ovog, distribuiran je materijal. Aktivnosti iz Lokalnog plana akcija u oblasti invalidnosti promovisane su i na TV-u, a Radio Kotor u svojoj programskoj šemi ima emisiju "Svjetlost zvuka" koja promovise aktuelnu problematiku i rezultate ostvarene u oblasti invalidnosti.

Osim ovog dnevni list Santa Barbara iz bratimljenog grada objavio je u više navrata međunarodne aktivnosti koje su realizovane između Kotora i Santa Barbare, a koje se odnose na zajednički realizovane edukativne programe za učenike, pripadnike OSI populacije.

S obzirom da je LPAI usvojen na Skupštini opštine Kotor u julu ove godine cijenimo da su u kratkom vremenskom periodu urađeni značajni pomaci u oblasti obrazovanja. Kroz rad Prvostepene komisije za usmjeravanje djece sa posebnim potrebama uspostavlja se evidencija djece i mladih sa posebnim obrazovnim potrebama na području Opštine koja su uključena u obrazovni proces. Komisija u radu daje i preporuke za ostvarivanje socijalno-zaštitnih prava za ovu djecu, iako je činjenica da je socijalna zaštita djece sa posebnim potrebama predviđena zakonskom regulativom neadekvatna. Cijenimo da je

urađen veliki pomak da su djeca sa većim smetnjama u razvoju, uključena u obrazovne procese. Na lokalnom nivou je izgrađena intezivna i dobra saradnja sa OOSI čime se obezbjeđuju uslovi da OSI preko svojih organizacija budu potpuno uključene u lokalnu politiku i programe u oblasti invalidnosti.

7. Resursi

Sredstva za izradu Lokalnog plana akcija u oblasti invalidnosti u iznosu od 85% (što iznosi 5.000 eura) su obezbijeđena od međunarodnog donatora. Ostatak sredstava je obezbijedila Opština Kotor. Uloga međunarodnog donatora je značajna, jer je u izradi Lokalnog plana akcija u oblasti invalidnosti Opština značajno uštedila sredstva iz opštinskog budžeta.

Međutim, ovo su sredstva koja se odnose samo na izradu LPAI-a. Programske aktivnosti koje su planirane LPAI-i finansira Opština Kotor iz budžetskih sredstava, gdje postoji posebno stavka koja se odnosi na osobe sa invaliditetom. Javna preduzeća participiraju u djelu realizacije planiranih programa svojim budžetskim sredstavima. Iz opštinskog budžeta se finansiraju nevladine organizacije koje se bave osobama sa invaliditetom i sportske organizacije osoba sa invaliditetom. Pojedine nevladine organizacije, dodatno, sredstva obezbjeđuju od domaćih donatora.

Opština Kotor je dodijelila četiri poslovna prostora nevladinim organizacijama osoba sa invaliditetom. Opština je opremila prostore, a Direkcija za izgradnju Kotora vodi brigu i sanira sve što je neophodno da bi dodijeljeni prostori imali dobre uslove.

8. Održivost dobre prakse

Realizacija primjera dobre prakse, aktivnosti koje su planirane Lokalnim planom akcija u oblasti invalidnosti će se nastaviti planiranom dinamikom. Upravo LPAI predstavlja značajan dokument koji je i obavezujući. LPAI predstavlja vrstu strategije kojoj Opština Kotor teži u cilju poboljšanja položaja populacije koja je do sada bila društveno marginalizovana i čije potrebe su vrlo često javno bile skrivane.

Savjet za brigu osoba sa invaliditetom je savjetodavno tijelo i istovremeno mehanizam za planiranje i monitoring budućih aktivnosti na teritoriji opštine Kotor za populaciju osoba sa invaliditetom.

9. Podrška drugim jedinicama lokalne samouprave koji žele da preuzmu dobru praksu

Neophodno je na državnom nivou prilagoditi pravna akta zahtijevima Evropske Unije i uskladiti sa svim međunarodnim pravnim aktima koji tretiraju status osoba sa invaliditetom i izjednačavanjem njihovih prava i mogućnosti u društvenoj zajednici.

Neophodno je da jedinice lokalne uprave donesu akta kao što je to uradila Opština Kotor, usvajanjem Lokalnog plana akcija u oblasti invalidnosti, kako bi se uradio značajan korak u ostvarivanju prava i potreba osoba sa invaliditetom.

Ukoliko su druge jedinice lokalne samouprave zainteresovane da pokrenu realizaciju Lokalnog plana akcija u oblasti invalidnosti, Opština Kotor je spremna da pruži stručnu

i logističku podršku. Posijedujemo značajne materijale koje se bave pitanjima osoba sa invaliditetom i iskustvo u saradnji sa organizacijama i pojedincima iz OSI populacije.

10. Naučene lekcije - preporuke

Osobe sa invaliditetom predstavljaju populaciju sa specifičnim potrebama i ponekad ne-realnim zahtijevima. Naše društvo u određenim segmentima je omogućilo da se potrebe osoba sa invaliditetom realizuju. Kao lokalna samouprava nastojimo da maksimalno realizujemo i afirmišemo sve potrebe i zahtjeve OSI populacije.

Ukoliko bi bili u situaciji da ponovo sprovodimo primjer izrade Lokalnog plana akcija u oblasti invalidnosti, nastojali bi da Opština bude inicijator i koordinator svih aktivnosti u ostvarenju. Na ovaj način bi bili mnogo efikasniji i realizacija bi bila u mnogo kraćem periodu.

7

**INICIJATIVE
NAMIJENJENE MLADIMA**

ISTRAŽIVANJE POSTOJANOSTI DROGE MEĐU MLADIMA I SAZNANJA O ŠTETNOSTI UTICAJA PSIHOAKTIVNIH SUPSTANCI KOD UČENIKA I RODITELJA

Naziv jedinice lokalne samouprave:

PRIJESTONICA CETINJE

Kratka informacija o jedinici lokalne samouprave (do 100 riječi):

U skladu sa obavezama lokalne samouprave koje proizilaze iz akcionog plana za prevenciju narkomanije kod djece i omladine u Crnoj Gori, Vlade Crne Gore za period 2003/2006, te 2007/2012.godine, osnovano je pri Sekretarijatu za opštu upravu i društvene djelatnosti Prijestonice Cetinje, Odjeljenje za prevenciju narkomanije i brigu o djeci, septembra 2007. godine. U toku je izrada nove sistematizacije i promjena naziva Odjeljenja za prevenciju narkomanije i brigu o djeci u Kancelariju za prevenciju narkomanije.

Po prijedlogu našeg Odjeljenja, a odlukom predsjednika Prijestonice, osnovana je Fondacija Cetinje za prevenciju narkomanije, preko koje smo konkurisali kod Ministarstva finansija 2009.godine i dobili sredstva od Komisije za raspodjelu dijela prihoda od igara na sreću za projekat koji nominujemo.

Sažeti prikaz primjera dobre prakse (do 200 riječi):

Jedna od prvih aktivnosti koje smo realizovali nakon dobijanja sredstava bila je u Srednjoj likovnoj školi "Petar Lubarda", gdje je održano predavanje o štetnosti i zloupotrebi psihoaktivnih supstanci na zdravlje mladih, gdje su učestvovali učenici svih srednjih škola. Zatim se pristupilo izradi ankete za učenike i roditelje, kako bismo dobili podatke o njihovoj informisanosti o PAS, i o štetnim posledicama koje izazivaju kod ljudi. Stručnu pomoć smo dobili od psihologice Doma zdravlja, Branke Vujović, koja je u tome već imala iskustva. Cilj istraživanja je bio da se utvrdi koji su to faktori koji u velikoj mjeri mogu uticati na mlade da probaju alkohol, drogu i cigarete, daleko više i lakše nego proteklih decenija. Takođe se utvrdilo koliki je stepen informisanosti kako djece, tako i roditelja o PAS, kao i njihovim štetnim posledicama po zdravlje čovjeka. Na osnovu podataka dobijenih istraživanjem, što se tiče maladaptivnih ponašanja (duvan, droga, alkohol) možemo konstatovati da su pomenuti oblici neprilagođenog ponašanja prisutni u našoj sredini. Na osnovu obrađenih podataka jasno se moglo vidjeti koji uzrasti, koji pol pripada rizičnoj grupi, zatim koji se nalaze u eksperimentalnoj fazi, kao i oni na koje treba obratiti posebnu pažnju što nam je i bio cilj. U saradnji sa profesoricom srednje likovne škole "Petar Lubarda", Majom Šofranac, urađeno je idejno rješenje za izradu bilborda sa porukom "Život ili droga? Ti izaberi!" Tom prilikom smo uradili i postere koji su korišćeni prilikom održavanja tribina, predavanja i sl. Zatim smo sa klubom "Njegoš" organizovali karaoke "Moj izbor je pjesma, droga nikad", na koje su učestvovali mladi Cetinja, gdje je za najboljeg izvođača dodijeljena novčana nagrada. Takođe smo kroz projekat obez-

bijedili i stručnu literaturu i aktuelne naslove koji su se odnosili na prevenciju bolesti zavisnosti. Zatim smo zbog bolje komunikacije i saradnje, i kvalitetnijeg rada sa kancelarijama u okruženju i drugim subjektima, kroz projekat obezbijedili internet i otvorili tom prilikom svoju mail adresu (*prevencijact@gmail.com*). Zatim su u obje osnovne škole održani kvizovi znanja gdje su pobjednička odjeljenja nagrađena edukativnim izletima na Lovčenu-Ivanovim koritima. Održana je i izložba likovnih radova "Moj stav je moja kreacija", koja je održana u gradskoj biblioteci "Njegoš". Povodom ovih akcija urađene su majice, koje su podijeljene svim učesnicima, a takođe smo iznajmljivali profesionalni razglas, usluge animacije i žurke za učesnike i učenike. Ovim projektom smo omogućili održavanje edukativnih radionica na temu PAS, u osnovnim školama, kao i izradu i emitovanje radio-džingla na našem lokalnom radiju, a na temu prevencije.

Osoba u jedinici lokalne samouprave zadužena za sprovođenje/koordinaciju projekta koji nominujete:

Mirjana Lipovina

Pozicija u jedinici lokalne samouprave:

Rukovodilac Odjeljenja za prevenciju narkomanije i brigu o djeci i Lice ovlašćeno za predstavljanje i zastupanje Fondacije Cetinje za prevenciju narkomanije

Kontakt adresa:

Bajova 2, 81250 Cetinje

Telefon:

+382 67 275 495

+382 41 233 580

e-mail:

prevencijact@gmail.com

Potvrđujem da su podaci u prijavi istiniti.

Predsjednik opštine

dr Milovan Janković

Informacije o primjeru dobre prakse

1. Glavni problemi opštine

Jedan od problema naše opštine što je i osnovna oblast našeg djelovanja problem narkomanije i borba protiv zavisnosti koji je ujedno i univerzalni problem svijeta što se ogleda u njegovoj raširenosti u svim društvenim slojevima i uzrasnim kategorijama stanovništva. Ovaj globalni problem sa sobom nosi različite oblike socijalne patologije pojedinca i društva, i predstavlja glavni sadržaj i oblik subkulture naše opštine. Jedan od formalnih dokumenata kojim raspolazemo, a u kome smo identifikovali problem narkomanije kao i stopu rasta maladaptivnih ponašanja (duvan, droga, alkohol) je publikacija pod nazivom "Istraživanje postojanosti droge među mladima i saznanja o štetnosti uticaja psihoaktivnih supstanci kod učenika i roditelja". Publikaciju je izradila Katarina Gazivoda, samostalni savjetnik I, koja radi u Odjeljenju za prevenciju narkomanije i brigu o djeci, a po struci je sociolog. Izradu, distribuciju i obradu ankete izradili su namještenici, koji su zaposleni u našem Odjeljenju. U ovom dokumentu na osnovu statističkih pokazatelja, zapaža se stopa rasta svih oblika zavisnosti u našoj opštini. Upravo iz tog razloga, preventivne aktivnosti koje predstavljaju poslove i usluge koje pružamo našem građanstvu, nastojimo podići na najveći mogući nivo, kako bi informisali dato stanovništvo i uspjeli razviti socijalne i emocionalne vještine kod rizične grupe: osnovaca (od 11-14 godina), srednjoškolaca (od 14-18 godina), mladih (18-30) i roditelja (od 20-60); i podigli nivo svijesti o štetnosti zloupotrebe psihoaktivnih supstanci kod civilnog sektora.

2. Opis problema koji primjer dobre prakse treba da riješi

Crna Gora se u protekloj deceniji praktično po prvi put suočila sa problemom narkomanije. Naponi koje naša zemlja čini na planu prevencije, naročito u posljednje 4 godine, rezultat su povećane svjesnosti o posljedicama koje narkomanija izaziva kod pojedinca, porodice i uopšte društva u cjelini. Različiti su motivi uzimanja narkotika, koje ima korijene u srednjoškolskoj populaciji kao i u populaciji učenika osnovnih škola, bez obzira na pol. S obzirom da je škola jedan od primarnih faktora koji ima jak uticaj na razvoj ličnosti ona je i vrlo konkretna sredina za svakog učenika.

Učenik se susrijeće sa relativno velikim zahtjevima, suočen sa roditeljima, društvom, a i sopstvenim očekivanjima na koje neki učenici ne mogu adekvatno odgovoriti, a ujedno su i podstaknuti raznim motivima, od radoznalosti, nemogućnosti suočavanja sa problemima, do imitacije tj. želje za pripadnosti grupi, pa do želje promjene psihičkog stanja (koji su i glavni faktori koje su djeca navela kao razloge konzumiranja psihoaktivnih supstanci).

Ciljne grupe:

- učenici osnovnih škola (od 11 – 14 godina)
- učenici srednjih škola (od 14 – 18 godina)
- mladi Cetinja (od 18 – 30 godina)
- roditelji (od 20 – 60 i više godina)

Ciljne grupe su pogođene kroz:

- istraživanje putem anketiranja osnovaca, srednjoškolaca, mladih i roditelja
- organizovanjem javnih tribina
- kviz takmičenja
- nagradne konkurse za mlade na temu bolesti zavisnosti
- pozivanje stručnjaka u školama (ljekara, socijalnih radnika, sociologa, pedagoga, itd) i vođenje razgovora na ovu temu
- prikazivanje obrazovnih ili igranih filmova sa ovom problematikom, nakon čega bi se sa učenicima vodila diskusija o filmu. Ovo je garantovalo misaonu aktivnost učenika
- izradu bilborda, zidnih novina sa tematikom bolesti zavisnosti, gdje je bila jasna poruka "Život ili droga? Ti izaberi!"

3. Ciljevi dobre prakse

Cilj je bio preventivno djelovanje na razvijanje pozitivne svijesti kod mladih kako bi bili u stanju reći NE iskušenju i bolesti od koje se ne mora oboljeti a sve u cilju očuvanja i zaštite zdravih kao i otkrivanje i suzbijanje uzroka koji mlade navode na korišćenje psihoaktivnih supstanci.

Zatim, pravilno i blagovremeno informisanje o vrstama i uticajima, uzrocima i rizicima droga na zdravlje, koje je doprinijelo donošenju pozitivnih odluka u vezi upotreba droga; Podizanje svijesti zajednice o štetnosti narkotika; Sprovođenje aktivnosti usmjerene na učenike i roditelje kroz edukaciju; Održavanje radionica, štampanje materijala (informatora, brošura, plakata, itd); Smanjenje zloupotrebe narkotika među mladima.

4. Iniciranje i priprema dobre prakse

U cilju rješavanja ove problematike, a u skladu sa akcionim planom za borbu protiv narkomanije Vlade Crne Gore, u okviru Sekretarijata za opštu upravu i društvene djelatnosti osnovano je Odjeljenje za prevenciju narkomanije i brigu o djeci, septembra 2007. godine. Osnovano je u cilju da se mladi u našem gradu zaštite od narkomanije i zavisnosti kroz pružanje usluga informisanja putem predavanja, javnih tribina, radionica kao i davanje savjeta mladima i roditeljima, vezano za probleme koje nosi svakidašnjica. U svrhu što efikasnijeg rada i implementacije našeg programa i projekta, po prijedlogu našeg Odjeljenja a odlukom gradonačelnika prijestonice Cetinje, formirali smo fondaciju pod nazivom "Fondacija Cetinje za prevenciju narkomanije", a u cilju prikupljanja sredstava kroz razne prijedloge projekata jer su budžetska sredstva nedovoljna da bi se realizovao cjelokupni program prevencije. Dobra praksa je zasnovana na opštem strateškom planu opštine a u cilju: smanjenja broja novih zavisnika, smanjenja zloupotrebe narkotika među mladima. Za ovu inicijativu smo se odlučili jer doprinosimo ukupnoj zajednici tj. lokalnoj samoupravi, prvenstveno njenom najjačem resursu - omladini. Korisnici su podijeljeni na dvije grupe: direktne (adolescenti od 11-18 godina, učenici srednjih i osnovnih škola), indirektne (porodica, škola, sportske organizacije i ostale institucije koje se bave ovim problemom).

5. Realizacija dobre prakse

Primjeri dobre prakse nakon realizacije projekta "Istraživanje postojanosti droge među mladima i saznanja o štetnosti uticaja psihoaktivnih supstanci kod učenika i roditelja" su vidljivi i prepoznati u našoj lokalnoj zajednici. Pojačana je svijest kod mladih i uopšte građana o štetnosti zloupotrebe psihoaktivnih supstanci kroz održavanje tribina, predavanja, kvizova znanja, izradu i postavljanje bilborda, distribuciju edukativnog materijala, obezbjeđivanje naslova koji se odnose na temu prevencije bolesti zavisnosti, promovisanjem na lokalnom radiju – izradom radio-džingla, i sl. Organizovanjem izložbe likovnih radova htjeli smo podstaći kod mladih razvijanje kreativnih ideja vezanih za prevenciju narkomanije. Od sredstava dobijenih projektom uveli smo bežični internet kupovinom modema i vaučera i otvorili svoju imejl adresu (prevencijact@gmail.com), i na taj način doprinijeli da budemo prepoznati, poboljšali komunikaciju i saradnju sa kancelarijama u okruženju, kao i da proširimo vidike za naš dalji rad. Naime, uspostavljena je saradnja sa Kancelarijom za mlade koja je formirana pri Ministarstvu prosvjete i koja preko Međunarodne organizacije za migracije IOM sprovodi u Crnoj Gori projekat, Društveno osnaživanje mladih, koje finansira italijanska Vlada. Od strane te organizacije raspisani su mini grantovi u oblasti prevencije. Naše Odjeljenje je konkurisalo projektom - Budućnost nije ono što od nje očekujemo, već ono što od nje učinimo - Droga? Ne.Hvala! - i dobila sredstva u iznosu od 5.000 eura, čija je realizacija u toku. Kao koordinator projekta išla sam za Italiju-Rim, gdje sam imala priliku da razmijenim iskustva sa italijanskom stranom, kao i da učestvujem u izradi zajedničkih projekata preko IOM-a. Od strane IOM-a organizovan je i niz seminara i okruglih stolova vezano za edukaciju i usavršavanje vještina lica koji rade sa mladima. Na osnovu podataka dobijenih istraživanjem koje je sprovedeno preko projekta možemo konstatovati da su maladaptivna ponašanja (pušenje, droga i alkohol) prisutni u našoj sredini. Cilj je bio da se utvrdi koji su to faktori koji utiču na mlade da probaju alkohol, drogu i cigarete daleko više i lakše nego ranijih decenija kao i da se utvrdi stepen informisanosti kako djece tako i roditelja o štetnim poslasticama PAS po zdravlje. Vodeći se gore navedenim, određene su smjernice i prioriteti u našem daljem radu. Naši partneri koji su pomogli realizaciju projekta su: JU Dom zdravlja Cetinje tj. Savjetovalište za mlade, na čelu sa psihologicom Brankom Vujović, koja nam je pružila stručnu pomoć u izradi ankete i uopšte u sprovođenju istraživanja. Zatim organizacija Crvenog krsta koja nam je ustupila salu za tribine i predavanja. Gradska biblioteka Njegoš je takođe pomogla realizovanje projekta ustupanjem prostora za izložbu likovnih radova. Stručnu pomoć pružila nam je i profesorica Srednje likovne škole "Petar Lubarda", dajući idejno rješenje za izradu bilborda. Naš sufinansijer u projektu je Prijestonica Cetinje, koja je takođe snosila dio troškova realizacije.

* * *

Realizacija svih aktivnosti predviđenih projektom započela je odmah nakon dobijanja sredstava i trajala je 6 mjeseci. Primjeri dobre prakse su itekako vidljivi, ali to je proces koji traje i koji zahtijeva još puno ulaganja, energije i truda uz uključivanje svih činilaca u našem društvu koji se bave ovom problematikom. Nekih bitnijih problema prilikom realizacije projekta nije bilo, a ako bi neke od njih navodili to bi bila nedovoljna zainteresovanost mladih u popunjavanju samih anketnih listića, što je u potpunosti prevaziđeno dobrom koordinacijom i saradnjom sa školama i univerzitetima zatim kao problem bi se mogla navesti nedovoljna zainteresovanost roditelja i u tom pravcu već su preduzeti koraci otvaranjem Savjetovališta za roditelje a u toku su i pregovori sa školama vezano za prevezilaženje tog problema.

Koristili smo sledeće metode informisanja: štampane medije, lokalni radio-Cetinje, preko koga su sve naše aktivnosti bile javne i transparentne, preko lokalnog radija je emitovan i radio-džingl koji su uradili učenici OŠ "Njegoš". Emitovano je i niz radio emisija na temu prevencije narkomanije i štetnosti zloupotrebe psihoaktivnih supstanci, zatim sastanci i tribine na kojima je vršena distribucija flajera, brošura i drugog edukativnog materijala. Kao što sam prethodno navela mejl je otvoren u toku realizacije projekta što je uveliko doprinijelo pospešivanju saradnje sa svim subjektima koje se bave ovom problematikom. Koristili smo veb sajt Opštine a sada je u toku izrada našeg veb sajta koji se nalazi u fazi rekonstrukcije (prevencijact.me), a realizuje se preko projekta Društveno osnaživanje mladih u Crnoj Gori, koji finansira Italijanska kooperacija a implementira IOM.

6. Rezultati dobre prakse

Rezultati našeg projekta su se ogledali kroz realizaciju javnih tribina, gdje su predavanja držala stručna lica na temu PAS, mladi i roditelji su sticali dodatna znanja o ovoj problematici. U osnovnim školama održana je izložba likovnih radova na temu "Moj stav je moja kreacija", gdje su najbolji radovi učenika i nagrađeni. U saradnji sa klubom "Njegoš" organizovane su karaoke "Moj izbor je pjesma, droga nikad", gdje su učestvovali mladi Cetinja. Najboljem izvođaču dodijeljena je novčana nagrada. Zatim, za učenike osnovnih škola, koja su stekla znanja kroz edukativne radionice i predavanja, održan je kviz znanja pod nazivom "Znanjem protiv droge", gdje su pobjednička odjeljenja nagrađena edukativnim izletom na Lovčenu-Ivanovim koritima. Takođe su učenici OŠ "Njegoš" izradili radio džingl sa jasnom porukom o štetnim posledicama konzumiranja PAS, koji je svakodnevno emitovan na talasima našeg lokalnog radija. Kroz prikazivanje obrazovnih i igranih filmova djeci su na blizak način prikazani problemi od PAS. Cilj ovog preventivnog djelovanja je bio, da u opuštenoj atmosferi uz maksimalnu posvećenost komunikaciji među djecom na nivou grupe, ukažemo na motivacione faktore i faktore rizika, a ne samo na posledice. Izradom bilborda sa porukom "Život ili droga? Ti izaberi!", građanstvo Cetinja je dobilo edukativnu poruku!

Rezultati dobijeni projektom su stimulativno djelovali na našu organizaciju jer smo putem istraživanja utvrdili koji su to faktori koji u velikoj mjeri mogu uticati na mlade da danas probaju alkohol, drogu i cigarete, daleko više i lakše nego ranijih decenija, a takođe smo utvrdili procenat postojanosti droga među mladima, kao i koliki je stepen informisanosti kako djece tako i roditelja o psihoaktivnim supstancama, kao i njihov stepen informisanosti o štetnim posledicama po zdravlje čovjeka. Do saznanja smo došli posredstvom relevantnog empirijskog materijala na jedan validan način što nam je pomoglo u kreiranju programa i planova sa sistemskim pristupom za što efikasniju prevenciju bolesti zavisnosti i iziskivalo je postojanje ulaznih podataka (koje smo ovim istraživanjem i dobili) o broju mladih koji pripadaju rizičnoj grupi, pri tom se misli prije svega o zdravoj populaciji, zatim mladima koji su već postali zavisnici i onima koji su u nekoj vrsti eksperimentalne faze. Uticaj na korisnike usluga je bio pozitivan, a najviše se odnosio na učenike osnovnih i srednjih škola, na mlade Cetinja od 18 do 30 godina kao i na roditelje. Oko 20% stanovništva naše opštine smatramo da je imalo koristi od realizacije naših aktivnosti koje su bile ostvarene datim projektom.

Postoji zvanična evidencija o rezultatima realizovanog projekta koji su prezentovani kroz publikaciju koju je uradila sociologica Katarina Gazivoda. Za implementaciju projekta korišćene su klasične metode anketiranja i analiza sadržaja. A takođe postoji i zvanična

evidencija cjelokupno realizovanog projekta u vidu izvještaja koji je proslijeđen Ministarstvu finansija, na odobrenje od kojih su uslijedile i pozitivne ocjene.

Rezultati dobijenih istraživanja i njena analiza su promovisani putem javne rasprave koja je bila organizovana u Maloj sali Prijestonice Cetinje, gdje su putem medija pozvani građani i predstavnici đачkih i studentskih parlamenata, kao i stručni saradnici koji su učestvovali u realizaciji pomenutog projekta. Odziv je bio na zadovoljavajućem nivou u kojem su učesnici bili veoma zadovoljni realizovanim istraživanjem. Zatim, šira građanska javnost je upoznata sa rezultatima dobijenih istraživanjem putem radio emisija koje su emitovane na radio stanici Crne Gore. Druge opštine su bile upoznate sa datim projektom kao i sa njegovom cjelokupnom realizacijom i to: Kotor, Žabljak, Nikšić, Podgorica. Druge jedinice lokalne samouprave primjenjuju naš primjer dobre prakse, a to se ogleda kroz saradnju, zajednički rad i razmjenu iskustava.

Jedan od glavnih ciljeva koji smo postigli ovim projektom što smo potvrdili praksom našeg djelovanja kroz organizovanje kviz takmičenja, nagradnih konkursa za mlade, javnih tribina i rasprava, predavanja na ovu temu, jeste što smo uspjeli da mlade informišemo na najbolji mogući način, tako da su oni pokazali odličan nivo znanja vezano za ovu problematiku, zbog čega smo ih mi i nagradili. Naša ciljna grupa: osnovci od 11-14g.; srednjoškolci od 14-18 g.; mladi od 18-30 g. kao i roditelji od 20-60 godina, pokazali su odličan nivo znanja o opasnostima i mogućim poslasticama upotrebe droga, alkohola, duvana, prepoznavanje problema i način njegovog prevazilaženja. Takođe sa ovim istraživanjem smo upoznati i sa stavovima roditelja o razumijevanju ove problematike. Sa roditeljima imamo primjeren nivo saradnje što nam omogućava dalje kreiranje planova i programa za borbu protiv zavisnosti, edukacijom i ukljućivanjem roditelja za naredni period u cilju zajedničkog sprovođenja dobre prakse.

7. Resursi

Troškovi realizovanja dobre prakse ovog projekta su bili u iznosu od 6.000 eura, i koja su dodijeljena Fondaciji Cetinje za prevenciju narkomanije za sufinansiranje programa i projekta iz oblasti doprinosa borbi protiv narkomanije i svih oblika zavisnosti. Upravo iz razloga što opštinski budžet ne može da isfinansira sredstva koja bi nam omogućila realizaciju programa svih aktivnosti naše kancelarije, osnovali smo fondaciju tako da putem učestvovanja na konkursima i raznim donacijama, prikupljamo novćana sredstva za kvalitetniju i sveobuhvatniju realizaciju aktivnosti. Praksa ovog projekta je jednim dijelom finansirana od Komisije za raspodjelu dijela prihoda od igara na sreću pri Ministarstvu finansija, a drugim dijelom putem donacija naših sugrađana, kao i iz budžeta Prijestonice. Resursi koji su bili potrebni za realizaciju prakse ovog projekta su kadrovski potencijal našeg Odjeljenja kao i drigih institucija sa kojima sarađujemo, tehnička opremljenost prostora naše kancelarije kao i svih drugih prostora koje smo koristili za realizaciju naših aktivnosti predviđenih ovim projektom. Zbog opšte ekonomske krize kao i sve opštine u regionu tako i opština Cetinje, suoćena je sa teškom finansijskom situacijom. Shodno tome, naše aktivnosti se finansiraju većinom putem projekata, tako da je u toku realizacija projekta od strane IOM-a (Međunarodna organizacija za migracije) koji nam je dodijelio mini grant u iznosu od 5.000 eura, a takođe je i naš projekat "Zauzmi stav, ostani zdrav!" sa kojim smo konkurisali u ovoj godini kod Komisije za raspodjelu dijela prihoda od igara na sreću, ušao u užu izbor. Praksa ovog projekta doprinijela je uštedi opštinskog budžeta u iznosu od 6.000 eura.

8. Održivost dobre prakse

Održivost dobre prakse se ogleda kroz postojanje Fondacije, učešćem na projektima i nastaviće se kroz rad Odjeljenja za prevenciju narkomanije i brigu o djeci u vidu raznih iskustava koja se stiču i nadograđuju implementacijom ovog projekta kao i svih budućih projekata kroz saradnju sa relevantnim institucijama. Primjeri dobre prakse se nastavljaju, a finansiranje se ogleda kroz učestvovanje na raznim konkursima kao i putem donacije. Rezultati postignuti projektom kao primjerom dobre prakse, su dugotrajni a održivost se postiže kroz kontinuirano obavljanje različitih programskih sadržaja kao i niza drugih aktivnosti, kojima ćemo i dalje utemeljivati kod mladih pozitivnu svijest, čvrste stavove, smjernice ka zdravim stilovima života. Primjer prakse ovog projekta se sastojao od organizovanja javnih tribina, kvizova, nagradnih konkursa za mlade na temu bolesti zavisnosti, izrade bilborda, pozivanje stručnih lica u školama (ljekara, psihologa, pedagoga) predavanja i radionica na ovu temu, razvijanje i jačanje saradnje na lokalnom nivou kao i uspostavljanje saradnje sa susjednim zemljama, gradovima i međunarodnim organizacijama radi što boljeg sprovođenja dobre prakse koja unapređuje prevenciju bolesti zavisnosti. Projekat koji je sada u toku realizacije "Budućnost nije ono što od nje očekujemo, već ono što od nje učinimo-Droga? Ne. Hvala!" dobijen je od Međunarodne organizacije za migracije (IOM) koja je naš finansijer i sa kojom imamo dobru saradnju.

9. Podrška drugim jedinicama lokalne samouprave koji žele da preuzmu dobru praksu

Preduslovi svih kancelarija za prevenciju narkomanije u svim opštinama u Crnoj Gori kako bi pospješile svoj rad, jeste da, ako nijesu osnuju fondaciju da bi putem konkursa sa određenim projektima učestvovala kod drugih organizacija koje bi im omogućile finansiranje i doprinijele njihovom kvalitetnijem radu. Zatim, sve kancelarije za prevenciju narkomanije kao jedinice lokalne samouprave treba da vrše periodično istraživačke aktivnosti, socijalno-psihološkog i socijalno-patološkog karaktera, kao i evaluaciju putem anketiranja ili nekim drugim metodama da bi se stekao uvid o postojanosti i rastu zloupotrebe psihoaktivnih supstanci kod ciljane grupe, što doprinosi narednom kreiranju i planiranju programa za borbu protiv zavisnosti ali i načinu suzbijanja problema narkomanije u datoj opštini. Mi smo kroz ovaj projekat izvršili istraživanje i uvidjeli da postoji izvjestan postotak rasta. Naše Odjeljenje za prevenciju narkomanije ima odličnu saradnju sa svim kancelarijama za prevenciju narkomanije u okviru države, JU Za rehabilitaciju i resocijalizaciju zavisnika "Kakaricka gora", kao i nevladinim sektorom sa kojima razmjenjujemo iskustva, informacije i savjete u cilju što boljeg i integrisanijeg djelovanja na nivou države a ne samo opštine. Takođe sa svim relevantnim ustanovama u našoj opštini (osnovne i srednje škole, Dom zdravlja - Savjetovalište za mlade, Centar za socijalni rad, MUP, Crveni krst) koje se bave direktno ili indirektno problemom zavisnosti, u nastojanju suzbijanja i smanjenja ovog problema imamo saradnju u vidu sklapanja ugovora, protokola i memoranduma o saradnji, a u cilju evidencije, afirmacije i transparentnosti našeg rada.

10. Naučene lekcije - preporuke

Kao što sam prethodno navela bitnijih problema prilikom realizacije projekta nije bilo, jer su sve naše aktivnosti bile unaprijed planirane i bile su zasnovane na realnoj osnovi. Ako bismo naveli neku od prepreka, to bi bila nedovoljna zainteresovanost mladih u po-

punjavanju samih anketnih listića. Međutim uz dobru koordinaciju i saradnju sa školama i univerzitetima to smo potpuno prevazišli. Prepreka u sprovođenju dobre prakse bila bi nedovoljan odziv roditelja prilikom održavanja javnih tribina i predavanja vezano za prevenciju i suzbijanje PAS. Poruka bi bila naći metode i načine da se takvo stanje promijeni, što i činimo preduzimanjem aktivnosti na otvaranju savjetovališta za roditelje, gdje bi u poslijepodnevnim časovima sociolozi iz naše organizacije pružali stručnu pomoć svim zainteresovanim roditeljima. Roditeljima će biti dostupne sve potrebne informacije kao i testovi za ispitivanje prisustva psihoaktivnih supstanci ukoliko se u razgovoru sa sociolozima to učini opravdanim. Preporuke bi bile: pospješiti saradnju sa svim subjektima koji se bave ovom tematikom kao i razvijanje volonterizma kod mladih našeg grada. Projekat je bio samo podstrek za naš dalji rad, tu mislim prije svega na naše usavršavanje i edukaciju kako u procesima izrade tako i realizacije projekata.

OMLADINSKA POLITIKA NA LOKALNOM NIVOU

UČENJE KROZ ZABAVU

Naziv jedinice lokalne samouprave:

OPŠTINA MOJKOVAC

Kratka informacija o jedinici lokalne samouprave (do 100 riječi):

Opština Mojkovac zahvata površinu od 367 km² i po broju stanovnika (10.015 / 2003. g.) i spada među manje opštine u Crnoj Gori. Gradsko naselje nalazi se na nadmorskoj visini od 853 m. Matematički položaj joj je određen geografskim koordinatama: najsjevernija tačka nalazi se na 43005' SGŠ, koja je u isto vrijeme i najniža tačka opštine, a nalazi se na obalama rijeke Tare; najjužnija tačka je Đevojačka glava na Sinjajevini na 42054' SGŠ; najistočnija tačka je Mokro Polje na Bjelasici na 19040' IGD i najzapadnija tačka je vrh Pećarac na Sinjajevini na 19021' IGD. Teritorija ove opštine graniči se sa opštinama: Kolašin, Šavnik, Žabljak, Bijelo Polje i Berane.

Sažeti prikaz primjera dobre prakse (do 200 riječi):

Opština Mojkovac po preporuci Ministarstva kulture sporta i medija, a kao poseban izraz brige o mladima osnovala je Kancelariju za mlade i razvojne programe kao dio sprovođenja posebnog programa za mlade koji je počeo da se realizuje u maju mjesecu ove godine. Drugi dio programa za mlade predstavlja izrada Lokalnog akcionog plana za mlade u opštini Mojkovac. Kancelarija radi po principima zajednickog učešća, otvorenosti, aktivne saradnje sa NVO sektorom koji se bavi pitanjima koja su od značaja za mlade, saradnje sa drugim predstavnicima za mlade u ostalim lokalnim zajednicama u Crnoj Gori. Za prvih 5 mjeseci postojanja Kancelarija je realizovala veliki broj aktivnosti u kojima su direktno uključeni mladi iz Mojkovca, ali i iz ostalih opština. Izrada lokalnog akcionog plana za mlade počela je formiranjem Kancelarije, a u timu za izradu se nalaze mladi ljudi koji su usko specijalizovani za pojedine oblasti koje su izuzetno bitne za razvoj mladih ljudi kao sto su: zdravlje, slobodno vrijeme, zapošljavanje.

Kancelarija za mlade do sada ima veoma dobru saradnju sa NVO sektorom pa je u saradnji sa nevladinim organizacijama za veoma kratko vrijeme organizovala 3 projekta, gdje su u ciju realizaciju direktno uključeni mladi ljudi.

Posebnu pažnju u ovim prvim projektima Kancelarija je posvetila aktivnostima u kojima su na aktivan i kreativan način mogli da učestvuju mladi koji se bave ili imaju sklonosti prema umjetnosti i sportu, na taj način podstičući i afirmišući zdrav stil života. Kancelarija za mlade otvorena je za sve primjedbe i sugestije, kao i za inicijative mladih, što je jedna od bitnijih karakteristika njenog rada. Do sada, kancelarija je ostvarila veoma dobru saradnju sa Kancelarijom za mlade, Uprave za mlade i sport kao i sa Internacionalnom organizacijom za migracije (IOM) i Misijom OEBS-a u Crnoj Gori.

Osoba u jedinici lokalne samouprave zadužena za sprovođenje/koordinaciju projekta koji nominujete:

Milica Ristić

Pozicija u jedinici lokalne samouprave:

Koordinator za pitanja mladih

Kontakt adresa:

Opština Mojkovac, Trg Ljubomira Bakoca bb, 84205 Mojkovac

Telefon:

+382 50 472 112

+382 69 325 243

e-mail:

opstinamojkovac@t-com.me

famap@t-com.me

Potvrđujem da su podaci u prijavi istiniti.

Predsjednik opštine

Miladin Brko Mitrović

Informacije o primjeru dobre prakse

1. Glavni problemi opštine

Problem uključenosti mladih u rad lokalne uprave jedan je od problema sa kojima se proteklih godina susreće opština Mojkovac. Takođe, prisutno je neinteresovanje mladih za servise opštine prema poljoprivrednim proizvođačima, što je uslovljeno sve većom migracijom mladih sa sela u grad, kao i raseljavanjem stanovništva na centralnim i južnim djelovima Crne Gore. Procedure koje su posebno duge (zbog tempa života) mladim ljudima, a koje se moraju proći da bi neka inicijativa bila razmotrena u Lokalnoj upravi, što dodatno motiviše mlade da se uključe u rad opštine i da aktivno učestvuju u životu lokalne zajednice.

2. Opis problema koji je primjer dobre prakse treba da riješi

Do sada u opštini Mojkovac nije postojao mehanizam kojim bi se na efikasan, sistematizovan i organizovan način mladim ljudima bavile institucije na lokalnom nivou. Kao problem javila se i teža dostupnost servisa koji nude ove institucije, što je za mlade posebno nepovoljno, pa uslovljeni brzim tempom života i nepovoljnom socio-ekonomskom situacijom brzo odustaju od dugih i kompikovanih procedura.

Ovo je rezultiralo sve manjim brojem inicijativa od strane mladih ljudi za pokretanje aktivnosti i projekata u kojem bi oni bili direktno uključeni, a sa druge strane i manjim korišćenjem njihovog potencijala i energije u lokalnoj sredini.

Takođe, ne postoji mehanizam koji bi se bavio organizovanjem i podsticanjem sadržaja koji bi davali mogućnost za svestranije razvijanje ličnosti mladih, posebno studenata i srednjoškolaca.

Takođe, mladi su sve manje zainteresovani da kao stalno mjesto svog boravka odaberu Mojkovac, dijelom i zbog toga što ne postoji ni jedna politika koja bi se bavila kvalitetnim informisanjem mladih o mogućnostima zapošljavanja i obukama vezanim za neformalno obrazovanje.

Takođe, NVO koje se bave pitanjima koja su posebno interesantna mladima, kao što su sport i kultura, nijesu mogle da na efikasan način dobiju podršku, jer do sada nije postojao dokument kojim bi omladinska politika bila uređena na lokalnom nivou.

Sve ovo rezultiralo je stvaranjem ambijenta u kojem se mladi prepoznaju više kao problem, a sve manje kao resurs lokalne zajednice.

3. Ciljevi dobre prakse

Otvaranjem Kancelarije za mlade i razvojnih programa otvara se svojevrsni centar za mlade koji funkcioniše kao organizaciona cjelina u opštini Mojkovac.

Kancelarija za mlade predstavlja mehanizam preko koga su svi servisi institucija koje se bave pitanjima mladih u opštini Mojkovac dostupniji mladim ljudima, jer informacije vezane za dešavanja dobijaju direktno preko koordinатора kancelarije. Kancelarija za

mlade podstiče rad NVO, posebno omladinskih i u saradnji sa njima realizuje aktivnosti i programe, što posebno doprinosi koncentracijom kapaciteta i njihovom usmjeravanju ka zajedničkom cilju, osnaživanju mladih ljudi.

Izradom Lokalnog akcionog plana za mlade na sistematski način će se odrediti prioritetna pitanja vezana za omladinsku politiku kao i načini njihovog rješavanja.

U lokalnom akcionom planu za mlade, na osnovu ispitivanja potreba, stiču se uslovi da mladi na aktivan način učestvuju u izradi plana pored predstavnika nadležnih institucija što će na najbolji način osigurati implementaciju ciljeva zacrtanih planom.

Dosadašnje aktivnosti Kancelarije sprovedene su dijelom i sa ciljem da se mladi motivišu na aktivno učešće u izradi plana i da se ohrabre da podnose inicijative i učestvuju u programima Kancelarije.

4. Iniciranje i priprema dobre prakse

Preporuka za formiranje omladinske politike na lokalnom nivou dobijena je od Uprave za mlade i sport i koordinatora za pitanja mladih u opštini Mojkovac. Inicijativa za pokretanje Kancelarije za mlade došla je dijelom od samih mladih, jer su problemi, kao što su organizacija slobodnog vremena i nedovoljan broj kulturnih sadržaja, sve više bili prisutni među ovom populacijom. Koraci za pokretanje izrade lokalne omladinske politike pošli su dijelom i po preporukama iz Nacionalnog akcionog plana za mlade, kao i Evropske povelje o učešću mladih, gdje se posebna pažnja posvećuje efektivnosti koju ima sprovođenje omladinske politike na lokalnom nivou.

Ova inicijativa prepoznata je od strane Predsjednika Opštine i Glavnog administratora kao dobar način za uvođenje mehanizma kojim bi se na efikasan i organizovan način dala prilika mladim ljudima da se na zdrav način razvijaju u svojoj sredini, pa je jedan od prvih koraka bilo organizaciono osnivanje Kancelarije za mlade i razvojne programe i formiranje tima za izradu lokalnog akcionog plana za mlade.

Razvojni dokumenti opštine ne tretiraju posebno pitanja mladih. Međutim, u svim dokumentima turizam i poljoprivreda su navedene kao dvije ključne razvojne grane opštine. Tokom izrade Lokalnog akcionog plana za mlade posebna pažnja obratila se upravo na ova pitanja, pa se kao dvije dodatne oblasti, pored onih koje su tretirane u Nacionalnoj strategiji za mlade (zdravlje, slobodno vrijeme, obrazovanje, zapošljavanje, ljudska prava, učešće, porodica, kultura...) u lokalnoj strategiji pominju i razvoj ruralnog područja, ekologija i zaštita životne sredine.

Krajnji korisnici čitavog projekta su mladi ljudi, posebno oni koji se nalaze na društvenim marginama, kao što su mladi ometeni u razvoju i socijalno ugroženi.

Ciljne grupe koje su uključene u čitav proces su zapošljeni u institucijama na lokalnom nivou, koje se bave svim pitanjima koja se odnose na mlade (posebno srednje škole i institucije kulture).

5. Realizacija dobre prakse

Proces primjene dobre prakse sada vodi Kancelarija za mlade i razvojne programe (koordinator za pitanja mladih) koja je i sama dio projekta uvođenja omladinske poli-

tike. Dio dosadašnjih aktivnosti realizovan je u saradnji sa nevladinim organizacijama na lokalnom nivou, kao i uz podršku Misije OEBS-a u Crnoj Gori. Primjena dobre prakse traje pet mjeseci (od maja 2010. godine) i do sada su uspješno sprovedeni motivacioni projekti kojima se što veći broj mladih želi motivisati da aktivno učestvuju u primjeni i izradi lokalne politike za mlade. Sprovođenje omladinske politike nije još u potpunosti primijenjeno, ali je proces izrade u toku, a proces je praćen nizom aktivnosti koje su do sad okončane sa veoma dobrim rezultatima.

Sama primjena lokalnog akcionog plana za mlade je planirana je u naredne četiri godine, a aktivnosti Kancelarije za mlade se samo dijelom odnose na primjenu i izradu samog plana, pa Kancelarija druge aktivnosti sprovodi i prije donošenja samog plana, što je posebno važno, jer se ove aktivnosti posebno odnose na aktivan rad sa mladima i, iako su realizovane uz minimalna finansijska sredstva, daju dosta dobre rezultate.

Mladi, kao osnovni krajnji korisnici čitavog projekta, bili su uključeni u sam proces od samog početka kroz učestvovanje na sastancima Tima za izradu lokalnog plana, web-stranice Opštine, kao i poseban profil na Facebook-u. Mladi su informacije mogli naći i u prostorijama u kojima trenutno svoj rad obavlja koordinator Kancelarije, kao i preko saopštenja na lokalnim medijima, zatim putem flajera, lifleta i plakata kojima su najavljivani događaji. Posebna pažnja posvetila se mladima u ruralnom području, jer materijali nijesu dijeljeni samo u gradskom području. Tim za izradu plana se sastoji od mladih ljudi koji rade u lokalnim institucijama i nevladinim organizacijama, tako da oni nijesu samo predstavnici institucija, nego i predstavnici mladih. Takođe, lokalni mediji radili su reportaže sa događaja.

6. Rezultati dobre prakse

Događaji koji su do sada organizovani praćeni su od strane lokalnih medija kao i od strane Kancelarije za mlade, Uprave za mlade i sport. Na lokalnom nivou Lokalna turistička organizacija i nevladine organizacije koje su učestvovala u projektima vode urednu evidenciju o realizovanim aktivnostima, a izvještaje o sprovedenim aktivnostima Kancelarija za mlade dostavlja Predsjedniku Opštine. Takođe postoje izvještaji sa sastanaka Tima za izradu Lokalnog akcionog plana za mlade, kao i sa obuka u koje je tim uključen. Pošto Kancelarija za mlade Uprave za mlade i sport redovno prati rad Kancelarije za mlade Opštine Mojkovac, na sajtu Kancelarije za mlade nalaze se informacije o realizovanim aktivnostima.

Na okruglim stolovima koji se tiču učešća mladih, kao i na Konferenciji o informisanju mladih, prezentovan je rad Kancelarije za mlade opštine Mojkovac. Takođe, Kancelarija za mlade učestvuje u projektu Društveno osnaživanje mladih u Crnoj Gori uz podršku IOM-a, pa je na treninzima koji su organizovani u protekloj godini prezentovan rad kancelarije i postupak po kome se izrađuje Lokalni akcioni plan za mlade.

Zbog dobre saradnje sa Upravom za mlade i sport i IOM-om u Mojkovcu je održan Okrugli sto na temu učešća mladih u Crnoj Gori koji je bio regionalnog karaktera i na kojem je takođe prezentovan rad Kancelarije za mlade i razvoj opštine Mojkovac.

Saradnja sa svim koordinatorima za mlade u drugim opštinama u Crnoj Gori postoji i razvija se od samog osnivanja Kancelarije, a što je posebno važno, postoji i aktivna saradnja sa NVO-ima koji se bave pitanjima mladih na sjeveru Crne Gore, ne samo u Mojkovcu. Opštine Nikšić i Kolašin razmatraju preuzimanje modela izrade lokalnog akcionog plana

za mlade koji koristi opština Mojkovac. Do sada, rad Kancelarije pratili su lokalni elektronički mediji i štampani mediji na državnom nivou.

Uticaj na promjenu ambijenta u kome su mladi više postali problem nego što su smatrani resursom društva, bio je jedan od motivacionih ciljeva zbog kojeg je počela izrada omladinske politike u opštini Mojkovac. Prvim projektima koje je realizovala Kancelarija, mladim ljudima omogućeno je da sami (dijelom) kreiraju aktivnosti i projekte i da na taj način unapređujući svoje lične kvalitete i vrijednosti, utiču na kreiranje samog ambijenta u kom žive. Isti rezultat želio se postići i podsticanjem rada nevladinih organizacija koje se bave mladima. Takođe, sami mladi koji učestvuju u izradi Lokalnog plana odredili su za prioritene oblasti, specifične za lokalnu sredinu, ruralni razvoj i ekologiju i zaštitu životne sredine, što se do sada nije nalazilo ni u jednom dokumentu omladinske politike u Crnoj Gori. Takođe, sve aktivnosti koje su se do sada sprovodile imale su posebno aktivne promotivne kampanje u ruralnim područjima, jer se na taj način mladima u tom području željelo pokazati da dostupnost informacija može da bude jedako dobra, kako u gradskom, tako i u seoskom području. Ovo je samo dio koji je izuzetno bitan za povratak mladih na selo i uspješan razvoj poljoprivrede.

7. Resursi

U budžetu za tekuću godinu Opština Mojkovac je opredijelila sredstva za rad Kancelarije u iznosu od 2.800 eura. Ostala finansijska sredstva za rad Kancelarija je obezbijedila učešćem na konkursima na kojima su opredjeljivana sredstva za programe namijenjene mladima. Nedostatak kadrovskih resursa u okviru Opštine su se nadomještali velikim interesovanjem volontera da učestvuju u programima, saradnjom sa NVO sektorom, kao i sprovođenjem programa neformalnog obrazovanja u koji je uključen koordinator kancelarije i članovi Tima za izradu Lokalnog akcionog plana. Neke od obuka, kao što su Obuka za pisanje projekata ka Evropskim fondovima i obuka za strateško planiranje, organizovala je sama Kancelarija uz podršku Misije OEBS-a u Crnoj Gori, dok su u neke samo uključeni mladi iz Mojkovca, kao što je Trening za trenere koji je dio projekta Društveno osnaživanje mladih.

Ostali resursi kao što su računari i ostala oprema neophodna za rad, korišćena je do sada zahvaljujući Sekretarijatu za društvene djelatnosti, propise i kadrove u Opštini Mojkovac, pa sredstva namijenjena budžetom nijesu korišćena za opremanje kancelarije, nego su usmjerena na druge aktivnosti, koje su za sam početak rada Kancelarije bile za mlade mnogo transparentnije.

Sada, uz podršku Lokalne turističke organizacije, Kancelarija za mlade i razvojne programe dobila je na korišćenje dva računara i uskoro treba da se preseli u novi prostor koji je rentiran.

8. Održivost dobre prakse

Primjena sprovođenja omladinske politike u opštini Mojkovac ove godine bila je na samom početku. Zahvaljujući dobroj saradnji koju je ostvarila Kancelarija za mlade sa mladima, NVO sektorom, Kancelarijom za mlade, Uprave za mlade i sport, a posebno sa drugim opštinama u Crnoj Gori, pojeekat će biti nastavljen i u narednoj 2011. godini. Stalni izvor finansiranja i dalje će biti opštinski budžet, dok Kancelarija planira da učestvuje

na svim konkursima na kojima će se finansirati ili sufinansirati projekti za mlade. Ovi konkursi imaju naredne godine mnogo veću dostupnost za Kancelariju upravo zbog obuka koje su sprovedene u ovoj godini i podizanja kadrovske kapaciteta Kancelarije.

Lokalni akcioni plan za mlade, čije se usvajanje od strane lokalnog parlamenta očekuje početkom naredne godine, biće četvorogodišnji dokument, pa se njegova realizacija očekuje u 2011, 2012, 2013. i 2014. godini. Takođe, vođeni inicijativama koje sada dobijamo od strane mladih, Kancelarija za mlade već stiže određeno povjerenje mladih i opravdava svoje postojanje.

9. Podrška drugim jedinicama lokalne samouprave koji žele da preuzmu dobru praksu

Neke od opština u Crnoj Gori, koje nijesu imale omladinsku politiku, već razmatraju primjenu posebnih programa za mlade. Saradnja sa svim opštinama u Crnoj Gori koje su se posvetile posebno pitanjima mladih već postoji. Vjerujemo da je otvaranje Kancelarije za mlade i kontinuirano sprovođenje aktivnosti koje ne zahtijevaju velika materijalna sredstva, kao i stalna saradnja sa NVO sektorom, jedan od uspješnih načina kako da se na što efektivniji način izrade i osiguraju primjene Lokalnih politika za mlade. Takođe, sprovođenje projekata u kojima se mladima omogućava učenje kroz druženje i zabavu jedan je od najboljih načina da se održi njihova motivacija za pokretanje novih projekata. Kancelarija za mlade u Mojkovcu biće i dalje otvorena za svaki oblik saradnje sa drugim opštinama, što se i pokazalo na praktičnom primjeru kroz učešće u najnovijoj organizaciji okruglog stola za predstavnike mladih sa sjevera Crne Gore koji je održan u Mojkovcu 15.10. 2010.

10. Naučene lekcije - preporuke

Naše preporuke su:

- Veća uključenost svih institucija na lokalnom nivou na samom početku realizacije može da umnogome olakša realizaciju omladinskih projekata
- Izdvajanje iz budžeta opštine za ove projekte može da motiviše mlade da se na što aktivniji način uključe u rad Kancelarije, pa je suma koji na samom početku opština odvoji za rad Kancelarije veoma bitna za što bolju promociju rada kod mladih
- Osobe koje će biti određene za koordinate kancelarija neophodno je da prođu kvalitetne obuke za rad sa mladima, jer je to jedan od preduslova uspješnog rada
- Animiranjem što većeg broja mladih volontera da pomognu realizacije projekata postići će se ušteda u budžetu, ali i promocija vrijednosti volonterskog rada i benefita koje on nudi, a mladim ljudima će se omogućiti da razvijaju svoje vještine i razmjenjuju znanja, kao i da sami utiču na kreiranje povoljnog ambijenta za razvoj mladih u svojim lokalnim zajednicama

KANCELARIJA ZA MLADE I RAZVOJ

Naziv jedinice lokalne samouprave:

OPŠTINA BIJELO POLJE

Kratka informacija o jedinici lokalne samouprave (do 100 riječi):

Opština Bijelo Polje je privredni, saobraćajni i kulturni centar na sjeveru Republike Crne Gore. To je treća opština u Crnoj Gori po broju stanovnika, a četvrta po površini. Opština ima oko 57.000 stanovnika.

Opština Bijelo Polje raspolaže značajnim kapacitetima u oblasti drvoprerađivačke, mesne industrije, kao i prerađivačkim kapacitetima u oblasti poljoprivrede. Ovo područje naročito je pogodno za razvoj stočarstva i voćarstva. Dugoročna perspektiva razvoja opštine je u aktiviranju nalazišta mineralnih i termalnih voda, otvaranju planine Bjelasice sa svim njenim potencijalima za razvoj turizma i poljoprivrede i otvaranje Đalovića pećine, koja po svojim gabaritima i bogastvu pećinskih ukrasa prevazilazi Postojnsku jamu u Sloveniji.

Brojni su ostaci duhovne kulture iz prošlosti ovog kraja kao što su: crkva Sv. Nikole u Nikoljcu, Svetog Jovana u Zatonu, kameni most na Bistrici u mjestu Lozna Luka, Gušmirska džamija u Bijelom Polju i dr. Među spomenicima kulture svakako je naznačajnija crkva Svetog Petra i Pavla, sagrađena u 12. veku, u kojoj je napisano Miroslavljevo jevanđelje - dokument koji se nalazi na UNESCO listi najvažnijih dokumenata svjetske istorije - Pamćenje svijeta.

Vođena prepoznatljivom politikom, opština je već duži niz godina na stabilnom putu evropskih i evroatlantskih integracija.

Sažeti prikaz primjera dobre prakse (do 200 riječi):

Lokalna samouprava u Bijelom Polju je, u primjeni postojećeg sistema lokalne samouprave, iskustva država razvijene demokratije, međunarodnih standarda i principa Evropske povelje o lokalnoj samoupravi i Evropske povelje o učešću mladih na lokalnom i regionalnom nivou, realizovala inicijativu mladih, i u sistem organizacije lokalne uprave oformila u sastavu Centra za informacioni sistem, Kancelariju za mlade i razvoj. Po inicijativi mladih ljudi projekat Kancelarija za mlade i razvoj realizovan je u partnerskom odnosu Opštine Bijelo Polje, Misije OEBS-a i Civilnog sektora. Kancelarija za mlade i razvoj obavlja sljedeće poslove: sprovodi omladinsku politiku i programe razvoja, predlaže mjere za njihovo unapređenje, učestvuje u izradi omladinske politike, lokalnih akcionih planova i opštinskih propisa u oblastima obrazovanja, zapošljavanja, učešća mladih u životu društva, zdravlja, informisanosti i mobilnosti, slobodnog vremena, ljudskih prava, kulture, porodice; učestvuje u izradi razvojnih programa koji su važni za razvoj opštine; izrađuje programe razvoja opštine koji se odnose na različite oblasti; prati stanje u oblasti sprovođenja razvojnih programa; sarađuje sa poslovnim udruženjima, udruženjima građana i koordinira i podstiče saradnju između opštine i omladinskih organizacija i

udruženja, i kordinira i podstiče ostvarivanje međuopštinske i međunarodne saradnje i razmjene koja se odnosi na omladinu i različite programe razvoja; vrši poslove koji se odnose na izradu projekata i sprovodi implementaciju istih, obavlja poslove iz oblasti prekogranične saradnje, izrađuje projekte, kandiduje ih za dobijanje sredstava iz predpristupnih i drugih fondova Evropske Unije i vrši njihovu implementaciju.

Osoba u jedinici lokalne samouprave zadužena za sprovođenje/koordinaciju projekta koji nominujete:

Vladan Campar

Pozicija u jedinici lokalne samouprave:

Rukovodilac Kancelarije za mlade i razvoj

Kontakt adresa:

Ulica Slobode 1, Bijelo Polje

Telefon:

+382 50 432 107

+382 67 371 372

e-mail:

vladan.campar@gmail.com

Potvrđujem da su podaci u prijavi istiniti.

Predsjednik opštine

Tarzan Milošević

Informacije o primjeru dobre prakse

1. Glavni problemi opštine

U dijelu pružanja usluga svojim građanima kao i drugim zainteresovanim strankama javljaju se uobičajeni problemi. To se odnosi na zakonske rokove koji su potrebni za odobravanje i izdavanje određenih dokumenata, a za koje podnosioci nemaju strpljenja. Svi opštinski servisi profesionalno i odgovorno obavljaju svoje poslove, međutim, izostaje koordinacija između opštinskih subjekata kada se radi o obradi zahtjeva za koje je ona neophodna. U pojedinim aktivnostima se može primijetiti da postoji zasićenost nadležnih, nedostaje svježine i odlučnosti prilikom realizacije poslova od opšteg interesa, odnosno, javlja se potreba za unošenjem svježine u kadrovskim rješenjima kroz zapošljavanje mlađih, ali kvalitetnih kadrova.

Saobraćajna infrastruktura iz godine u godinu se ojačava, međutim jos uvijek je u dosta lošem stanju, vodovodna i kanalizaciona mreža je u velikom procentu obnovljena, ali preostaje dosta posla u rješenju pitanja vodovoda gradske zone.

Opština je identifikovala probleme koji otežavaju njeno nesmetano funkcionisanje kroz Višegodišnji investicioni plan, Strategiju razvoja opštine i dr, svjesni da samo objektivnim pristupom svim problemima može doći i do njihovog rješavanja na kvalitetan način.

2. Opis problema koji primjer dobre prakse treba da riješi

Nedovoljan broj sadržaja koji su ponuđeni mladima da prije svega na kreativan način ispune svoje slobodno vrijeme, ali i kreativnost uopšte, loša ekonomska situacija i poroci (droga, alkohol, cigarete) su problemi sa kojima se svi moramo suočiti i permanentno boriti, ali koji najviše pogađaju mlađi dio populacije. Bez obzira koliki broj akcija sproveli malo je, jednostavno rečeno mora se više.

Bijelo Polje ima problem sa nezaposlenošću mladih koji čine veliki procenat od ukupnog broja nezaposlenih. Formalno obrazovanje je dobro organizovano, ali je neformalno obrazovanje zapostavljeno i nedovoljno zastupljeno. Mladi su apatični i nezainteresovani i smatraju da je kulturna ponuda grada siromašnija nego što očekuju i kakvu misle da zaslužuju. Slobodno vrijeme uglavnom provode nekvalitetno, a tvrde da bi riješili problem samo kad bi bilo nekog da ih sasluša.

Iako je naizgled veliki broj organizacija i institucija koje se bave mladima, pa čak i akcija koje se njih tiču, ipak smo u situaciji da se problemi mladih nagomilava.

Iako je opštinska komisija za dodjelu sredstava NVO-ima permanentno finansirala projekte koji se odnose na mlade rezultati nisi bili zadovoljavajući.

Sam po sebi se nameće zaključak da koordinacija, kako među svim ovim organizacijama tako i sa Opštinom, nije na zadovoljavajućem nivou ili je uopšte nema. Lošu koordinaciju među političkim organizacijama donekle smo mogli razumjeti, ali među NVO-ima i studentsko-učeničkim organizacijama ne.

3. Ciljevi dobre prakse

Uspostavljanjem Kancelarije za mlade i razvoj unapređuje načine učešća mladih u procesima odlučivanja, ostvaruje saradnju između lokalne uprave, institucija, nevladinih organizacija, međunarodnih organizacija, daje podršku otvaranju klubova i centara za mlade i povećava dostupnost istih, podigla je nivo brige o potrebama i problemima mladih kao i načinu bavljenja omladinskom politikom.

Postavljeno je i ostvareno nekoliko konkretnih ciljeva za jednu godinu - formiranje Savjeta mladih Bijelog Polja, kao i izrada i usvajanje Lokalnog plana akcije za mlade. Savjet mladih je uspostavljen u martu i prvi je na lokalnom nivou u Crnoj Gori.

Što se tiče LPAM-a, prošle su glavne faze kada su radne grupe radile na planu zajedno sa mladima, a usvajanje u Skupštini se očekuje do kraja decembra 2010.godine. Jedna veoma kvalitetna i održiva strategija koja će značajno promijeniti ambijent življenja mladih ljudi u Bijelom Polju, a rezultat je postojanja Kancelarije za mlade i razvoj.

4. Iniciranje i priprema dobre prakse

Inicijativa za rješavanje opisanih problema je potekla od lokalne samouprave. Kroz analize je utvrđeno da mladi u Bijelom Polju očekuju bolji tretman i pomoć u rješavanju problema kao i podršku kod sprovođenja sopstvenih inicijativa. To je lokalna samouprava prepoznala i pokrenula priču u koju se uključuje nevladina organizacija iz Podgorice Centar za mlade "Proactive" kao i Misija OEBS-a u Crnoj Gori. U samom procesu uspostavljanja Kancelarije za mlade i razvoj partneri su bili Lokalna samouprava i "Proactive". Lokalna samouprava je po svom strateškom planu imala predviđeno formiranje službe koja bi se bavila mladima, tako da su sve ove inicijative urodile plodom da je Opština u relativno brzom roku formirala Kancelariju, odredila tim stručnih ljudi i povjerila im u zadatak rad sa mladima, kanalisanje njihovih ideja i prijedloga nadležnim lokalnim i republičkim službama.

Proactive je NVO sa zavidnim referencama na polju omladinske politike i kao takva je prepoznala pozitivnu atmosferu za otvaranje kancelarije u Bijelo Polju i ponudila svoju logističku podršku, i bila spona u potpisivanja kasnijeg dogovora između Opštine i Misije OEBS-a.

Naime, angažovanjem Proactive-a došlo je do kontakata i dogovora čelnih ljudi opštine BP i OEBS-a o daljoj podršci OEBS-a u radu Kancelarije. Daljim angažovanjem Kancelarije za mlade, OEBS-a i Proactive-a stvoren je Lokalni plan akcije za mlade čime je ispunjen jedan od glavnih ciljeva jednogodišnjeg akcionog plana Kancelarije postavljenog pri njenom formiranju.

5. Realizacija dobre prakse

Projekat Kancelarije za mlade i razvoj je zajednički projekat opštine Bijelo Polje, Organizacije za evropsku bezbjednost i saradnju- Misije u Crnoj Gori (OEBS) i Centra za mlade PROAKTIV iz Podgorice. Aktivnost je podrazumijevala izmjenu odluke o sistematizaciju u kojoj je izvršeno proširenje službe Centra za informacioni sistem kojim je predviđeno otvaranje nove organizacione jedinice, Kancelarije za mlade i razvoj. Aktivnosti je vodio i realizovao Glavni administrator. Zatim su opremljene Kancelarije u prostorijama

fakulteta, gdje je Kancelarija smještena. Ukupno trajanje aktivnosti donošenja odluke i opremanje kancelarija trajalo je 2 mjeseca. U izradi plana akcije za 2010.godinu - plana rada Kancelarije za mlade i razvoj stručnu i savjetodavnu pomoć pružili su Centar za mlade Proaktiv iz Podgorice i Misija OEBS-a. Centar za mlade Proaktiv je dao ekspertsku pomoć i u dijelu definisanja poslova koje će obavljati ova kancelarija. Danas možemo da istaknemo da smo u početnim fazama rada Kancelarije dobili i snažnu podršku od strane Američke ambasade koja je našu kancelariju prepoznala kao primjer dobre prakse i u programu STARS opremila još 4 kancelarije.

Proces primjene dobre prakse vodila je lokalna samouprava, primjena opšte prakse započela je 01.10.2009. godine, realizacija aktivnosti na uspostavljanju dobre prakse - Kancelarije za mlade i razvoj je trajala 60 dana i koštala je 1.500 eura. Dobra praksa je u potpunosti primijenjena, jer realizacija niza aktivnosti pokazuju da je već snažno zaživjela i opravdala svoje osnivanje. I da sa svojim postojanjem mijenja ambijent življenja mladih u Bijelom Polju, jer ih ohrabruje činjenica da o njima neko brine i da ovaj projekt snažno iz dana u dan smanjuje negativnu statistiku odlaska mladih ljudi iz Bijelog Polja.

Mladi danas su motivisaniji i da ostaju da se školuju u Bijelom Polju, da se zapošljavaju, da formiraju porodicu, da vjeruju u projekat Bijelo Polje grad mladih. To je i parola Kancelarije za mlade i razvoj uz onu koja nas legitimizuje PREUZMI ODGOVORNOST ZA SVOJU BUDUĆNOST.

Informisanje građana Bijelog Polja, ali prevashodno mladih ljudi, vrši se preko sljedećih metoda, TV emisije, radijske emisije, osnivanje Savjeta mladih – neformalno tijelo za direktnu komunikaciju sa mladima, izrada brošura sa edukativnim sadržajem, flajerima, u toku je izrada web-stranice koja je ušla u završnu fazu, i naravno mail kancelarije je stalno dostupan mladima da i putem njega šalju svoja pitanja, zahtjeve.

Mail kancelarije je:

kancelarijazamladebp@gmail.com.

Nova web stranica kancelarije će biti:

www.mladibp.org.me

Takođe, kontinuirano vršimo obilježavanje svjetski važnih datuma gdje mladi dobijaju niz važnih informacija o samoj kancelariji i o našim aktivnostima. Kroz realizaciju niza naših aktivnosti mladi su uključeni kroz radne grupe, zainteresovane strane, tribine, okrugle stolove, jedna od aktivnosti koja se privodi kraju, a objedinila je sve ove metode, je izrada LPAM-a koji će biti krajem decembra ove godine usvojen u lokalnom parlamentu.

6. Rezultati dobre prakse

Kancelarija za mlade i razvoj kroz analizu koju ste mogli vidjeti pod tačkom 2. je ukazala na jednu situaciju koju je zatekla prije njenog uspostavljanja. To je i bila inicijalna kapisla pokretanja cjelokupnog procesa koji je rezultirao i otvaranjem kancelarije. Prije svega snažno smo podržali aktivnosti omladinskih organizacija koje već postoje u Bijelom Polju i podstaknuli otvaranje novih, kancelarija je sama pokrenula inicijativu i osnovala Savjet mladih kao krovnu omladinsku organizaciju koja je oko sebe okupila sve aktivne organizacije u dijelu omladinske politike.

Takođe, pokrenuli smo veliki broj akcija i podržali druge organizacije u savjetodavno i finasijskom dijelu koje se odnose na borbu protiv poroka današnjice, takođe smo u dijelu saobraćajne kulture bili dio projekta MUP-a sa ciljem da utičemo na mlade ljude da voze sporije poslije niza teških saobraćajnih nezgoda kada su živote izgubili naši mladi sugrađani. Takođe Kancelarija je dio procesa izrade strategije zapošljavanja koja će motivisati mlade ljude da sticanjem neformalnih obrazovanja, kroz obuku za pisanje biznis planova, sticanje znanja stranih jezika, posebnih znanja i vještina koje će olakšati težak put do dobrog zaposlenja.

Mladi su do sada gubili vrijeme na to kome da se obrate, ko im može dati korisnu informaciju, ko ih može uputiti na varijante zaposlenja. Samim osnivanjem Kancelarije, mladi ljudi su stekli povjerenje da kancelarija mijenja stvari, otvara nove perspektive, da nisu jedine varijante zaposlenja u državnim organima, već da postoje nove varijante koje su prostor za iskazivanja kreativnosti i sposobnosti mladih ljudi, koji stižu visokoškolsko obrazovanje. Takođe u našoj režiji u narednom periodu biće pokrenut omladinski festival sa sadržajem koji su mladi ljudi kreirali zajedno sa Kancelarijom za mlade i razvoj i Savjetom mladih Bijelog Polja, i sa time ćemo upotpuniti sadržaje u kulturnom pogledu koji su nedostajali mladima u Bijelom Polju.

Sve aktivnosti koje smo sproveli sa svojim rezultatima zabilježeni su od strane elektronskih i pisanih medija, evidentirani su u zvaničnoj evidenciji Kancelarije za mlade i razvoj, u evidencijama naših partnera sa kime smo realizovali aktivnosti, u evidenciji Savjeta mladih Bijelog Polja, u zvaničnoj evidenciji opštine Bijelo Polje.

Potpisani ugovori o saradnji sa OEBS-om, Centrom za mlade Proaktiv iz Podgorice, potpisani memorandumima o saradnji sa privrednicima i civilnim sektorom Bijelog Polja. Zahtjevi mladih upućeni kancelariji, prijedlozi i sugestije koje smo primili na našu mail adresu, broj sastanaka održanih sa mladima u kancelariji i školama, fakultetima i drugim ustanovama i institucijama.

* * *

Kancelarija za mlade i razvoj opštine Bijelo Polje je u svom planu rada predviđela promociju koju je kvalitetno realizovala putem novinskih članaka koji ih je u proteklom periodu bilo više od 70 u različitim pisanim medijima, preko 50 priloga na lokalnim TV i radio stanicama, uz to prilog o kancelariji je objavila i državna televizija i druge privatne televizije u Crnoj Gori. Građani su pored medijske pažnje koju je ovaj projekat imao snažno prepoznata od strane građana kroz relizaciju niza naših aktivnosti i njihova reakcija je krajnje pozitivna što nam dokazuje i anketno ispitivanje naših sugrađana, gdje više od 80% građana pozitivno ocijenilo postojanje kancelarije i ukazalo da je rad kancelarije dodatni motiv mladima da ostanu i žive u Bijelom Polju.

U analizi problema opštine Bijelo Polje evidentirana je sporost administracije i neefikasnost u radu nadležnih službi sa građanima Bijelog Polja, upravo na nivou tog problema pokrenuli smo akciju formiranja građanske kancelarije koja bi značajno olakšala komunikaciju građana sa službama i cirkulaciju zahtjeva od građana do nadležne službe, jednom riječju sve na jednom mjestu.

Projekat je finasiran od strane Holandske organizacije VNG Internacional i u narednom periodu nam prestoni realizacija ovog projekta. Takođe snažno promovisemo potencijale Bijelog Polja međunarodnim donatorima, ukazujemo na ljepote netaknute prirode i nevjerojatnih mogućnosti za ulaganje u Bijelo Polje.

Takođe apliciramo sa projektima koji će podići nivo kvaliteta saobraćajne infrastrukture, pripremamo tehničku dokumentaciju za izgradnju seoskih i gradskih vodovoda, radimo na pripremnim poslovima koji su preduslov za početak ostvarivanja strateških opredjeljenja opštine Bijelo Polje, jasno definisanim u strateškim dokumentima naše opštine. Kancelarija je dobar primjer koji trebaju slijediti i ostale opštine, a mi smo na raspolaganju da damo savjetodavnu i tehničku podršku ostalim opštinama u sličnom procesu.

7. Resursi

Troškovi realizacije dobre prakse su finansirani iz budžeta opštine i nisu predstavljali novi izdatak koji je mogao narušiti kontinuitet realizacije budžeta, Iskorišćene se postojeće slobodne kancelarije u vlasništvu Opštine Bijelo Polje, zaposleni u kancelariji su već zaposleni u lokalnoj samoupravi, kompjuterska i druga oprema su donacija Američke ambasade kroz projekat STARS. Jasno za ostvarivanje ovakvog projekta potrebni su sledeći resursi: ljudi, kancelarije, oprema i kontinuirana edukacija.

Kancelarija za mlade i razvoj spaja u sebi omladinsku i razvojnu politiku, spaja resurse mlade ljude i prirodno bogastvo opštine, jer smatramo da su mladi ljudi resurs sa postojećim prirodnim resursima garantuje jednu održivu budućnost opštine Bijelo Polje. S obzirom da smo tim koji piše projekte za predpristupna sredstva Evropske Unije, mi smo neko ko je na putu da donosi sredstva budžetu opštine Bijelo Polje, što će biti značajna ušteda samom budžetu, a sam projekat Kancelarije za mlade i razvoj dodatno osnažen u smislu održivosti.

8. Održivost dobre prakse

Kancelarija za mlade i razvoj je dio organizacione cjeline lokalne samouprave i finansira se iz budžeta. Jasno da donošenjem NPAM-a za budućnost je definisana jasna poruka da lokalne zajednice moraju biti kontinuirano posvećene stvaranju uslova za kvalitetnu brigu o mladima.

Zato je naša misija direktno povezana sa stavom da crnogorsko društvo mora biti čvrsto opredijeljeno da kroz podršku razvoju ličnih i društvenih kapaciteta mladih doprinese razvoju ljudskih, društvenih i ekonomskih kapaciteta na lokalnom i nacionalnom nivou.

Takođe mi ulazimo u završnu fazu izrade LPAM-a petogodišnje strategije koja će na organizovan i koherentan način tretira probleme i potrebe mladih i predviđa jasna rješenja i aktivnosti na polju njihovog rješavanja. Strategija će jasno definisati mjesto mladih u društvu kao i jasnu odgovornost društva za mlade tj. lokalne samouprave. Subjekat odgovoran za realizaciju strategije je Kancelarija za mlade i razvoj.

9. Podrška drugim jedinicama lokalne samouprave koji žele da preuzmu dobru praksu

Osnivanje Kancelarije za mlade i razvoj u opštini Bijelo Polje, već je proizvelo multiplicirajući efekat i kod drugih opština koje su pokazale interesovanja da im Kancelarija za mlade i razvoj opštine Bijelo Polje pruži podršku u osnivanju slične kancelarije. Tako izdajamo podršku koju smo pružili opštini Mojkovac u vidu stručne pomoći, savjeta, materijala i edukacije na projektu otvaranja Kancelarije za mlade u našoj komšijskoj

opštini. Naša podrška rezultirala je otvaranjem kancelarije u Mojkovcu. Takođe u narednom periodu sprovedaćemo iste aktivnosti podrške u drugim opštinama koje su nam se obratile za pomoć.

10. Naučene lekcije - preporuke

U toku realizacije ovog projekta nismo imali prepreke.

LOKALNI PLAN AKCIJE ZA MLADE ZA OPŠTINU KOTOR

Naziv jedinice lokalne samouprave:

OPŠTINA KOTOR

Kratka informacija o jedinici lokalne samouprave (do 100 riječi):

Opština Kotor je teritorijalna jedinica i tip lokalne samouprave u kojoj se ostvaruje lokalna samouprava radi zadovoljavanja potreba od neposrednog i zajedničkog interesa za lokalno stanovništvo. Teritoriju Opštine Kotor čine Stari grad Kotor, Dobrota, Muo, Škaljari, Risan, Perast, Prčanj, Kostanjica, Donji Morinj, Gornji Morinj, Bunovići, Lipci, Strp, Ledenice, Knežlaz, Unijerina, Zvečava, Malov Do, Dragalj, Han, Pištet, Gornji Orahovac, Donji Orahovac, Dražin Vrt, Veliki Zalazi, Mali Zalazi, Špiljari, Donji Stoliv, Gornji Stoliv, Kavač, Mirac, Čavori, Koložunj, Dub, Sutvara, Nalježići, Pelinovo, Šišići, Prijeradi, Bratešići, Gorovići, Lastva Grbaljska, Višnjeva, Krimovica, Ukropci, Trešnjica, Kubasi, Glavati, Kovači, Zagora, Glavatičići, Lješevići, Bigova, Vranovići, Pobrđe i Radanovići. Opština Kotor je pravno lice sa pravima i obavezama utvrđenim Ustavom, Zakonom i Statutom. Sjedište Opštine je u Kotoru, Stari grad br. 317. Opštinu predstavlja i zastupa predsjednik opštine. Opština ima imovinu i svoje prihode, kojima samostalno raspolaže, u skladu sa zakonom. Opština ostvaruje i razvija privrednu, kulturnu i drugu saradnju sa gradovima i opštinama u zemlji inostranstvu u skladu sa zakonom i ovim Statutom. Rad organa Opštine i javnih službi je Dostupan javnosti. Opština samostalno obavlja poslove lokalne samouprave koji su od neposrednog i zajedničkog interesa za lokalno stanovništvo, u skladu sa zakonom Statutom.

Sažeti prikaz primjera dobre prakse (do 200 riječi):

Nakon usvajanja Nacionalnog plana akcije za mlade u 2006.god., koji predstavlja prvi strateški dokumenat koji se na strukturisan i koordiniran način bavi prepoznavanjem i rješavanjem problema mladih u Crnoj Gori, Opština Kotor u saradnji sa nvo "FORUM MNE" pripremila je Lokalni plan akcije za mlade koji predstavlja razvojni dokument i petogodišnji plan akcije. Lokalni plan akcije za mlade (LPAM) u opštini Kotor predstavlja razvojni dokument koji je usvojen na Skupštini opštine Kotor u martu mjesecu 2010. godine. Dokument se zasniva na analizi aktuelnog stanja kroz sagledavanje prioriternih problema mladih, analizi postojećih strategija i pravne regulative u pojedinim oblastima, te sagledavanje načina za prevazilaženje aktuelne situacije kroz kreiranje petogodišnje strategije i plana akcije za prvu godinu realizacije. Promocija navedenog plana se održala 28. maja, 2010. godine u palati Bizanti u Kotoru.

Najbolji način za implementaciju strategije i Lokalnog akcionog plana je upravo kroz aktivno uključivanje mladih u sve aktivnosti iz akcionog plana. Veoma je važno da svaki korak, pored jasne koordinacije i posvećenosti odgovornih društvenih institucija i subjekata, bude praćen partnerstvom sa mladima i omladinskim organizacijama. Usvajanjem Lokalnog plana akcije za mlade za opštinu Kotor (u daljem tekstu LPAM) odlučno smo potvrdili da želimo da implementiramo strategiju koja će biti održiva, a bazirana na

potrebama i pravima mladih, njihovim kapacitetima i problemima sa kojima se susreću, mladi moraju biti kontinuirano uključeni u procese razvoja omladinskih strategija, tj. politika. Da bi lokalna politika prema mladima bila efektivna i efikasna potreban je institucionalni okvir. Opština Kotor je u periodu od usvajanja LPAM-a ustanovila mehanizame i sisteme koji će duži period regulisati i obezbijediti mladima puteve uključivanja u procese izgradnje vrijednosnih poimanja razvoja zajednice, a društvu, sa svakom novom generacijom, kreativne pokretačke impulse. Mladi su potencijal, sa njima treba raditi i treba ih konsultovati. Uključivanje mladih u sve faze društvenih procesa, je jedan od osnovnih principa demokratskih i održivih društvenih promjena.

Smisao implementacije LPAM-a je upravo da se ukaže da je pružanje podrške i angažovanje mladih jedan od ključnih činioca napretka društva u cjelini. Kroz nove poglede na život, razne inicijative i predloge, mladi mogu dati novu dimenziju razvoja društva i svoje lokalne zajednice. Za to je nužna puna saradnja i podrška svih onih ljudi koji imaju mogućnosti da mijenjaju i kreiraju naše društvo.

Osoba u jedinici lokalne samouprave zadužena za sprovođenje/koordinaciju projekta koji nominujete:

Ljiljana Jovović

Pozicija u jedinici lokalne samouprave:

Sekretar za kulturu i društvene dječatnosti

Kontakt adresa:

Opština Kotor, Stari grad 317, 85330 KOTOR

Telefon:

+382 32 325 874

+382 69 272 115

e-mail:

ljiljajovovic@t-com.me

Potvrđujem da su podaci u prijavi istiniti.

Predsjednik opštine

Tarzan Milošević

Informacije o primjeru dobre prakse

1. Glavni problemi opštine

Prema podacima popisa stanovništva iz 2003. god. (posljednja god. Statistički obuhvaćena), u Kotoru živi 22.947 stanovnika. Od tog broja 4.959 čine mladi uzrasta od 15 do 29 godina – što iznosi 21,61 % ukupnog stanovništva. Zakon o lokalnoj samoupravi (Objavljen u "Sl. listu RCG", br. 45/91, 50/91, 16/95, 22/95, 23/95, 23/96, 33/96) gdje kaže da "Opština osniva organizacije i ustanove za poslove od značaja za ostvarivanje zajedničkih potreba i interesa lokalnog stanovništva u Opštini".

Ovaj Zakon bi trebalo da ima za cilj da lokalna zajednica aktivno učestvuje u osmišljavanju planova i programa za aktiviranje i zaposlenje mladih. Time bi bilo omogućeno i predviđeno da lokalna zajednica pomogne i inicira programe kao i da podstakne inicijativu i učešće mladih u tim programima koji će za cilj imati zaposlenje mladih. Međutim u ovom Zakonu to nije ni definisano ni predviđeno.

Na lokalnom nivou nije postojala odluka koje se direktno bavi mladima.

Mladih se, međutim, posredno tiču:

- Odluka o budžetu (planirana sredstva za mlade);
- Odluka o jednogodišnjem i petogodišnjem planiranju i uređenju prostora (izmjene planske dokumentacije kojom bi se predvidjele kroz GUP i DUP-ove, igrališta, namjene pojedinih poslovnih prostora, prostor za održavanje žurki, koncerata amaterskih bendova itd.);
- Program uređenja gradskog građevinskog zemljišta
- Lokalna strategija za mlade (dokument koji usvaja SO Kotor, a koji bi definisao plan afirmacije politike mladih), itd.
- Odlukama SO Kotor mogu se predvidjeti i načini korišćenja imovine Opštine, recimo zajedničko korišćenje prostorija Mjesnih zajednica, ili, na osnovu Odluke o poslovnim zgradama i prostorijama, da neki od prostora koji su u vlasništvu Opštine pripadne mladima, odnosno da im se dodijeli na duži vremenski period bez nadoknade, a za realizaciju njihovih programa.
- U Crnoj Gori, pa ni u Opštini Kotor, ne postoji zakonska regulativa koja se tiče statusa volontera.

Povećanje kvaliteta brige o mladima kroz uvezivanje svih relevantnih struktura kroz primjenu LPAM-a želimo da doprinesemo da se prevaziđu i psihološki i psihosocijalni problemi koji u adolescenciji često se ne registruju na vrijeme i time se onemogućava uspješna prevencija ovih poremećaja. Mentalni poremećaji kod mladih se u mnogome razlikuju od mentalnih poremećaja koji se javljaju u odraslom dobu. Incidenca mnogih poremećaja (depresije, poremećaji usljed korišćenja droga, suicidalno ponašanje, poremećaji u ishrani i psihoetični poremećaji) se značajno povećava od perioda djetinjstva ka adolescenciji, a prevalenca nastavlja da se povećava u odraslom dobu. U opštoj strukturi duševnih poremećaja, oboljenja poput šizofrenije, šizopatskih i sumanutih poremećaja, učestvuju sa 45,9%, zatim poremećaji raspoloženja sa učešćem od 16,1%, i na trećem mjestu duševni poremećaji uzrokovani alkoholom 14,7%; odmah potom

slijede duševni poremećaji izazvani drogom. Od ukupnog broja liječenih u bolnicama, mladi starosti od 20 do 29 godina čine skoro petinu - 18,2%.

Želimo da uključimo osobe sa invaliditetom u društvenu zajednicu, dnevna zbivanja, posebno u sve oblasti za koje su oni posebno zainteresovani.

Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije (SZO), procjenjuje se da u Crnoj Gori ima oko 10% osoba sa invaliditetom (OSI) od ukupne populacije. Nema preciznih i pouzdanih podataka o OSI, naročito o karakteru, vrstama i nivou oštećenja, a ne postoje ni cjeloviti statistički podaci o OSI na državnom nivou. Organi i institucije, koji pružaju određene vrste usluga i servisa osobama sa invaliditetom, vode samo parcijalne evidencije o korisnicima svojih usluga.

Primjena Lokalnog plana akcije za mlade (LPAM) u opštini Kotor podrazumjeva dugoročan i stabilan proces koji uključuje monitoring, evaluaciju, pribavljanje sredstava, prioritizaciju zahtjeva i odlučivanje o mehanizmima i strukturama koje će procesom upravljati.

Uspostavljanje ovih struktura zasniva se na analizi društvenih, ekonomskih, političkih i drugih relevantnih pokazatelja, kao i neophodnih kompetencija za uspješnu primjenu.

2. Opis problema koji primjer dobre prakse treba da riješi

Statistički gledano, na mlade u Crnoj Gori, pa i u opštini Kotor, nije se obraćala pažnja kao na poseban dio populacije sa svojstvenim i osobenim karakteristikama, pa je do sada veoma malo napora uloženo u pravcu sagledavanja potreba, problema, interesa i ciljeva mladih kroz istraživanje, i postoji vrlo malo dostupnih podataka koji se tiču ove populacije. (LPAM za opštinu Kotor).

Opšti je utisak da je aktivno uključivanje mladih u društvene procese u poslednjoj deceniji minimalno. Mladi ljudi u dobu između 15 i 29 godina čine veliki procenat ukupnog stanovništva, što zahtjeva i ozbiljno bavljenje ovom problematikom. Prema podacima popisa stanovništva iz 2003. god. (posljednja god. Statistički obuhvaćena), u Kotoru živi 22.947 stanovnika. Od tog broja 4.959 čine mladi uzrasta od 15 do 29 godina – što iznosi 21,61 % ukupnog stanovništva.

Sve više mladih odlazi u inostranstvo, tako je, tokom 2009. god., iz opštine Kotor, otišlo 45 lica, prvenstveno cjelokupnih porodica.

3. Ciljevi dobre prakse

Dugoročni razvoj naše Opštine, u velikom stepenu, zavisi od uslova u kojima će živjeti, obrazovati se i raditi mladi ljudi. Stoga je namjera da se LPAM-om stvore normativne pretpostavke da se povjerenje mladih u budućnost i spremnost da žive i rade ovdje može graditi na sposobnostima mladih da utiču na sopstveni život i na život društva. Neophodno je bilo da se obezbjede mehanizmi za stvaranje većeg prostora i mogućnosti učešća mladih u društvenu zajednicu, osnaživanje i uključivanje u društvene procese. Za to je potrebno postići jedan relevantan stepen opšteg društvenog dogovora da se mladi uključe u željene društvene promjene iz njihove perspektive. Pored ostalog ovim planom želimo da omogućimo da mladi izraze svoja mišljenja i stavove o važnim pitanjima njihovog života i da lokalna uprava ukaže na mlade kao osnovni društveni kapital i resurs za ukupan razvoj.

Da bi lokalna politika prema mladima bila efektivna i efikasna potreban je institucionalni okvir. Opština Kotor je u periodu od usvajanja LPAM-a ustanovila mehanizme i sisteme koji će duži period regulisati i obezbjediti mladima puteve uključivanja u procese izgradnje vrijednosnih poimanja razvoja zajednice, a društvu, sa svakom novom generacijom, kreativne pokretačke impulse. Mladi su potencijal, sa njima treba raditi i treba ih konsultovati. Uključivanje mladih u sve faze društvenih procesa, je jedan od osnovnih principa demokratskih i održivih društvenih promjena.

Smisao implementacije LPAM-a je upravo da se ukaže da je pružanje podrške i angažovanje mladih jedan od ključnih činioca napretka društva u cjelini. Kroz nove poglede na život, razne inicijative i predloge, mladi mogu dati novu dimenziju razvoja društva i svoje lokalne zajednice. Za to je nužna puna saradnja i podrška svih onih ljudi koji imaju mogućnosti da mijenjaju i kreiraju naše društvo.

4. Iniciranje i priprema dobre prakse

Proces izrade Lokalnog plana akcije za mlade (LPAM) u Opštini Kotor rezultirao je kao nastavak dugogodišnje saradnje Opštine Kotor i NVO Forum MNE koja se uspješno ostvaruje od 2002.godine.

U cilju podsticanja rada i ostvarivanja uspjeha Opština Kotor je dodijelila na korišćenje NVO Forum MNE poslovne prostorije u kojima se odvijaju brojne programske aktivnosti koje odražava posvećenost Opštine Kotor kontinuiranoj brizi za mlade i saradnju sa NVO sektorom.

NVO Forum MNE je pokretač inicijative izrade Lokalnog plana akcije za mlade u opštini Kotor.

U cilju izrade Lokalnog plana akcije za mlade (LPAM), kao temeljnog dokumenta za sprovođenje omladinske politike u opštini Kotor, a u skladu sa obavezama koje proizilaze iz Nacionalnog plana akcije za mlade (NPAM) koji je Vlada Crne Gore usvojila u oktobru 2006. godine, Opština Kotor i NVO Forum MNE na osnovama partnerskih odnosa i saradnje su potpisali Sporazum o saradnji na izradi LPAM-a za opštinu Kotor. Sporazumom su udružili sredstva i stručni kadar, i preuzeli obaveze kojima su definisali svoju ulogu i zadatke u procesu izrade i implementacije LPAM-a.

Proces izrade LPAM-a je trajao godinu dana od dana potpisivanja, a uključio je, uz aktivnosti već realizovane u pripremi ovog sporazuma sljedeće korake:

- Identifikacija potencijalnih partnera u procesu izrade LPAM-a (stakeholder analiza), uz konsultacije između predstavnika Opštine Kotor, NVO Forum MNE i predstavnika mladih,
- Analiza svih relevantnih dokumenata,
- Formiranje Grupe zainteresovanih strana,
- Definisanje ciljeva i oblasti kojima Lokalni Plan Akcije treba da se bavi,
- Formiranje radnih grupa koje će pisati LPAM-a,
- Pisanje LPAM-a,
- Proces konsultacija na prvu radnu verziju LPAM-a,
- Definisanje radne verzije LPAM-a na osnovu prikupljenih podataka,

- Dostavljanje radne verzije LPAM-a nadležnom organu uprave radi dalje procedure (kreiranje predloga/nacrta i organizovanje javne rasprave),
- Usvajanje dokumenta (LPAM) od strane Skupštine,
- Priprema materijala i štampanje LPAM-a,
- Javna promocija i distribucija LPAM-a u opštini Kotor.

5. Realizacija dobre prakse

1. Lokalni plan akcije za mlade (LPAM) u opštini Kotor predstavlja razvojni dokument koji je kreiran u partnerstvu Opštine Kotor i NVO Forum MNE. Prethodne aktivnosti i koordinacija istih od strane Sekretarija za kulturu i društvene djelatnosti, rezultirale su potpisivanjem Sporazuma o protokolarnoj saradnji za izradu ovog dokumenta između Opštine Kotor i NVO Forum MNE. Proces izrade LPAM karakterisala je visoka participativnost kroz uključivanje svih zainteresovanih subjekata u zajednici koji se bave mladima, ali i samih mladih ljudi (nevladine organizacije koje se bave mladima, Fondacija Kancelarija za prevenciju narkomanije, bolesti zavisnosti i rizičnih ponašanja, obrazovne ustanove, Zavod za zapošljavanje, sportske organizacije-klubovi..).

Tokom izrade Lokalnog plana akcije za mlade u opštini Kotor, Grupa zainteresovanih strana (GZS), koju čine predstavnici institucija koje se bave pitanjima mladih, predstavnici NVO i mladi, izdvojila je šest prioriternih oblasti, i to: informisanje, porodica, obrazovanje, slobodno vrijeme, zapošljavanje i bezbjednost i zdravlje mladih.

Na osnovu analize postojećih dokumenata utvrđeno je da kontinuirana i kvalitetna informisanost mladih podrazumijeva redovne i potpune informacije o vannastavnim aktivnostima, posebnim i dopunskim oblicima obrazovanja, vrstama neformalnog obrazovanja, mogućnostima učestvovanja u pojedinim projektima, stipendiranju, zapošljavanju, socijalnom i zdravstvenom osiguranju, pravnoj zaštiti, mogućnostima volonterskog rada, pomoći u kriznim stanjima, kulturnim i sportskim aktivnostima, zabave, načinima za postizanje mobilnosti kako u svojoj zemlji tako i inostranstvu, omladinskom turizmu i dr.

Analizirajući postojeću dokumentaciju, radna grupa za Informisanje mladih ukazala je na postojeće probleme u ovoj oblasti, i to:

- Na dostupnost informacija mladima utiče i način na koji su informacije prezentovane od strane institucija i organizacija nadležnih za pitanja i rješavanja problema mladih. Na osnovu urađenog istraživanja (ankete među srednjoškolcima Kotora) i tokom procesa prikupljanja neophodne dokumentacije za pisanje ove faze izvještaja, utvrđen je nedostatak informacija: o vannastavnim aktivnostima škola i mogućnostima učešća učenika/ca u životu lokalne zajednice, o uslugama koje institucije zdravlja i socijalnog staranja nude svojim korisnicima. Evidentiran je i nedostatak koordinacije i saradnje između pomenutih organizacija i institucija u cilju obezbjeđivanja adekvatnog informisanja i dostupnosti sadržaja.
- Dostupnost informacija koje se tiču mladih je neujednačena i zavisi od angažovanja i uključenosti mladih u NVO, političke partije, udruženja i druge organizacije. Mladi koji su članovi takvih organizacija u mogućnosti su da do informacija dođu brže i ta saznanja koriste zarad ličnog usavršavanja, sticanja prava učešća na seminarima, konferencijama i Utvrđena je potreba za unaprijeđivanjem informisanja roditelja u

oblastima zdravstva, školstva, zapošljavanja, prilikama za usavršavanje, putovanja, volonterskog angažmana i dr..

- Na osnovu analize pravne regulative utvrđeno je da bi postojeća dokumenta trebalo uskladiti sa razvojnim potrebama mladih.
- Nedostatak informacija utiče na vrlo nizak stepen angažovanosti mladih kroz omladinske inicijative.
- U okviru pomenutih oblasti ("informisanje", "porodica", "obrazovanje", "slobodno vrijeme", "zapošljavanje" i "bezbjednost i zdravlje mladih") utvrđeni su problemi, analizirana je pravna regulativa i postojeći strateški dokumenti, ali su i i kreirane preporuke za unaprijeđivanje stanja u ovoj oblasti.

2. Identifikovani problemi mladih i porodice: Nepostojanje službe koje će se kontinuirano baviti porodicom.

Socio-ekonomska ugroženost porodice u procesu tranzicije je evidentna. Veliki je broj porodica koje su u potrebi za materijalnom pomoći i na ivici siromaštva (12% stanovništva), a 16% stanovništva mjesečna primanja potroše na hranu. Potrošačka korpa u Opštini Kotor je 10 do 20% veća od ostalih opština u Crnoj Gori. U Opštini Kotor postoji sistem mjera za jednokratnu materijalnu pomoć. Izdvaja se 30.000 eura godišnje. Pomoć iznosi do 100 eura. GZS i ispitanici koji su popunjavali ankete izjavili su da je poremećen sistem vrijednosti porodice u Kotoru, da je došlo do poremećaja u komunikaciji između roditelja i djece, došlo je do zanemarijavanja djece i njihovih potreba zbog trke za poslom i tempom i načinom života. Time dolazi i do raslojavanja u društvu i klasifikacije po materijalnoj osnovi među porodicama. Kvalitet odnosa unutar porodice je procijenjen kao nedovoljno dobar. Izgubila se bliskost među članovima porodice, nema osjećaja zajedništva, uzajamne podrške, povjerenja, što bi trebalo da čini snagu jedne porodice. Dolazi do gubitka porodičnih veza i identiteta. Broj mladih sa poremećajem u ponašanju je u porastu. Broj podnijetih krivičnih prijava u vezi sa zloupotrebom psihoaktivnih supstanci za proteklu 2008. godinu je 10, a broj krivičnih dijela 18. Broj prijavljenih lica je 14. Pojava krivičnih dijela nasilja u porodičnoj zajednici je takođe povećana. Broj podnijetih krivičnih prijava je 8, broj krivičnih dijela je takođe 8. S obzirom na izvršioc, broj prijavljenih lica je 8 muškaraca koji su vršili krivično djelo nasilje u porodici. Sve ovo kategoriju mladih čini posebno ranjivom, a o njihovom osposobljavanju za samostalan život i donošenju odluke o formiranju sopstvene porodice teško je govoriti. Spremnost mladih u Kotoru da stupe u brak je smanjena, kao i u većini opština u Crnoj Gori, zbog socio-ekonomske zavisnosti ostaju da žive u zajednici sa roditeljima, a često i u takvim uslovima formiraju sopstvene porodice. Živeći u ovakvim zajednicama dolazi do nemogućnosti uspostavljanja ravnopravnosti i pravog definisanja uloga koje se tada dupliraju, te mladi čovjek zavisn od svoje primarne porodice biva istovremeno i dijete i roditelj. Opština, za obrazovanje mladih, godišnje izdvaja 84000 eura za stipendiranje 98 studenata, čime se olakšava porodični budžet.

Problem porodica sa članovima sa posebnim obrazovnim potrebama je takođe izražena. 39 djece Romske populacije pohađa devetogodišnje osnovno školovanje, 1 razred pohađa 11 romske djece a troje su srednjoškolci, ima 7 odraslih osoba sa invaliditetom. Zavod za obrazovanje i rehabilitaciju lica sa poremećajima sluha i govora je jedina ustanova ovog tipa u Crnoj Gori. Prepoznata je kao ustanova koja se bavi podrškom i pomoći porodice i djece. Ona uključuje i djecu sa problemima u učenju i omogućava im sticanje zvanja i kvalifikacija za određena zanimanja. Osnovna uloga svih vidova obra-

zovanja jeste razvoj ukupnih potencijala ličnosti i usklađenost sa društvenim potrebama. U tom smislu obrazovanje je doživotni proces sticanja znanja, vještina i stavova, sa ciljem da se mladoj osobi omogući da prepozna i ostvari svoje afinitete i potrebe, i tako postane samostalna i posvećena ličnost u okviru društva.

3. Identifikovani problemi mladih u lokalnoj zajednici

1. *Nedovoljno dobro razvijeno neformalno obrazovanje i neformalno obrazovni sadržaji*
2. *Nepostojanje subjekta za mlade koja bi se bavila svim potrebama mladih*
3. *Nedovoljna motivisanost nadarenih i talentovanih učenika, kao i nedovoljna iskorišćenost i povezanost postojećih ljudskih resursa u kreiranju i realizaciji formalnih i neformalnih sadržaja*
4. *Nedovoljno opremljena Gradska biblioteka i čitaonica, kao i biblioteke u obrazovnim ustanovama.*
5. *Nepostojanje produženog boravka za djecu nižeg osnovnoškolskog uzrasta*
6. *Nedovoljno razvijena svijest, potreba i sposobnosti za očuvanje i unaprijeđenje ljudskih prava i uključenost u društveno-kulturni život opštine*

Analizom situacije - problematike slobodnog vremena mladih u opštini Kotor, izveden je zaključak da su naši mladi, uglavnom, prepušteni sebi samima; da je ponuda alternativnih sadržaja veoma oskudna, da je i ono malo ponuđenih programa/sadržaja vrlo često neprofesionalno vođeno, te da ih je, najčešće, teško/nemoguće finansijski ispratiti.

Potvrda rečenom jesu ankete sa ciljnim grupama (mladi, roditelji), zaključci grupe zainteresovanih strana (stručnjaci iz raznih oblasti: pedagozi, profesori, psiholozi) kao i primjeri sličnog gledanja na problem slobodnog vremena mladih u zemljama regiona.

Kad je riječ o kulturnim aktivnostima, očigledan je nedostatak finansijski dostupnih i profesionalno vođenih škola crtanja, slikanja i vajanja (osim klasičnog likovnog programa, mislimo i na specijalističke kurseve: keramike, slikanja na staklu, batika, mozaika i sl.), zatim nedostatak plesnih škola (od baleta do modernog plesa i folklora), nedostatak profesionalno vođenih i zanimljivo osmišljenih likovnih, literarnih, dramskih i drugih radionica, škole novinarstva, škole glume, kreativnog pisanja, izražajnog, interpretativnog i istraživačkog čitanja; škole neformalnog obrazovanja, škole fotografije; nedostatak književnih večeri...)

Što se tiče sportskih aktivnosti, planiramo unaprijediti postojeće sportove vezane za more. Dodatno planiramo da motivišemo mlade da se bave plivanjem, vaterpolom, jedrenjem, kao i osnivanje još jednog veslački klub, za koji neosporno postoji veliko interesovanje. Treba afirmisati sve vrste sporta, kako profesionalnog, tako i amaterskog, i naravno, sve sportske aktivnosti učiniti finansijski dostupnim što većem broju mladih.

Nedostatak motivisanosti mladih za volonterizam je velikom dijelom posljedica nedostatka adekvatnih i dovoljno zanimljivih volonterskih programa za mlade (volonteri zaštitari životinja, volonteri zaštitari prirode i dr.).

Zaključeno je da će se konstatovan problem apatije i nedostatka motivacije kod mladih riješiti pružanjem bogatih i zanimljivih sadržaja, budući da je višegodišnji nedostatak istih i izazvao takvo raspoloženje kod mladih.

* * *

Radna grupa za oblast Zapošljavanje mladih u opštini Kotor je na zajedničkim sastancima izdvojila sledeće probleme :

1. Neusklađenost ponude i potražnje na tržištu rada: neodgovarajuće obrazovanje, nezainteresovanost za zanimanja koja se traže na tržištu rada, neadekvatni programi obuke, nedostatak opreme, nestručan kadar za osposobljavanje, laka mogućnost dolaska do diplome, nedovoljno stečeno znanje kroz neformalno obrazovanje, neadekvatna procedura pri zapošljavanju od strane poslodavaca, neadekvatno oglašavanje slobodnih radnih mesta. Usklađivanje ponude i potrežnje na tržištu rada je jedan od prepoznatih problema koji su vezani za zapošljavanje mladih, kako na nacionalnom tako i na lokalnom nivou. Ovaj problem proizilazi uglavnom zbog nezainteresovanosti za zanimanja koja su tražena na tržištu rada. Najveći broj slobodnih radnih mesta je u okviru turizma, ugostiteljstva i trgovine. Iako živimo na području koje se od davnina bavi turizmom i gdje je logična potreba za takvim kadrovima mladi se i dalje se opredjeljuju za neke fakultete ili oblike neformalnog obrazovanja koji im poslije otežavaju zaposlenje. Mladi se susreću sa problemom u zapošljavanju van svoje struke, jer često nemaju tražena znanja iz oblasti koja su neophodna za brzo zaposlenje (računari, strani jezici, komunikološke vještine, vozački ispit...) za što je potrebno opet dodatno i naknadno obrazovanje koje podrazumijeva i trošak za organizatora (porodica, poslodvac, Zavod za zapošljavanje...). Uočljiv je i problem zastarele metodologije rada kao i nastavnih sredstava, a prije svega, što se učenje zasniva na teoriji i isključuje mogućnost da mladi kroz školovanje zaista steknu i praksu koja će im olakšati zaposlenje.

2. Nemotivisanost mladih za zaposlenje: nerazvijena svijest o značaju rada, želja za brzom i lakom zaradom, niske materijalne nadoknade, finansijska podrška roditelja, nerazvijenost volonterizma – inicijativa i programa, očekivanja od drugih – zajednice, države ili rodbine, prihvatanje rada na crno zbog veće nadoknade i lakše realizacije, nezainteresovanost za zanimanja na kojima se temelji privredni razvoj Opštine – turizam i poljoprivreda, nedovoljan broj programa i podsticaja za zapošljavanje mladih, nedovoljna saradnja nadležnih institucija.

Očigledno prisutna slaba motivisanost mladih ogleda se kroz stalne projekte koje karakteriše slaba posjećenost kao što je Sajam za preduzetništvo u Budvi kao i malobrojna uključenost učenika u školskim radionicama gdje se izrađuju predmeti namijenjeni tržištu.

3. Nedovoljno podsticanje preduzetništva: minimalno učešće mladih u privatnom biznisu i inicijativi, nepoznavanje osnovnih postulata ekonomije i biznisa, nedovoljno zastupljeni programi preduzetništva u školama, slaba finansijska i tehnička podrška razvoju preduzetništva, nedovoljna saradnja svih segmenata tržišta rada bitnih za razvoj preduzetništva, rad na crno zbog lakše realizacije zamišljenog projekta.

S obzirom na navedeno, očigledan je problem nesistemskeg pristupa u sprovođenju aktivnosti (mali broj mladih ima priliku da učestvuje u projektima čiji je cilj razvoj preduzetništva) kao i problem održivosti inicijativa i započetih programa. Problem je i nedovoljno razvijena saradnja na lokalnom nivou između preduzeća, obrazovnih institucija i agencije za zapošljavanje na. Potrebno je razviti programe obavljanja prakse, sezonskog rada ili volontiranja kod lokalnog poslodavaca, kao i preneti iskustva i savjetovati mlade koji imaju namjeru započeti sopstveni biznis od strane lokalnih preduzetnika. Mladima nedostaje kadrovska i finansijska podrška opštine u realizaciji njihovih preduzetničkih ideja, kao i pojednostavljenje procedura prilikom dobijanja odobrenja za rad od strane Opštine i smanjenje poreza čime bi se izbjegao rad na crno.

Prepoznati problemi vezani za zapošljavanje mladih su nam dali smjernice za određivanje ciljeva koje treba postići u narednom periodu : USKLAĐIVANJE PONUDE I POTRAŽNJE NA TRŽIŠTU RADA, UNAPREĐIVANJE MOTIVACIJE MLADIH ZA RAD, UNAPREĐIVANJE PREDUZETNIŠTVA MLADIH.

Na smanjivanje nezaposlenosti mladih, u većoj ili manjoj mjeri, uticalo je niz razloga, prije svega:

- povećanje tražnje iz oblasti trgovine, ugostiteljstva i turizma za zanimanja III i IV stepena stručne spreme (u ukupnoj tražnji učestvuje sa oko 50%), tim prije što se u ovim djelatnostima pretežno zapošljavaju mladi,
- veći rast zapošljavanja na određeno vrijeme u odnosu na zapošljavanje na neodređeno vrijeme. Zaposlenje na određeno vrijeme, takođe, češće prihvataju mladi.

Nezaposlenim mladim licima će se omogućavati pristup efikasnijim mjerama usluga, kako bi se povećala njihova mogućnost zapošljavanja. Pri tome će se posebna pažnja posvećivati licima, koja se suočavaju s najvećim poteškoćama na tržištu rada. Razvoj usluga profesionalne orijentacije i unapređenje njihovog kvaliteta rezultirat će efektivnijim uključivanjem mladih ljudi na tržište rada. Bolja efektivnost će se postići ukoliko se i ostale institucije (pored Biroa rada) aktivno uključe u profesionalnu orijentaciju mladih ljudi. Uloga centara za informisanje i profesionalno savjetovanje u odabiru profesionalnog puta je veoma velika. Ovi centri treba svojim korisnicima da pruže što više informacija kako bi im omogućili da naprave najbolji izbor karijere.

Posebno mjesto biće dato podsticanju zapošljavanja kroz finansiranje stručnog osposobljavanja pripravnika sa visokom, višom i srednjom stručnom spremom.

* * *

Bezbjednost predstavlja osnovni preduslov za lični razvoj mladih. Zdravlje i bezbjednost mladih su ključna pitanja ne samo mladih ljudi nego i društva uopšte. Donosioci odluka, državne institucije i interesne grupe civilnog sektora sve više prepoznaju činjenicu da određene zdravstvene prijetnje više pogađaju mlade nego ostale segmente društva. Ustav Crne Gore garantuje svim građanima pravo na ličnu slobodu i bezbjednost. Ipak, anketa Sekretarijata za kulturu i društvene djelatnosti Opštine Kotor sprovedena među mladima u opštini Kotor pokazuje da oni smatraju da njihova bezbjednost još uvijek nije na zadovoljavajućem nivou. Najznačajnije rizike, izazove i prijetnje po pitanju bezbjednosti mladih u kotorskoj opštini predstavljaju saobraćajne nezgode, nasilje, kao i zloupotreba alkohola i psihoaktivnih supstanci (PAS). Bezbjednost mladih u saobraćaju: nerazvijena saobraćajna infrastruktura, neadekvatna zakonska regulativa, zastario sistem obuke i nedovoljna saobraćajna kultura, kao i sklonost ka brzom vožnji, vožnji bez sigurnosnih pojaseva, vožnja u alkoholisanom stanju i dr. - značajno doprinose visokom broju mladih počinioaca i žrtava saobraćajnih nezgoda.

* * *

Nasilje i mladi: Mladi su žrtve svih oblika nasilja, kao pratećeg efekta kriminala ili uslijed diskriminacije. Primjena novih globalnih tehnologija, kao što su mobilni telefoni i internet, otvara prostor za nove oblike nasilja. Nasilje je sve češće prisutno i na javnim događanjima kao što su sportske priredbe. Takođe, istaknut je i problem tuča u ugostiteljskim objektima, često uz upotrebu hladnog ili vatrenog oružja, čemu veoma pogoduje nedozvoljeno točenje alkohola maloljetnim licima i radno vrijeme objekata.

Prema podacima dobijenim od Ispostave Kotor, u 2008. godini od ukupno 181 izvršioca krivičnih djela njih 59,6 % je iz starosne kategorije mladih od 30 godina.

Nivo prepoznavanja i izbjegavanja različitih rizika po zdravlje mladih nije zadovoljavajući. Od ukupnog broja mladih obuhvaćenih anketom Sekretarijata za kulturu i društvene djelatnosti, u kotorskoj opštini (121) njih 38, odn. 45,98 % , istaklo je da je zloupotreba duvana, alkohola i ostalih PAS, glavni problem mladih na teritoriji naše opštine. Prema raspoloživim podacima, trend zloupotrebe ovih supstanci je u stalnom porastu, sa tendencijom smanjenja starosne granice. Problem sa kojim se u ovoj oblasti susrećemo je i nedostatak nacionalnog registra narkomana, iako svi pokazatelji govore da je oko 85% narkomana upravo iz starosne grupacije između 15 i 30 godina starosti. Prema podacima Područne jedinice policije iz Herceg Novog , u Kotoru ima 208 registrovanih uživaoca opojnih droga od kojih je najveći broj onih od 20 do 35 godina. Takođe, primjećen je povećan broj mladih pod dejstvom PAS vikendom i u vrijeme tradicionalnih narodnih svečanosti (karnevali, maskenbali, Bokeška noć i sl.). Dokument se zasniva na analizi aktuelnog stanja kroz sagledavanje prioriternih problema mladih, analizi postojećih strategija i pravne regulative u pojedinim oblastima, te sagledavanje načina za prevazilaženje aktuelne situacije kroz kreiranje petogodišnje strategije i plana akcije za prvu godinu realizacije. Koordinator izrade LPAM-a za opštinu Kotor je bio Sekretarijat za kulturu i društvene djelatnosti koji je za izradu LPAM-a imenovao omladinsku radnicu.

Opština Kotor i NVO Forum MNE potpisale su u oktobru 2008.g. Sporazum o protokolarnoj saradnji na izradi Lokalnog plana akcije za mlade (LPAM) u opštini Kotor. Potpisnici sporazuma obavezali su se da partnerski, udruženim sredstvima preuzmu obaveze u procesu izrade i implementacije LPAM-a radi kvalitetnog sprovođenja omladinske politike u opštini Kotor, a u skladu sa obavezama koje proizilaze iz Nacionalnog plana akcije za mlade koji je Vlada Crne Gore usvojila u oktobru 2006. Potpisnici sporazuma su odredili Akcioni plan za 2008/2009 po kojem se radilo na formiranju Grupe zainteresovanih strana i Radnih grupa koje su činili mladi i odrasli iz različitih djelokruga rada i radili na izradi Lokalnog plana akcije za mlade za opštinu Kotor, odnosno gradske politike za mlade. Učešće mladih u opštini Kotor nalazi se unutar okvira sveopšte politike zasnovane na međuzavisnosti sektorske politike na lokalnom i regionalnom nivou. Tokom izrade LPAM-a su se poštovali principi ove politike i primjenjivali razni oblici učešća koje ona zagovara, uz konsultacije sa mladim ljudima i njihovim predstavnicima. Principi i različite forme učešća odnosili su se na sve mlade, bez ikakve diskriminacije, posebno u odnosu na etničke, rasne, nacionalne, socijalne i kulturne manjine. Među mladima i odraslima sprovedene su ankete, intervjui, fokus grupe, konsultacije... Nakon završetka rada Grupe zainteresovanih strana (GZS) i prvog kruga konsultacija, u okviru procesa izrade Lokalnog plana akcije za mlade u opštini Kotor, započinje rad radnih grupa sa ciljem da se kreira finalna verzija dokumenta (LPAM). Obaveze radnih grupa bile su: učestvovanje u izradi plana aktivnosti i u kreiranju spiska neophodnih dokumenata (I faza), učestvovanje u analizi situacije (identifikovanje problema mladih unutar oblasti kojom se bavi radna grupa, analiza relevantnih strateških dokumenata, analiza pravnog okvira za definisanje aktivnosti, i kreiranje liste predloženih aktivnosti za realizaciju postavljenih ciljeva (II faza), prioritizacija ciljeva za prvu godinu implementacije LPAM, kreiranje indikatora i plana akcije za prvih godinu dana (III faza).

LPAM za opštinu Kotor predstavlja razvojni dokument koji se odnosi na period od pet godina. Smatramo da smo u periodu koji je uslijedio nakon zvaničnog usvajanja LPAM-a (koja je u toku) ostvarili ključne rezultate. To prije svega podrazumijeva uspostavljanje mreže

saradnika sa Opštinom Kotor, institucionalnih i neformalnih. U dosadašnjim realizovanim projektima (projektnim aktivnostima) nismo imali problema. Sve aktivnosti (edukativne, volonterske, informativne i konferencije i dr.) koje smo realizovali imale su snažnu podršku svih partnera. Tokom izrade LPAM-a za opštinu Kotor javnost smo informisali putem lokalnih radio stanica, dnevnih štampanih listova, okruglih stolova i mailing liste.

6. Rezultati dobre prakse

Da bi participacija, tj. učešće mladih u životu i razvoju zajednica u kojima žive bilo potpuno, potrebno je osim pružanja informacija, obezbjediti uslove tj. podstaći mlade da kritički razmišljaju o aktuelnim dešavanjima i problemima u svojim zajednicama i da se mladi direktno uključuju u njihovo rješavanje.

U cilju prevazilaženja problema koji su evidentirani tokom situacione analize i radi uspješne implementacije aktivnosti koje su predviđene Lokalnim planom akcije za mlade, Opštinu Kotor je formirala Savjet za mlade, tijelo koji će pratiti sprovođenje i kreiranje preporuka za unapređivanje LPAM-a. S obzirom da je u Lokalnom planu izdvojeno šest prioriternih oblasti (informisanje, porodica, obrazovanje, slobodno vrijeme, zapošljavanje, bezbjednost i zdravlje mladih), za svaku oblast u Savjetu je imenovana osoba odgovorna za saradnju sa Opštinom. Misija opštinskog Savjeta za mlade je da prati sprovođenja i kreiranje preporuka za naprijedivanje LPAM-a, da usmjerava, sprovodi, afirmiše i unapređuje Nacionalni plan akcije za mlade – NPAM i LPAM, dokumente koji predstavljaju osnovu omladinske politike u Crnoj Gori. Usvajanje i implementacija LPAM-a za opštinu Kotor podstakla je nevladine organizacije da sarađuju sa Opštinom Kotor i da rade na unapređenju situacije kada je u pitanju briga o mladim ljudima. U Opštini je zaposlena službenica koja se bavi pitanjima mladih i koja je učestvovala na brojnim konferencijama, okruglim stolovima i obukama.

Obzirom da populacija mladih u Kotoru čini 21,61% stanovništva, odnosno 4959 mladih, to smatramo da primjeri dobre prakse utiču na sveukupnu populaciju.

Opština Kotor je u periodu od usvajanja LPAM-a izgradila mrežu saradnika. U Sekretarijatu za kulturu i društvene djelatnosti u Opštini Kotor postoji savjetnik za NVO sektor i omladinsku politiku, osoba koja zvanično vodi evidenciju o svim realizovanim aktivnostima u oblasti omladinske politike. Ova evidencija se odnosi na: radio emisije, pripremu web portala za mlade, informisanje u dnevnim listovima, organizovanje okruglih stolova, organizovanje konferencija, vaninstitucionalne aktivnosti, saradnju sa Nacionalnom Kancelarijom za mlade, saradnju sa lokalnim NVO-ma saradnju s međunarodnim NVO-ma, edukativne kampanje. Na osnovu godišnjeg plana evidentiraju se sve realizovane aktivnosti. Svaka aktivnost (konferencija, okrugli sto, realizovani projekat, kampanja) ima posebnu bazu podataka koja sadrži: naziv aktivnosti, organizatora, partnere, broj učesnika, program, ciljeve, zaključke i fotografije.

Pored Opštine i NVO Forum MNE, NVO "Kompas" iz Kotora (koja se bavi informisanjem mladih) učestvovala je u promovisanju LPAM-a za opštinu Kotor. U Kotoru, od 11-14. decembra 2009.god. u zgradi Skupštine opštine Kotor je održana i generalna skupština ERYICA-e, Evropske agencije za informisanje mladih. U partnerstvu sa Forum MNE i Evropskom agencijom za informisanje mladih (ERYICA) i Opštinom Kotor Forum organizovana je konferencija na temu "Informisanje mladih u okviru omladinskih politika, Evropa: Crna Gora".

Cilj ove konferencije je bio da se istraže mogućnosti za unapređenje učešća mladih u Crnoj Gori. Konferenciji je prisustvovalo šezdesetak predstavnika/ca organizacija, opština, institucija i tijela koje se bave pitanjima mladih, te predstavnici podmladaka političkih partija, studentskih i učeničkih parlamenata. Ovom konferencijom bile su obuhvaćene tri glavne teme: - Uslovi za učešće mladih na nivou zakona i strategija za mlade, - Osnajivanje mladih za učešće i - Aktivizam i Umrežavanje subjekata koji rade sa mladima. Projekat LPAM-a je javno promovisan. Na promociji su bili prisutni pored predstavnika Opštine Kotor i predstavnici drugih opština, partner u izradi LPAM-a za opštinu Kotor NVO Forum MNE, kao i predstavnici Nacionalne kancelarije za mlade i Ministarstva za sport, kulturu i medije, predstavnici srednjih škola iz Kotora, Fakulteta za turizam i hotelijerstvo iz Kotora i predstavnici NVO sektora.

U Budvi je 19.maja 2010.godine održan okrugli sto Izgradnja partnerstava na lokalnom nivou. Predstavnik Opštine Kotor, Ljiljana Jovović-Sekretar za kulturu i društvene djelatnosti tom prilikom je prisutnima predstavila primjer dobrih partnerskih odnosa i prezentirala je praktične primjere i iskustva Opštine Kotor u sprovođenju omladinske politike putem izgradnje mreže partnera na lokalnom i nacionalnom nivou. Tom prilikom je naglašeno da su korišteni postojeći resursi, te i da se sada revidira i planira efikasnije korišćenje 9 opštinskih poslovnih prostora datih na korišćenje NVO-ima, kako bi što veći broj korisnika, posebno mladih, mogli da koriste za svoje programske aktivnosti. U lokalnom parlamentu jedan od odbornika je predstavnik mladih čije interese i zastupa.

Sagledavajući potrebu adekvatne i svrsishodne raspodjele sredstava namijenjenih finansiranju projekata NVO u 2010.g kroz neophodnost saradnje, pomoći i podrške civilnom sektoru, ali i djelovanja u opštem interesu građana i zadovoljenja njihovih potreba kroz navedeni vid finansiranja, prioritet je ove godine dat projektima koji se bave pitanjima afirmisanje i rješavanje problema koji se odnose na omladinu, a u skladu su sa NPAM-om i LPAM-om za opštinu Kotor za 2010.godinu. Saradnja Opštine Kotor i Kancelarije za prevenciju narkomanije, bolesti zavisnosti i rizičnih ponašanja iz Kotora uspješno se ostvaruje od 2006.godine. Nakon usvajanja LPAM-a ova saradnja je intezivirana. Na osnovu strateškog dokumenta LPAM-a (Lokalnog plana akcije za mlade) koji je usvojen na SO Kotor za prvu godinu u okviru grupe bezbjednost i zdravlje Kancelarija za prevenciju narkomanije, bolesti zavisnosti i rizičnih ponašanja iz Kotora u saradnji sa Sekretarijatom za kulturu i društvene djelatnosti definisali su 3 prioriteta cilja:

Cilj 1: Povećanje stepena bezbjednosti mladih u saobraćaju u opštini Kotor

Podcilj 1.1 : Podizanje nivoa saobraćajne kulture mladih u opštini Kotor

Cilj 2: Smanjiti dostupnost PAS supstanci i unaprijediti svijest o faktorima rizika kod mladih

Podcilj 2.1: Informisanje, edukacija i promocija zdravih stilova života kod mladih.

Cilj 3: Povećati bezbjednost mladih sa hendikepom u životu lokalne zajednice

Podcilj 3.1: Prilagođavanje saobraćajne signalizacije i putne infrastrukture licima sa invaliditetom.

U skladu sa ciljem 2 i podciljem 2.1 realizovane su sledeće aktivnosti:

Organizovan je trening za vršnjačke edukatore na temu zdravih stilova življenja. Seminar je fokusiran na osnove vršnjačkog metoda, kao i na teme vezane za faktore rizika i zdrave stilove življenja, pa se može reći da su polaznici stekli osnovne vještine i znanja za sprovođenje prakse vršnjačke edukacije. Tokom treninga polaznicima je distribuiran

i promo materijal, dok su oni dalje kroz svoj rad vršnjačkih edukatora distribuirali brošure svojim vršnjacima. Prasku su realizovali u osnovnim školama "Njegoš", "Savo Ilić", "Nikola Đurković", "Veljko Drobnjaković", "Ivo Vizin" u Gimnaziji Kotor kao i Zavodu za rehabilitaciju lica sa poremećajima sluha i govora. Ovom akcijom negdje oko 300 mladih ljudi naučilo je prepoznati protektivne faktore a osnaženi novim znanjima znaće prepoznati i faktore rizika koji ih okružuju.

Model koji je prepoznat kao valjan od strane škola s jedne strane i mladih ljudi uključenih proces realizacije s druge strane, Kancelarija za prevenciju narkomanije bolesti zavisnosti i rizičnih ponašanja je uz pomoć Italijanske kooperacije, u okviru mega projekta "Društveno osnaživanje mladih" uz podršku Medjunarodne organizacije za migracije (IOM) i Kancelarije za mlade u okviru svog projekta organizovala trening vršnjačke edukacije sa posebnim osvrtom na nasilje među vršnjacima. Trening je trajao 2 dana (12 radnih časova). Ovim treningom obučeno je 20 vršnjačkih edukatora koji će svoju praksu realizovati u narednim mjesecima u svim osnovnim i srednjim školama na teritoriji opštine Kotor. Sekretarijat za kulturu i društvene djelatnosti u saradnji sa Kancelarijom za prevenciju narkomanije, bolesti zavisnosti i rizičnih ponašanja organizovali su školske 2009-2010 god.(nastavljaju sa programima i u školskoj 2010.-2011.godini) kontinuirane sekcije primarne prevencije u osnovnim i srednjim školama u kojima su uključeni i nastavnici pri realizaciji programa. Ovim programom biće osnaženo negdje oko 250 polaznika.

U okviru programa prevencije u zajednici realizovana je kampanju "Ako već zavisíš zavisí od ljubavi". Ovu kampanju su u cjelosti osmislili i kreirali mladi ljudi, volonteri i aktivisti Kancelarije za prevenciju narkomanije bolesti zavisnosti i rizičnih ponašanja. Ideja je bila da se uz pomoć kreiranog materijala (video klip, anketa i fotografije) predstavi problematika rizičnih ponašanja kako bi u perspektivi mladi sami na vrijeme uočili iste i sa struktuiranim i kreativim provođenjem slobodnog vremena oduprli se rizičnim ponašanjima. Takođe ovaj materijal kreativne i edukativne sadržine ima za cilj da podigne svijest o značaju prevencije kao preduslova za zdrav i kvalitetan život mladih danas.

Opština Kotor je pružila podršku Kancelarija za prevenciju narkomanije pri organizovanju sportskog turnira – Balkanijada. Akcija je promovisala borbu protiv rasizma, te je i gore pomenuti događaj predstavljao borbu mladih protiv rasnih, etničkih, vjerskih različitost.

7. Resursi

Izrada LPAM-a za opštinu Kotor je finansijski podržana od strane Ministarstva sporta, kulture i medija; što je značilo uštedu u ukupnom iznosu od 5000 eura za izradu Plana. Osim ovih sredstava Opština Kotor je direktno za oblast omladinske politike za 2009. i 2010. godinu izdvojila 10.000 eura, a za programske aktivnosti Kancelarije za prevenciju narkomanije, bolesti zavisnosti i rizičnih ponašanja 15.000 eurau 2009.godini i 15.000 u 2010. godin. Za sportske klubove u 2009.godini 400.000 eura, a u 2010.godini 500.000 eura. Posebno važan aspekt podrške sprovođenju LPAM-a je i budžetska linija za podršku NVO-ima, koja je direktno je vezana za mlade i LPAM. Opština Kotor je uspostavila mrežu sa nevladinim organizacijama sa kojima uspješno sarađuje na realizaciji brojnih programa. Opština Kotor je u protekle tri godine zaposlila preko pedeset mladih, visoko školovanih ljudi koji su snažan kapacitet za implementaciju omladinske politike u svim društvenim segmentima. Opština Kotor posjeduje sopstvenu pokretnu i nepokretnu imovinu kao i kancelarijsku i IT opremu.

Pored navedenog Opština Kotor kroz druge segmente potpomaže i podstiče mlade ljude. Osim konkursa koji se svake godine raspisuju za mlade, za 2010.godinu je definisana i posebna budžetska linija koja se odnosi na omladinsku politiku, zatim stipendiranje mladih, finansiranje mladih kroz sportske organizacije, kulturne programe i međunarodne projekte.

8. Održivost dobre prakse

Primjer dobre prakse Opština Kotor će nastaviti samostalno i u partnerstvu sa brojnim domaćim i međunarodnim nevladinim organizacijama i institucijama.

Savjet mladih koji je formirala Opština Kotor je stručno i savjetodavno tijelo koje prati i daje smjernice za implementaciju Lokalnog plana akcija za mlade u opštini. Misija Savjeta je da prati i usmjerava, sprovodi, afirmiše i unapređuje Lokalni plan akcije za mlade (LPAM), kreira stručne smjernice za iniciranje i uspostavljanje saradnje sa NVO sektorom radi omogućavanja učešća mladih, civilnog društva i posebno ugroženih grupa u realizaciji, monitoringu i evaluaciji uspješnosti LPAM-a.

Najbolji način i potvrda održivosti prakse je definisanje sporazuma sa svim partnerskim organizacijama. Finansiranje aktivnosti iz oblasti LPAM-a će biti i u 2011.godini jedna od budžetskih stavki Opštine Kotor. Uspostavljanjem web portala za mlade Opštine Kotor formirat ćemo i Info centar za mlade koji je zamišljen je kao jedinstveno mjesto dostupno svim mladima, koji će ponuditi kvalitetne, raznolike i mladim ljudima potrebne sadržaje.

Primjena dobre prakse će biti nastavljena i kroz brojne aktivnosti izgradnje partnerstva sa organizacijama koje nemaju puno iskustva s programima koji su namijenjeni populaciji mladih, uz naša dosadašnja iskustva i iskustva naših partnerskih organizacija, Opština Kotor će kroz Savjet mladih i djelatnosti Sekretarijata za kulturu i društvene djelatnosti angažovati postojeće kapacitete u realizovanju novih programa koji su namijenjeni mladim ljudima.

Opština Kotor je u okviru IPA Jadranska saradnja u partnerstvu sa Opštinom Gorizia, Informest, ForSer, Opštinom Rimini, Opštinom Pesaro i Urbino, Puglia Region, Opštinom Campobasso, Opštinom Skadar, Kantonom Sarajevo, Opštinom Pula i Opštinom Dubrovnik u 2009.godini pripremila projekat YOUTH ADRINET (Mreža mladih Jadrana) koji je u prvom evalucionom postupku prihvaćen. Tokom oktobra ove godine očekujemo konačnu potvrdu rezultata i prihvatanje navedenog projekta za finansiranje. Realizacija ovog projekta bi doprinjela proširivanju mreže saradnika sa zemljama partnerima u projektu.

9. Podrška drugim jedinicama lokalne samouprave koji žele da preuzmu dobru praksu

Jedan od osnovnih preduslova za realizovanje primjera dobre prakse koja se odnosi na mlade i njihov život u zajednici je prije svega definisanjem potrebe za ovakvim značajnim strateškim dokumentom, a zatim i postojanje kapaciteta da se organizuju programi koji se odnose na populaciju mladih (15-29 godina). Primjer dobre prakse Opštine Kotor u izradi LPAM-a i kasnije njegovoj implementaciji potvrđuje primjer partnerskih odnosa kao pozitivan i bitan osnov za postizanje zacrtanog cilja. Transparentnost kompletnog procesa izrade LPAM-a je značajna stavka koja je doprinjela uspostavljanju međusobnog povjerenja među partnerima.

Opština Kotor može da ponudi drugim jedinicama lokalne samouprave edukovane mlade osobe za pružanje pomoći u izradi i implementaciji Loklanog plana akcije za mlade. Možemo da ponudimo iskustva stečena kroz brojne radionice, projekte, okrugle stolove i na konferencijama. Posjedujemo interesantne i korisne promotivne materijala iz različitih sfera života koji se odnose na populaciju mladih, a koji mogu da budu značajni za sve one koji žele da se bave pitanjima mladih u lokalnoj zajednici

10. Naučene lekcije - preporuke

Rad sa mladim ljudima uvijek predstavlja originalno i novo iskustvo. Naša iskustva koja su stečena u partnerstvu sa brojnim organizacijama (prije izrade LPAM-a) su prva i bitna preporuka za sve koji planiraju izradu Lokalnog plana akcije za mlade.

Ostale preporuke:

- ustanoviti da li postoje neke prepreke u pravnom segmentu koje bi predstavljale teškoće u realizaciji projekta
- uspostavljanje partnerstva jedinice lokalne samouprave i nevladine/ih organizacije/a (stvaranje mreže partnera za sve oblasti)
- potpisivanje Memoranduma o saradnji sa precizno definisanim obavezama i odgovornostima partnera
- definisanje prioritetnih oblasti
- izrada situacione analize
- anketiranje mladih i građana
- odabir adekvatnih osoba za pojedine oblasti koje će učestvovati u formiranju radnih grupa
- pažljivo definisanje vremenskog okvira planiranog za realizaciju svih aktivnosti
- dobro projektovana budžetska sredstva
- transparentnost
- monitoring i evaluacija
- kontinuirano informisanje javnosti o ostvarenim rezultatima
- priprema materijala za skupštinsko usvajanje
- promocija rezultata u formi LPAMA

Prepreke:

- Zagovaranje i lobiranje
- U programskom segmentu nije postojala stavka koja se striktno odnosila na mlade
- U skupštinskom programu nije bilo predviđeno usvajanje LPAM-a
- Nije postojao opštinski budžet za izradu LPAM-a
- Vrijeme organizovanja pojedinaca u grupi

SADRŽAJ:

1. UVOĐENJE INFORMACIONIH TEHNOLOGIJA U PROCES PRUŽANJA USLUGA S CILJEM POBOLJŠANJA KVALITETA USLUGA I PROCESA DONOŠENJA ODLUKA

Metod učešća javnosti u procesu donošenja odluka - OPŠTINA NIKŠIĆ	5
Elektronska opština - eOpština Bar - OPŠTINA BAR	11

2. TURISTIČKI POTENCIJALI U FUNKCIJI LOKALNOG RAZVOJA

Mjesne zajednice u funkciji info punktova - OPŠTINA KOTOR	21
Uvođenje kajakaštva na Tari - OPŠTINA MOJKOVAC	27

3. POBOLJŠANJE POLJOPRIVREDNE PROIZVODNJE PUTEM PARTNERSTVA SA POLJOPRIVREDNIM PROIZVOĐAČIMA I STANOVNIŠTVOM IZ RURALIH PODRUČJA

Elektrifikacija katuna putem solarnih sistema - OPŠTINA DANILOVGRAD	37
Program kreditne podrške razvoju poljoprivrede, turizma i preduzetništva - OPŠTINA BIJELO POLJE	45
Poboljšanje poljoprivredne proizvodnje zasnivanjem eko voćnjaka i primjena savremenih agro-tehničkih mjera u poljoprivredi - OPŠTINA PLAV	51

4. PODRŠKA POKRETANJU I RAZVOJU MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA

Uklanjanje biznis barijera u opštini Danilovgrad - OPŠTINA DANILOVGRAD	59
--	----

5. PRUŽANJE USLUGA KROZ PARTNERSTVO

Partnerstvo kao način uređenja grada - OPŠTINA HERCEG NOVI	69
Izgradnja instalacije osvjetljenja duž regionalnog puta "R9" Murino-Plav-Gusinje - OPŠTINA PLAV	77

6. UNAPREĐENJE POLOŽAJA RANJIVIH I MARGINALIZOVANIH GRUPA

Otvaranje digitalne štamparije u kojoj su zaposlena djeca sa smetnjama u razvoju - OPŠTINA HERCEG NOVI	87
Uspostavljanje lokalnih mehanizama za ostvarivanje rodne ravnopravnosti - OPŠTINA PLJEVLJA	95
Plan akcija u oblasti invalidnosti za opštinu Kotor - (LPAI) (2010-2015) - OPŠTINA KOTOR	103

7. INICIJATIVE NAMIJENJENE MLADIMA

Istraživanje postojanosti droge među mladima i saznanja o štetnosti uticaja psihoaktivnih supstanci kod učenika i roditelja - PRIJESTONICA CETINJE	117
Omladinska politika na lokalnom nivou učenja kroz zabavu - OPŠTINA MOJKOVAC	127
Kancelarija za mlade i razvoj - OPŠTINA BIJELO POLJE	135
Lokalni plan akcije za mlade za opštinu Kotor - OPŠTINA KOTOR	143

Izdavač:

Dizajn i priprema za štampu:
YUGRAFIC - Podgorica

Štampa:
YUGRAFIC - Podgorica

Tiraž:
200 primjeraka

Decembar 2010.

